

II Synod Diecezji Radomskiej

BIULETYN 1

***„Czynić diecezję domem
i szkołą komunii”***

Radom 2008

Redakcja: ks. Stanisław Łabendowicz

Korekta i redakcja techniczna: Anna Grzywacz, Ewa Szczepanowska

Skład komputerowy: Anna Grzywacz

Grafika i projekt okładki: Jakub Koselnik

ZA ZGODĄ WŁADZY KOŚCIELNEJ

Do użytku wewnętrznego

© Copyright by ks. Stanisław Łabendowicz, Radom 2008

Sekretariat Synodu
ul. Młyńska 23/25
26-600 Radom
tel. (048) 330 91 82

Druk: Reprograf, Radom, ul. 1905 Roku 5h, tel. (048) 381 53 48

W Liście pasterskim na Uroczystość Chrystusa Króla Wszechświata, który kończył obchody 15-lecia Diecezji Radomskiej z dnia 25 listopada 2007 r. zapowiedziałem II Synod Diecezjalny, a 16 października 2008 r. wydałem dekret zwołujący II Synod Diecezji Radomskiej, którego rozpoczęcie wyznaczyłem na dzień 8 listopada 2008 r.

II Synod Diecezjalny, który przeżywamy pod hasłem: *Czynić diecezję domem i szkołą komunii*, jest w zamierzeniu wielką szansą dla postawienia wielu ważnych pytań oraz próbą, aby w świetle Ewangelii znaleźć na nie właściwą odpowiedź. Będzie to zatem dla nas czas pogłębionego spojrzenia na tajemnicę Kościoła Powszechnego, który urzeczywistnia się we wspólnocie naszego diecezjalnego Kościoła.

Z radością przyjmuję fakt ukazania się pierwszego numeru Biuletynu II Synodu Diecezji Radomskiej. Mam nadzieję, że materiały w nim zawarte będą dokumentować dla kapłanów i wszystkich Diecezjan synodalne wydarzenia oraz będą wykorzystywane w pracach Zespołów Synodalnych.

Wszystkim, którzy podejmują trud redakcyjno-wydawniczy wyrażam wdzięczność i z serca błogosławię.

† Zygmunt Zimowski
BISKUP RADOMSKI

Radom, 16 października 2008 r.

Od Redakcji

Pierwszy numer *Biuletynu* II Synodu Diecezji Radomskiej zawiera najważniejsze teksty, które zostały przygotowane w związku z zainaugurowanym 8 listopada 2008 roku II Synodem Diecezji Radomskiej. Obok dekretu rozpoczęcia II Synodu Diecezji Radomskiej i listu między Stolicą Apostolską a Biskupem Radomskim Zygmuntem Zimowskim, zamieszczamy dekrety powołujące i organizujące instytucję Synodu w diecezji radomskiej. Publikujemy również List pasterski Biskupa Radomskiego zapowiadający Synod i zapraszający do udziału w jego inauguracji.

Niniejszy numer *Biuletynu* zawiera kalendarium II Synodu Diecezji Radomskiej prezentujące całoroczne przygotowania, które odzwierciedlają podjęte już zadania synodalne.

Ks. Stanisław Łabendowicz
Sekretarz generalny
II Synodu Diecezji Radomskiej

*Telegram Biskupa Radomskiego Zygmunta Zimowskiego do Ojca Świętego
Benedykta XVI informujący o rozpoczęciu II Synodu Diecezji Radomskiej*

*Radom, 8 listopada 2008 r.
w Wigilię rocznicy poświęcenia Bazyliki Katedralnej*

**Wasza Świątobliwość!
Umiłowany Ojciec Święty!**

Zgromadzeni na uroczystości otwarcia Drugiego Synodu Diecezji Radomskiej trwamy na modlitwie z Niepokalaną Matką Kościoła prosząc o tchnienie Ducha świętego dla naszego Kościoła lokalnego. Pragniemy z pomocą Bożej łaski odpowiadać na Boże wezwania ukryte w znakach czasu, budować Królestwo Boże na progu III tysiąclecia chrześcijaństwa i wspólnie w łodzi Piotrowej żeglować ku Niebieskiej Ojczyźnie. We wspólnocie uczniów Chrystusa pragniemy słuchać, co mówi Duch do naszego Radomskiego Kościoła i zgodnie z hasłem Synodu: „Czynić naszą Diecezję domem i szkołą komunii”.

Wspominając modlitwę Waszej Świątobliwości w naszej katedrze w czasie sakry Biskupiej naszego Pasterza Bp. Zygmunta w dniu 25 maja 2002 oraz modlitwę Ojca Świętego Jana Pawła II w dniu 4 czerwca 1991, pragniemy wpisać się w ten łańcuch modlitwy ufając, że Chrystus Dobry Pasterz, Jedyne Zbawienie człowieka i Głowa Kościoła poprowadzi nas drogą prawdy i zbawienia.

Z synowską cziłą pochylamy się do stóp Waszej Świątobliwości, całujemy pierścień Rybaka i zapewniając o jedności i modlitwie, prosimy o Piotrowe błogosławieństwo w sposób szczególny na czas trwania II Synodu Diecezji Radomskiej.

*† Zygmunt Zimowski
Biskup Radomski*

- Ks. Biskup Pomocniczy Adam Odzimek
- Ks. Biskup Pomocniczy Stefan Siczek
- Ks. Biskup Senior Edward Materski

Sekretarze Synodu:

- Ks. prał. dr hab. Stanisław Łabendowicz
- Ks. dr Jerzy Adamczyk
- Ks. kan. dr Zbigniew Gaczyński

L.dz. 1386/08

Radom, 16 października 2008 r.

DEKRET
ZWOŁUJĄCY II SYNOD DIECEZJI RADOMSKIEJ
I USTANAWIAJĄCY KOMISJĘ GŁÓWNĄ

Po zasięgnięciu opinii Rady Kapłańskiej oraz po rocznym przygotowaniu, na podstawie kan. 462 § 1 Kodeksu Prawa Kanonicznego zwołuję II Synod Diecezji Radomskiej. Jednocześnie zatwierdzam regulamin tegoż Synodu, który stanowi załącznik do niniejszego Dekretu.

Dla właściwej organizacji Synodu, zgodnie z zatwierdzonym regulaminem, ustanawiam Komisję Główną II Synodu Diecezji Radomskiej, działającą pod moim przewodnictwem, w składzie:

- **ks. bp Adam Odzimek**, wikariusz generalny
 - zastępcą przewodniczącego,
- **ks. bp Stefan Siczek**, wikariusz generalny
 - zastępcą przewodniczącego,
- **ks. inf. Stanisław Pindera**, wikariusz biskupi,
- **10. przewodniczących poszczególnych Komisji Synodalnych**, przewidzianych Regulaminem II Synodu Diecezjalnego,
- **ks. prał. dr hab. Stanisław Łabendowicz**
 - sekretarz generalny Synodu.

Na sekretarzy II Synodu Diecezjalnego zostali powołani:

- ks. prał. dr hab. Stanisław Łabendowicz – sekretarz generalny,
- ks. kan. dr Zbigniew Gaczyński – sekretarz pomocniczy,
- ks. dr Jerzy Adamczyk – sekretarz pomocniczy.

Dekret wchodzi w życie z dniem 8 listopada, na który to dzień zwołuję pierwsze posiedzenie plenarne II Synodu Diecezji Radomskiej, które rozpocznie się w auli Jana Pawła II w Wyższym Seminarium Duchownym w Radomiu po uroczystej Mszy świętej w Katedrze Radomskiej pw. Opieki NMP, celebrowanej o godz. 15.00 pod przewodnictwem **J.E. Ks. Biskupa Stanisława Budzika**, sekretarza generalnego Konferencji Episkopatu Polski.

Wszystkich uczestników Synodu i jego prace polecam opiece Matki Bożej i wstawiennictwu św. Kazimierza.

Ks. prof. dr hab. Sławomir Fundowicz
Kancierz Kurii

† *Zygmunt Zimowski*
Biskup Radomski

L.dz. SDR-01/08

Radom, 8 listopada 2008 r.

DEKRET
POWOŁUJĄCY KOMISJĘ
DS. NAUKI I WYCHOWANIA CHRZEŚCIJAŃSKIEGO
II SYNODU DIECEZJI RADOMSKIEJ

W nawiązaniu do *Dekretu zwołującego II Synod Diecezji Radomskiej* z dn. 16.10.2008 r. i zgodnie z *Regulaminem II Synodu Diecezji Radomskiej*, po konsultacji z członkami Komisji Głównej Synodu, ustanawiam następujący skład osobowy Komisji do Spraw Nauki i Wychowania Chrześcijańskiego:

1. ks. prał. Jarosław Wojtkun – przewodniczący Komisji
2. ks. Paweł Gogacz
3. ks. kan. Sylwester Jaśkiewicz
4. ks. kan. Bernard Kasprzycki
5. ks. Stanisław Piekelnik
6. ks. Mirosław Prasek
7. ks. Andrzej Wąsik
8. s. Elżbieta Gajowiak
9. s. Anna Reczko
10. s. Agata Wyrodek
11. Ewa Majcher
12. Andrzej Markiewicz
13. Halina Najda
14. Maria Najda
15. Bożena Sałek
16. Joanna Siemiątkowska
17. Marian Stępień
18. Edyta Wójcik
19. Zbigniew Milczarski

Ks. prof. dr hab. Sławomir Fundowicz
Kancelarz Kurii

† *Zygmunt Zimowski*
Biskup Radomski

L.dz. SDR-02/08

Radom, 8 listopada 2008 r.

DEKRET
POWOŁUJĄCY KOMISJĘ
DS. KULTU BOŻEGO
II SYNODU DIECEZJI RADOMSKIEJ

W nawiązaniu do *Dekretu zwołującego II Synod Diecezji Radomskiej* z dn. 16.10.2008 r. i zgodnie z *Regulaminem II Synodu Diecezji Radomskiej*, po konsultacji z członkami Komisji Głównej Synodu, ustanawiam następujący skład osobowy Komisji do Spraw Kultu Bożego:

1. ks. kan. Dariusz Skrok – przewodniczący Komisji
2. ks. kan. Jan Chodelski
3. ks. Tomasz Herc
4. ks. Mirosław Jakubiak
5. ks. kan. Marek Janas
6. ks. Krzysztof Maj
7. ks. prał. Kazimierz Mąkosa
8. ks. Dariusz Rot
9. ks. Dariusz Sałek
10. ks. Robert Sionek
11. ks. kan. Kazimierz Spólny
12. ks. Mariusz Sułek
13. ks. prał. Wojciech Szary
14. ks. prał. Wiesław Taraska
15. s. Maja Makowska USJ
16. Katarzyna Grymuła
17. Barbara Kowalczyk
18. Karolina Mazurkiewicz
19. Elżbieta Płodzik
20. Jolanta Strojek

Ks. prof. dr hab. Sławomir Fundowicz
Kancierz Kurii

† *Zygmunt Zimowski*
Biskup Radomski

L.dz. SDR-03/08

Radom, 8 listopada 2008 r.

DEKRET
POWOŁUJĄCY KOMISJĘ
DS. DUCHOWIEŃSTWA DIECEZJALNEGO
II SYNODU DIECEZJI RADOMSKIEJ

W nawiązaniu do *Dekretu zwołującego II Synod Diecezji Radomskiej* z dn. 16.10.2008 r. i zgodnie z *Regulaminem II Synodu Diecezji Radomskiej*, po konsultacji z członkami Komisji Głównej Synodu, ustanawiam następujący skład osobowy Komisji do Spraw Duchowieństwa Diecezjalnego:

1. ks. prał. Edward Poniewierski – przewodniczący Komisji
2. ks. kan. Roman Adamczyk
3. ks. Grzegorz Binięda
4. ks. prał. Henryk Ćwiek
5. ks. Piotr Giemza
6. ks. kan. Artur Hejda
7. ks. kan. Henryk Jagieło
8. ks. kan. Maciej Korczyński
9. ks. kan. Stanisław Madej
10. ks. kan. Kazimierz Marchewka
11. ks. kan. Bolesław Mikrut
12. ks. prał. Jacek Mizak
13. ks. prał. Jan Niziołek
14. ks. Artur Piasek
15. ks. Damian Spizewski
16. ks. prał. Jan Wojtan
17. ks. Grzegorz Wójcik

Ks. prof. dr hab. Sławomir Fundowicz
Kancierz Kurii

† *Zygmunt Zimowski*
Biskup Radomski

L.dz. SDR-04/08

Radom, 8 listopada 2008 r.

DEKRET
POWOŁUJĄCY KOMISJĘ
DS. WIERNYCH ŚWIECKICH, RUCHÓW
I STOWARZYSZEŃ KATOLICKICH
II SYNODU DIECEZJI RADOMSKIEJ

W nawiązaniu do *Dekretu zwołującego II Synod Diecezji Radomskiej* z dn. 16.10.2008 r. i zgodnie z *Regulaminem II Synodu Diecezji Radomskiej*, po konsultacji z członkami Komisji Głównej Synodu, ustanawiam następujący skład osobowy Komisji do Spraw Wiernych Świeckich, Ruchów i Stowarzyszeń Katolickich:

1. ks. kan. Piotr Walkiewicz – przewodniczący Komisji
2. ks. kan. Andrzej Jędrzejewski
3. ks. Dariusz Kowalczyk
4. ks. Grzegorz Lipiec
5. Ewa Czyż
6. Tomasz Czyż
7. Agnieszka Dąbrowska
8. Robert Dominiczak
9. Maria Kalszczak
10. Andrzej Krąpiec
11. Aleksander Łącki
12. Piotr Mazur
13. Natalia Młodawska
14. Marian Niemirski
15. Jacek Puchała
16. Jerzy Siwek
17. Antoni Urban
18. Leszek Wianowski

Ks. prof. dr hab. Sławomir Fundowicz
Kancelarz Kurii

† *Zygmunt Zimowski*
Biskup Radomski

L.dz. SDR-05/08

Radom, 8 listopada 2008 r.

DEKRET
POWOŁUJĄCY KOMISJĘ
DS. OSÓB ŻYCIA KONSEKROWANEGO
I STOWARZYSZEŃ ŻYCIA APOSTOLSKIEGO
II SYNODU DIECEZJI RADOMSKIEJ

W nawiązaniu do *Dekretu zwołującego II Synod Diecezji Radomskiej* z dn. 16.10.2008 r. i zgodnie z *Regulaminem II Synodu Diecezji Radomskiej*, po konsultacji z członkami Komisji Głównej Synodu, ustanawiam następujący skład osobowy Komisji do Spraw Osób Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego:

1. ks. Adam Maj – przewodniczący Komisji
2. o. Eugeniusz Augustyn
3. ks. Krzysztof Fijałkowski
4. o. Stanisław Nowak
5. o. Antoni Maciejowski
6. o. Jan Poteralski
7. ks. Zygmunt Rutkowski
8. o. Marek Zienkiewicz
9. s. Oliwia Buczko
10. s. Barbara Kmieć
11. s. Maria Ołdziejewska
12. s. Teresa Romańska
13. s. Anna Szebda
14. s. Julia Szteliga
15. s. Estera Marzanna Tyrała

Ks. prof. dr hab. Sławomir Fundowicz
Kancierz Kurii

† *Zygmunt Zimowski*
Biskup Radomski

L.dz. SDR-06/08

Radom, 8 listopada 2008 r.

DEKRET
POWOŁUJĄCY KOMISJĘ
DS. DUSZPASTERSTWA MAŁŻEŃSTW I RODZIN
II SYNODU DIECEZJI RADOMSKIEJ

W nawiązaniu do *Dekretu zwołującego II Synod Diecezji Radomskiej* z dn. 16.10.2008 r. i zgodnie z *Regulaminem II Synodu Diecezji Radomskiej*, po konsultacji z członkami Komisji Głównej Synodu, ustanawiam następujący skład osobowy Komisji do Spraw Duszpasterstwa Małżeństw i Rodzin:

1. ks. Sławomir Adamczyk – przewodniczący Komisji
2. ks. kan. Henryk Dziadczyk
3. ks. kan. Adam Kuc
4. ks. kan. Artur Lach
5. ks. kan. Aleksander Sikora
6. ks. kan. Henryk Wójcik
7. Bożena Bardziak
8. Małgorzata Górka
9. Helena Łęcka
10. Zofia Munnich
11. Jadwiga Odzimek
12. Anna Ostatek
13. Maciej Ostatek
14. Sabina Puchała
15. Bożena Rus
16. Tomasz Rus

Ks. prof. dr hab. Sławomir Fundowicz
Kancierz Kurii

† *Zygmunt Zimowski*
Biskup Radomski

L.dz. SDR-07/08

Radom, 8 listopada 2008 r.

DEKRET
POWOŁUJĄCY KOMISJĘ
DS. MŁODZIEŻY
II SYNODU DIECEZJI RADOMSKIEJ

W nawiązaniu do *Dekretu zwołującego II Synod Diecezji Radomskiej* z dn. 16.10.2008 r. i zgodnie z *Regulaminem II Synodu Diecezji Radomskiej*, po konsultacji z członkami Komisji Głównej Synodu, ustanawiam następujący skład osobowy Komisji do Spraw Młodzieży:

1. ks. Marek Adamczyk – przewodniczący Komisji
2. ks. Leszek Domagała
3. ks. Ireneusz Gizan
4. ks. Maciej Jakubowski
5. ks. Tomasz Janicki
6. ks. Grzegorz Lipiec
7. ks. Andrzej Tuszyński
8. ks. Piotr Zamaria
9. Sławomir Adamiec
10. Sylwia Arendarska
11. Mateusz Czapla
12. Karolina Kozak
13. Przemysław Kowalski
14. Krystyna Mazur
15. Ewa Mężyk

Ks. prof. dr hab. Sławomir Fundowicz
Kancelarz Kurii

† *Zygmunt Zimowski*
Biskup Radomski

L.dz. SDR-08/08

Radom, 8 listopada 2008 r.

DEKRET
POWOŁUJĄCY KOMISJĘ
DS. DUSZPASTERSTWA CHARYTATYWNEGO
II SYNODU DIECEZJI RADOMSKIEJ

W nawiązaniu do *Dekretu zwołującego II Synod Diecezji Radomskiej* z dn. 16.10.2008 r. i zgodnie z *Regulaminem II Synodu Diecezji Radomskiej*, po konsultacji z członkami Komisji Głównej Synodu, ustanawiam następujący skład osobowy Komisji do Spraw Duszpasterstwa Charytatywnego:

1. ks. kan. Radosław Walerowicz – przewodniczący Komisji
2. ks. kan. Wiesław Przygoda
3. ks. kan. Grzegorz Wójcik
4. s. Barbara Marciniak
5. s. Irena Olszak
6. Dorota Chmiel
7. Anna Ciszek
8. Leszek Czekański
9. Zbigniew Deja
10. Grzegorz Jan Izbicki
11. Anna Kozera
12. Anna Lis
13. Jadwiga Panek-Lenartowicz
14. Małgorzata Matuszkiewicz
15. Barbara Paczwa
16. Lila Anna Pisarek
17. Agnieszka Piątek
18. Jan Rejczak
19. Maria Magdalena Szczepanik
20. Honorata Trzaskalska
21. Robert Wiraszka
22. Lucyna Wiśniewska

Ks. prof. dr hab. Sławomir Fundowicz
Kancierz Kurii

† *Zygmunt Zimowski*
Biskup Radomski

L.dz. SDR-09/08

Radom, 8 listopada 2008 r.

DEKRET
POWOŁUJĄCY KOMISJĘ
DS. ADMINISTRACYJNOPRAWNYCH
II SYNODU DIECEZJI RADOMSKIEJ

W nawiązaniu do *Dekretu zwołującego II Synod Diecezji Radomskiej* z dn. 16.10.2008 r. i zgodnie z *Regulaminem II Synodu Diecezji Radomskiej*, po konsultacji z członkami Komisji Głównej Synodu, ustanawiam następujący skład osobowy Komisji do Spraw Administracyjnoprawnych:

1. ks. prał. Sławomir Fundowicz – przewodniczący Komisji
2. ks. prał. Marek Fituch
3. ks. Dariusz Konieczny
4. ks. Marek Kucharski
5. ks. kan. Wiesław Lenartowicz
6. ks. kan. Adam Łukiewicz
7. ks. kan. Szymon Pikus
8. ks. kan. Marek Polak
9. ks. Marcin Rogala
10. s. Alina Słonecka
11. Krzysztof Orzechowski
12. Maria Pierzchalska
13. Marian Stępniewski
14. Leszek Wojciech Waksmundzki
15. Kazimierz Wlazło
16. Adrianna Zwierzyńska

Ks. prof. dr hab. Sławomir Fundowicz
Kancierz Kurii

† *Zygmunt Zimowski*
Biskup Radomski

L.dz. SDR-10/08

Radom, 8 listopada 2008 r.

DEKRET
POWOŁUJĄCY KOMISJĘ
DS. KULTURY, MEDIÓW
ORAZ NOWEJ EWANGELIZACJI
II SYNODU DIECEZJI RADOMSKIEJ

W nawiązaniu do *Dekretu zwołującego II Synod Diecezji Radomskiej* z dn. 16.10.2008 r. i zgodnie z *Regulaminem II Synodu Diecezji Radomskiej*, po konsultacji z członkami Komisji Głównej Synodu, ustanawiam następujący skład osobowy Komisji do Spraw Kultury, Mediów oraz Nowej Ewangelizacji:

1. ks. kan. Piotr Turzyński – przewodniczący Komisji
2. ks. Artur Chruślak
3. ks. kan. Zbigniew Niemirski
4. ks. Tomasz Pastuszka
5. ks. Sławomir Płusa
6. ks. kan. Jacek Wieczorek
7. s. Magdalena Kwiatkowska
8. Jarosław Babicki
9. Zbigniew Bidziński
10. Marek Garbacz
11. Adrianna Kolasa
12. Paweł Kopycki
13. Jerzy Kutkowski
14. Ilona Dorota Michalska
15. Joanna Małgorzata Nagay
16. Janusz Józef Nowak
17. Aleksander Olszewski
18. Bożena Piasta
19. Wojciech Sałek
20. Jan Schönthaler
21. Wojciech Skurkiewicz
22. Zbigniew Skuza
23. Krzysztof Jan Sońta
24. Barbara Taborek
25. Krzysztof Turek
26. Tomasz Wziętek

Ks. prof. dr hab. Sławomir Fundowicz
Kancierz Kurii

† *Zygmunt Zimowski*
Biskup Radomski

L.dz. SDR-11/08

Radom, 8 listopada 2008 r.

DEKRET
USTANAWIAJĄCY PRZEDSTAWICIELI
DUCHOWIEŃSTWA POSZCZEGÓLNYCH DEKANATÓW
NA II SYNOD DIECEZJI RADOMSKIEJ

W nawiązaniu do *Dekretu zwołującego II Synod Diecezji Radomskiej* z dn. 16.10.2008 r. i zgodnie z *Regulaminem II Synodu Diecezji Radomskiej*, po konsultacji z członkami Komisji Głównej Synodu, ustanawiam następujących przedstawicieli duchowieństwa poszczególnych dekanatów na II Synod Diecezji Radomskiej:

I. Dekanat czarnecki

dziekan: ks. kan. Bogusław Żyła

dekanalny relator synodalny: ks. Marek Migocki

II. Dekanat czarnoleski

dziekan: ks. kan. Augustyn Rymarczyk

dekanalny relator synodalny: ks. Szymon Mucha

III. Dekanat drzewicki

dziekan: ks. kan. Adam Łukiewicz

dekanalny relator synodalny: ks. kan. Adam Płuciennik

IV. Dekanat głowaczowski

dziekan: ks. kan. Franciszek Jakubiak

dekanalny relator synodalny: ks. kan. Stanisław Drąg

V. Dekanat iłżecki

dziekan: ks. kan. Stanisław Hamera

dekanalny relator synodalny: ks. Zdzisław Kałuziński

VI. Dekanat jedliński

dziekan: ks. prał. Henryk Ćwiek

dekanalny relator synodalny: ks. kan. Marek Janas

VII. Dekanat konecki

dziekan: ks. kan. Andrzej Zapart

dekanalny relator synodalny: ks. kan. Eugeniusz Tyburcy

VIII. Dekanat kozienicki

dziekan: ks. kan. Władysław Sarwa

dekanalny relator synodalny: ks. Jerzy Dziułka

IX. Dekanat lipski

dziekan: ks. kan. Eugeniusz Frączyk

dekanalny relator synodalny: ks. kan. Jan Rudniewski

X. Dekanat opoczyński

dziekan: ks. prał. Jan Wojtan

dekanalny relator synodalny: ks. Julian Sobczyk

XI. Dekanat pionkowski

dziekan: ks. kan. Stanisław Bujnowski

dekanalny relator synodalny: ks. kan. Wojciech Zdon

XII. Dekanat przedborski

dziekan: ks. kan. Stanisław Szczypior

dekanalny relator synodalny: ks. Stanisław Stańczyk

XIII. Dekanat przysuski

dziekan: ks. kan. Stanisław Traczyński

dekanalny relator synodalny: ks. Jacenty Socha

XIV. Dekanat przytycki

dziekan: ks. kan. Henryk Jagieło

dekanalny relator synodalny: ks. kan. Antoni Koza

XV. Dekanat radomski centralny

dziekan: ks. prał. Edward Poniewierski

dekanalny relator synodalny: ks. Gabriel Marciniak

XVI. Dekanat radomski południowy

dziekan: ks. inf. Jerzy Banaśkiewicz

dekanalny relator synodalny: ks. prał. Henryk Gąszcz

XVII. Dekanat radomski północny

dziekan: ks. prał. Jan Niziołek

dekanalny relator synodalny: ks. kan. Kazimierz Marchewka

XVIII. Dekanat radomski wschodni

dziekan: ks. kan. Marian Ślusarczyk

dekanalny relator synodalny: ks. kan. Henryk Dziadczyk

XIX. Dekanat radomski zachodni

dziekan: ks. kan. Roman Adamczyk

dekanalny relator synodalny: ks. Mirosław Rudnicki

XX. Dekanat radoszycki

dziekan: ks. kan. Józef Tępiński

dekanalny relator synodalny: ks. kan. Zbigniew Kołton

XXI. Dekanat sienieński

dziekan: ks. kan. Ryszard Batorski

dekanalny relator synodalny: ks. Zbigniew Wypchło

XXII. Dekanat skarżyski

dziekan: ks. kan. Tadeusz Skrzypczak

dekanalny relator synodalny: ks. prał. Jerzy Karbownik

XXIII. Dekanat starachowicki południowy

dziekan: ks. Kan. Edward Rdzanek

dekanalny relator synodalny: ks. kan. Stanisław Kuśmierczyk

XXIV. Dekanat starachowicki północny

dziekan: ks. kan. Józef Domański

dekanalny relator synodalny: ks. Karol Adamczyk

XXV. Dekanat szydlowiecki

dziekan: ks. kan. Adam Radzimirski

dekanalny relator synodalny: ks. kan. Krzysztof Śliwak

XXVI. Dekanat tomaszowski

dziekan: ks. kan. Kazimierz Chojnacki

dekanalny relator synodalny: ks. kan. Janusz Kępczyński

XXVII. Dekanat wierzbicki

dziekan: ks. kan. Jan Chodelski

dekanalny relator synodalny: ks. Janusz Krupa

XXVIII. Dekanat zwoleński

dziekan: ks. kan. Bernard Kasprzycki

dekanalny relator synodalny: ks. Krzysztof Ćwiek

XXIX. Dekanat żarnowski

dziekan: ks. prał. Adam Myszkowski

dekanalny relator synodalny: ks. Aleksander Mańka

Na synodalny trud wszystkim Braciom w Chrystusowym Kapłaństwie
z serca błogosławię.

Ks. prof. dr hab. Sławomir Fundowicz

Kancierz Kurii

† Zygmunt Zimowski
Biskup Radomski

L.dz. SDR-12/08

Radom, 8 listopada 2008 r.

DEKRET
USTANAWIAJĄCY WYBRANYCH PRZEDSTAWICIELI
OSÓB DUCHOWNYCH I ŚWIECKICH
NA II SYNOD DIECEZJI RADOMSKIEJ

W nawiązaniu do *Dekretu zwołującego II Synod Diecezji Radomskiej* z dn. 16.10.2008 r. i zgodnie z *Regulaminem II Synodu Diecezji Radomskiej*, po konsultacji z członkami Komisji Głównej Synodu, ustanawiam następujących przedstawicieli osób duchownych i świeckich na II Synod Diecezji Radomskiej:

1. ks. inf. Bonifacy Miązek
2. ks. inf. Adam Socha
3. ks. inf. Czesław Wala
4. ks. inf. Józef Wójcik
5. ks. kan. Ignacy Bokwa
6. ks. Krzysztof Badeński
7. ks. Jerzy Cedrowski
8. ks. kan. Marek Chmielewski
9. ks. prał. Marek Dziewiecki
10. ks. Andrzej Gozdur
11. ks. kan. Marek Jagodziński
12. ks. prał. Jerzy Karbownik
13. ks. kan. Jacek Kucharski
14. ks. kan. Roman Majchrzyk
15. ks. Jacek Małecki
16. ks. kan. Paweł Makosa
17. ks. Dariusz Olender
18. ks. Adam Orczyk
19. ks. prał. Grzegorz Senderski
20. ks. kan. Piotr Supierz
21. ks. kan. Daniel Swend
22. ks. kan. Andrzej Szewczyk
23. ks. Jan Szymczyk
24. ks. Grzegorz Tęcza
25. ks. kan. Sławomir Wilewski
26. s. Danuta Wróbel
27. Stanisław Bernardy
28. Blandyna Gądek
29. Renata Pawlak
30. Elżbieta Stanik
31. Michał Wydra

Ks. prof. dr hab. Sławomir Fundowicz
Kancierz Kurii

† *Zygmunt Zimowski*
Biskup Radomski

L.dz. SDR-13/08

Radom, 8 listopada 2008 r.

DEKRET
ZATWIERDZAJĄCY HASŁO, LOGO I HYMN
II SYNODU DIECEZJI RADOMSKIEJ

W nawiązaniu do *Dekretu zwołującego II Synod Diecezji Radomskiej* z dn. 16.10.2008 r. i zgodnie z *Regulaminem II Synodu Diecezji Radomskiej*, po konsultacji z członkami Komisji Głównej Synodu, niniejszym aktem

zatwierdzam

słowa: ***Czynić diecezję domem i szkołą komunii***

jako **Hasło II Synodu Diecezji Radomskiej**

jak również
Logo Synodu
przedstawiające się następująco:

oraz
Hymn Synodu
według następującej kompozycji:

słowa: ks. Jerzy Banaśkiewicz
melodia: ks. Wiesław Kądziela

Maestoso

1. We-zwa-ni Świą-tym wo - ła-niem Kościo-ła,
po - słu - szni Mat - ce Wcie - lo - ne - go Sło - wa,
chce - my na no - wo szu - kać w E - wan - ge - lii
pra - wdy i do - bra wspó - lnie z bra - ćmi swy - mi.
Ref.: Ko - ściół jest na - szym do - mem, ro - dzi - ną siostr i
bra - ci kar - mio - nych Bo - żym sło - wem, niech
w przy - szłość nas pro - wa - dzi.
2.
w przy - szłość nas pro - wa - dzi.

2. W jedno złączeni Chrystusa nakazem,
ze świata złudzeń, słabości, porażek
chcemy się dźwigać, mocni słowem Boga,
drogę zbawienia znaleźć na bezdrożach.

Ref.: Kościół jest naszym domem...

3. Znaleźć na nowo skarb ukryty w roli,
jednością w wierze mocno się uzbroić;
wiarę i miłość nieść na wszystkich drogach
w świętej komunii naszego Kościoła.

Ref.: Kościół jest naszym domem...

Ks. prof. dr hab. Sławomir Fundowicz
Kancelarz Kurii

† *Zygmunt Zimowski*
Biskup Radomski

REGULAMIN II SYNODU DIECEZJI RADOMSKIEJ

I. Założenia ogólne

1. Synod diecezjalny jest zebraniem wybranych kapłanów oraz innych wiernych Kościoła partykularnego, którzy dla dobra całej wspólnoty diecezjalnej świadczą pomoc biskupowi diecezjalnemu w jak najlepszym zarządzaniu Kościołem radomskim (kan. 460 KPK).

2. Strukturę synodu i jego funkcjonowanie określa Kodeks Prawa Kanonicznego (kan. 460-468) oraz Instrukcja Stolicy Apostolskiej „De synodis dioecesis agendis instructio” z 19 marca 1997 r.

3. Źródłami dla tworzonego na Synodzie prawa diecezjalnego są przede wszystkim: Kodeks Prawa Kanonicznego Jana Pawła II, zarządzenia Stolicy Apostolskiej, uchwały II Polskiego Synodu Plenarnego i Konferencji Episkopatu Polski, „Ustawa Synodalna Diecezji Radomskiej promulgowana przez Biskupa Radomskiego Edwarda Materskiego 5 kwietnia 1997 roku w Radomiu na I Synodzie Diecezji Radomskiej”, ustawy, zarządzenia i instrukcje zawarte w „Kronice Diecezji Radomskiej”, chwalebne zwyczaje diecezjalne, postulaty duchowieństwa i katolików świeckich, statuty synodalne innych diecezji.

4. Przy opracowywaniu projektów deklaracji i dekretów synodalnych należy uwzględnić dokumenty Soboru Watykańskiego II oraz nauczanie Biskupów Rzymskich, szczególnie papieża Jana Pawła II i papieża Benedykta XVI.

5. Prawo powszechne, zawarte przede wszystkim w Kodeksie Prawa Kanonicznego oraz prawo liturgiczne, o tyle winno się znaleźć w dekretach synodalnych, o ile istnieje potrzeba jego wyjaśnienia lub przytoczenia z racji praktycznych.

6. Prace II Synodu Radomskiego składają się z dwóch etapów: prac Komisji Przygotowawczych i prac na Sesjach Plenarnych.

7. Deklaracje i dekrety synodalne winny być zredagowane jasno i krótko na wzór Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r.

II. Cele Synodu

1. Celem głównym Synodu jest pomoc biskupowi diecezjalnemu w pełnieniu jego funkcji pasterskiej w diecezji poprzez pogłębienie i umocnienie wiary i budowanie wspólnoty Kościoła radomskiego opartej na miłości i wzajemnym zaufaniu w myśl hasła synodalnego: *Czynić diecezję domem i szkołą komunii*.

2. Celem bliższym Synodu jest:
- pogłębienie jedności biskupa diecezjalnego z prezbiterium i całą wspólnotą diecezji;
 - troska o dobro duchowe wiernych;
 - odczytanie znaków czasu;
 - wytyczenie głównych kierunków pracy duszpasterskiej;
 - inicjowanie nowych dzieł i poczynąń o charakterze ogólnym;
 - wskazanie metod i sposobów pracy apostołskiej;
 - ożywienie aktywności duszpasterskiej;
 - pogłębienie życia religijnego ludu Bożego;
 - popieranie powołań do wyłącznej służby Bogu;
 - troska o świadome uczestnictwo wiernych w liturgii Kościoła;
 - rozbudzenie odpowiedzialności wiernych za Kościół i pogłębianie świadomości eklezyjalnej;
 - umocnienie wierności Chrystusowi w konkretnych warunkach życia;
 - troska o jak najgłębsze zespolenie duchowe wiernych z Chrystusem i między sobą;
 - rozwiązywanie trudności związanych z duszpasterstwem i zarządzaniem;
 - korygowanie ewentualnych błędów w zakresie doktryny i obyczajów, jeśli takie ujawniają się w diecezji;
3. Celem bezpośrednim Synodu jest wypracowanie nowego prawa diecezji radomskiej.

III. Struktura Synodu

A. Biskup Radomski

1. Zgodnie z normą kan. 460-462 KPK biskup diecezjalny przewodniczy pracom Synodu, którego wspomagają i zastępują biskupi pomocniczy.
2. Dla realizacji zadań Synodu ustanawia Komisję Główną Synodu, Sekretariat Synodu i Komisje Synodalne.
3. Przewodniczy pracom Komisji Głównej osobiście lub przez biskupa pomocniczego.
4. Zwołuje Sesje Plenarne Synodu i kieruje nimi osobiście lub przez biskupa pomocniczego.
5. Zatwierdza i promulguje dokumenty końcowe Synodu.

B. Komisja Główna Synodu

1. Komisja Główna jest organem kierującym całością prac synodu: koordynuje działalność Komisji Synodalnych, przyjmuje opracowane przez Komisje Synodalne projekty, przygotowuje program posiedzeń plenarnych, przedkłada projekty uchwał na posiedzeniach plenarnych celem ich przegłosowania, przedkłada uchwały do zatwierdzenia biskupowi radomskiemu.

2. Skład osobowy Komisji Głównej określa Biskup Radomski.

3. Zebrania Komisji Głównej odbywają się stosownie do potrzeb uznanych przez Biskupa Radomskiego.

4. Do zadań Komisji Głównej Synodu należy:

- określenie zadań poszczególnych Komisji Synodalnych;
- przyjmowanie i ocena projektów dokumentów opracowanych przez Komisje Synodalne;
- przygotowanie projektów dokumentów końcowych Synodu, które mają być przedstawione na Sesjach Plenarnych Synodu;
- opracowanie programu Sesji Plenarnych;
- redakcja dokumentów końcowych Synodu zarówno od strony merytorycznej (skoordynowanie treści poszczególnych dokumentów, ocena ich zgodności z normami prawa powszechnego, porównanie i ujednolicenie aktów prawnych), jak również od strony językowej (styl, jasność i precyzja sformułowań).
- przedstawienie biskupowi radomskiemu deklaracji i dekretów przyjętych na sesjach plenarnych do ostatecznego zatwierdzenia.

C. Sekretariat Synodu

1. Sekretariat Synodu jest organem wykonawczym Komisji Głównej. W jego skład wchodzi: sekretarz generalny i sekretarze pomocniczy oraz rzecznik prasowy. Sekretariat gromadzi całość dokumentacji Synodu, redaguje projekty deklaracji i dekretów synodalnych, przesyła je członkom Synodu, sporządza protokoły z posiedzeń Komisji Głównej i sesji plenarnych Synodu.

2. Sekretariat Synodu działa w sposób stały.

3. Sekretarz generalny kieruje pracami Sekretariatu i odpowiada za przebieg prac synodalnych.

4. Sekretarze pomocniczy wypełniają zadania wskazane im przez sekretarza generalnego.

5. Do zadań Sekretariatu Synodu należy:
- sporządzanie protokołów posiedzeń Komisji Głównej i Sesji Plenarnych;
 - sporządzanie list członków Synodu, i zbieranie podpisów uczestników Sesji Plenarnych;
 - gromadzenie i przygotowywanie dla Komisji Głównej Synodu materiałów nadsyłanych przez Komisje Synodalne;
 - gromadzenie i przygotowywanie dla poszczególnych Komisji materiałów nadsyłanych przez Zespoły Synodalne;
 - gromadzenie i przechowywanie akt i wszelkich materiałów związanych z Synodem;
 - rozsyłanie materiałów synodalnych do Komisji Synodalnych i Zespołów Synodalnych;
 - służenie pomocą przewodniczącym poszczególnych Komisji Synodalnych;
 - przygotowanie liturgii synodalnej;
 - odpowiadanie za informację medialną;
 - redagowanie „Biuletynu Synodalnego”.

6. Do kontaktów z mediami upoważniony jest rzecznik prasowy Synodu; odpowiada on za informację medialną (prasową i internetową); inni członkowie na wypowiedzanie się w mediach na temat Synodu muszą uzyskać zgodę przewodniczącego Sekretariatu Synodu.

D. Komisje Synodalne

1. Biskup Radomski ustanawia Komisje Synodalne, mianuje ich przewodniczących i proponowanych przez nich członków.

2. Członkowie komisji wybierają spośród siebie zastępcę przewodniczącego i sekretarza komisji.

3. W trakcie trwania Synodu Biskup Radomski może powoływać nowe Komisje.

4. Do zadań Komisji Synodalnych należy:
- studiowanie problemów związanych z pracami i kompetencją Komisji;
 - studiowanie odpowiednich dokumentów Magisterium Kościoła;
 - zapoznawanie się z uchwałami II Polskiego Synodu Plenarnego;
 - zebranie i zapoznanie się z prawodawstwem partykularnym dotychczas obowiązującym w diecezji radomskiej;

- zebranie i zapoznanie się z ustawodawstwem prawa wyznaniowego i cywilnego odnoszącym się do spraw dotyczących życia Kościoła w zakresie stanowiącym przedmiot kompetencji Komisji;

- rozeznanie specyfiki społeczno-religijnej i duszpasterskiej diecezji radomskiej;

- redagowanie opracowań, które posłużą do prac w Zespołach Synodalnych. (opracowania te winny zawierać trzy podstawowe elementy: krótkie wprowadzenie teologiczne, socjologiczną ocenę aktualnej sytuacji, sformułowanie ważniejszych opinii, wniosków i propozycji duszpasterskich oraz rozwiązań prawnych);

- zapoznanie się z opracowaniami nadesłanymi przez Zespoły Synodalne i przygotowanie dokumentów dla Komisji Głównej;

- opracowanie projektów deklaracji i dekretów synodalnych oraz związanych z nimi aneksów.

5. Przewodniczący zwołuje posiedzenie Komisji i kieruje jej pracami. Zebrania Komisji Synodalnych odbywają się przynajmniej raz na dwa miesiące lub – w razie potrzeby – częściej (dotyczy to zwłaszcza okresu opracowywania tekstów roboczych). O terminie zebrania powiadamia biskupa diecezjalnego i sekretarza generalnego; ci mogą wziąć udział w posiedzeniu, jeśli uznają to za potrzebne.

6. Przewodniczący Komisji każdorazowo, przynajmniej z tygodniowym wyprzedzeniem, powiadamia Sekretariat Synodu o miejscu i czasie posiedzenia Komisji.

7. Komisje mogą zasięgać rady znawców danego problemu. Należy jednak każdorazowo informować o tym Sekretariat Synodu.

8. Sekretarz Komisji sporządza protokoły z jej posiedzeń, spisuje opracowane projekty dokumentów z uwzględnieniem sugestii Zespołów Synodalnych i przekazuje je do sekretariatu Synodu; spisuje opracowane projekty dokumentów oraz przechowuje akta Komisji Synodalnej. Projekty do przedłożenia na Sesji Plenarnej Komisja Synodalna przyjmuje zwykłą większością głosów.

9. Projekty deklaracji i dekretów synodalnych członkowie Komisji przyjmują większością głosów; w przypadku równej ilości głosów decyduje głos przewodniczącego Komisji Synodalnej. Po podpisaniu przez członków Komisji przegłosowanych dokumentów, przewodniczący przekazuje je każdorazowo do Sekretariatu Synodu z podaniem wyników głosowania.

10. W realizacji zadań synodalnych Komisji Głównej II Synodu Radomskiego będą służyły pomocą następujące Komisje Synodalne:

- Komisja ds. Nauki i Wychowania Katolickiego
- Komisja ds. Kultu Bożego
- Komisja ds. Duchowieństwa Diecezjalnego
- Komisja ds. Osób Życia Konsekwentnego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego
- Komisja ds. Wiernych Świeckich, Ruchów i Stowarzyszeń Katolickich
- Komisja ds. Duszpasterstwa Małżeństw i Rodzin
- Komisja ds. Młodzieży
- Komisja ds. Duszpasterstwa Charytatywnego
- Komisja ds. Administracyjno-prawnych
- Komisja ds. Kultury, Mediów i Nowej Ewangelizacji

E. Zespoły Synodalne

1. W każdej parafii należy powołać przynajmniej jeden parafialny Zespół Synodalny. Jeśli parafia obejmuje więcej niż 5 tys. wiernych należy powołać dwa Zespoły Synodalne. Jeżeli parafia obejmuje więcej niż 10 tys. wiernych należy powołać trzy Zespoły Synodalne.

2. Przewodniczącym Zespołu Synodalnego jest miejscowy proboszcz, a w przypadku utworzenia więcej niż jednego Zespołu Synodalnego, powołani przez proboszcza wikariusze.

3. Członkami Zespołów Synodalnych powinni być przede wszystkim: wikariusze, przedstawiciel zakonu lub zgromadzenia zakonnego, katecheci i katechetki, nadzwyczajni szafarze Komunii świętej, członkowie rady duszpasterskiej, rady ekonomicznej oraz przedstawiciele parafialnych grup duszpasterskich.

4. Przewodniczący Zespołu Synodalnego przekazuje do Sekretariatu Synodu informację o powstaniu Zespołu Synodalnego wraz z listą jego członków (jednak nie więcej niż 25 osób).

5. Każdy Zespół Synodalny wybiera spośród swoich członków sekretarza.

6. Zebrania Zespołu Synodalnego powinny odbywać się regularnie, przynajmniej raz w miesiącu, a jeśli zajdzie potrzeba, także częściej.

7. Zespoły Synodalne zapoznają się podczas zebrań z materiałami otrzymanymi z Sekretariatu Synodu i po dyskusji dokonają konfrontacji wskazanych zagadnień ze stanem życia religijnego własnego środowiska oraz proponują odpowiednie, praktyczne inicjatywy zmierzające do poprawy sytuacji duszpasterskiej.

8. Każde zebranie Komisji Synodalnej należy zaprotokołować, a tekst protokołu zawierającego także wnioski i propozycje, przewodniczący zobowiązany jest przekazać do Sekretariatu Synodu, jednak nie później niż w ciągu miesiąca.

F. Sesje Plenarne

1. Zaakceptowane przez Biskupa Radomskiego projekty deklaracji i dekretów synodalnych oraz integralnie z nimi związanych aneksów zostają poddawane dyskusji podczas sesji plenarnych Synodu.

2. Sesje plenarne Synodu zwołuje i przewodniczy im biskup diecezjalny; przewodniczenie może zlecić biskupowi pomocniczemu. Przewodniczący ogłasza wyniki głosowania bezpośrednio po obliczeniu głosów.

3. W skład posiedzeń plenarnych wchodzi osoby wymienione w kan. 463 § 1 KPK, a ponadto członkowie Sekretariatu Synodu i Komisji Synodalnych oraz osoby wezwane i zaproszone przez biskupa diecezjalnego (zob. kan. 463 § 2-3 KPK). Obecność na sesjach plenarnych Synodu jest obowiązkowa.

4. Wyboru wiernych świeckich, w tym także członków instytutów życia konsekrowanego, winna dokonać – w myśl kan. 463 § 1, n. 5 – Rada Duszpasterska.

5. Wyboru kapłanów – delegatów z poszczególnych dekanatów oraz ich zastępców winni dokonać – w myśl kan. 463 § 1, n. 8 – wszyscy kapłani pełniący duszpasterstwo w dekanacie.

6. Z każdego dekanatu należy wybrać jednego kapłana – delegata i jednego zastępcę. Wybór dokonuje się podczas konferencji dekanalnej pod przewodnictwem dziekana i zapada względną większością głosów. W przypadku takiej samej ilości uzyskanej przez kilku kandydatów, o pierwszeństwie decyduje staż pracy w dekanacie. Wybrani nie mogą być: kanonicy gremialni kapituły katedralnej, członkowie Rady Kapłańskiej oraz dziekani, wchodzi bowiem w skład uczestników Synodu z urzędu (zob. kan. 463 § 1, n. 3, 4 i 7).

7. Wyboru przełożonych instytutów zakonnych i stowarzyszeń życia apostołskiego, które posiadają dom w diecezji, tak męskich, jak i żeńskich, (zob. kan. 463 § 1 n. 9) dokonują konferencje przełożonych wszystkich domów w diecezji, przy czym należy wybrać – większością głosów – dwóch przełożonych instytutów męskich oraz dziesięć przełożonych instytutów żeńskich.

8. Sesja Plenarna ma następujący przebieg:
- modlitwa;
 - wyznanie wiary uczestników Sesji Plenarnej (tylko przy rozpoczęciu Synodu) (poza obserwatorami – zgodnie z kan. 833 n. 1 KPK)
 - prezentacja przygotowanego projektu dokumentu przez przedstawiciela odpowiedniej Komisji;
 - wystąpienia członków Synodu oraz ewentualnie zaproszonych konsultorów;
 - głosowanie;
 - podsumowanie;
 - modlitwa końcowa.
9. Podczas Sesji Plenarnych Synodu przewidziane teksty dokumentów synodalnych będą przyjmowane kwalifikowaną większością 2/3 głosów (głosowanie: placet – przyjmuję, non placet – nie przyjmuję, placet iuxta modum – przyjmuję z poprawkami). Inne decyzje zapadają większością zwykłą.
10. W przypadku zgłoszenia podczas Sesji Plenarnej merytorycznych poprawek lub odrzucenia projektu dokumentu w całości Komisja Główna Synodu wspólnie z kompetentną Komisją Synodalną dokona odpowiedniej korekty tekstu i przedstawi go do ponownego zatwierdzenia na kolejnej Sesji Plenarnej.
11. Przyjęte przez uczestników posiedzenia plenarnego projekty statutów synodalnych i aneksów Komisja Główna przedkłada Biskupowi Radomskiemu – jako ustawodawcy diecezjalnemu – do aprobaty.
12. Końcowe dokumenty Synodu opracuje specjalnie powołana Komisja Redakcyjna.
13. Promulgacja uchwał synodalnych należy do Biskupa Radomskiego.
14. Biskup diecezjalny wprowadza zmiany w niniejszym regulaminie i rozstrzyga wszelkie wątpliwości związane z jego interpretacją.

† *Zygmunt Zimowski*
Biskup Radomski

Sekretarze Synodu:

- Ks. prał. dr hab. Stanisław Łabendowicz
- Ks. dr Jerzy Adamczyk
- Ks. kan. dr Zbigniew Gaczyński

Radom, 25 września 2008 r.

LIST PASTERSKI
BISKUPA RADOMSKIEGO ZYGMUNTA ZIMOWSKIEGO
ZAPOWIADAJĄCY II SYNOD DIECEZJALNY

Drodzy Kapłani, Umiłowani Diecezjanie!

Przeżywamy uroczystość Jezusa Chrystusa Króla Wszechświata. Ustanowił ją papież Pius XI w 1925 roku na zakończenie Roku Jubileuszowego. Jej treść jest jednak tak stara, jak sama wiara chrześcijańska. Słowo „Chrystus” jest przecież greckim tłumaczeniem słowa „Mesjasz” – pomazaniec, król. Jezus z Nazaretu pochodzący z rodu Dawida jest tak bardzo królem, że Jego imię stało się tytułem królewskim. Nazywając samych siebie chrześcijanami, czyli należącymi do Chrystusa, określamy się i jesteśmy ludźmi Króla, uznającymi i przybliżającymi Jego Królestwo. Co znaczy Królestwo Jezusa, można zrozumieć tylko wtedy, gdy sięgniemy do Pisma Świętego Starego Testamentu.

1. Chrystus Król Synem Dawida

Jak słyszeliśmy w I czytaniu Dawid został namaszczony na króla Izraela. „Ty będziesz paś lud mój, Izraela, i ty będziesz wodzem Izraela... Cała starszyna Izraela przybyła do Hebronu. I zawarł Dawid przymierze z nimi wobec Pana w Hebronie. Namaścili więc Dawida na króla nad Izraelem”. Musimy dostrzec powiązania i wspólne wątki między królem Dawidem, a Jezusem pochodzącym z Rodu Dawida. Dawid urodził się w Betlejem, podobnie jak Jezus, a namaszczony został w Hebronie, miejscu śmierci i pogrzebania Abrahama, który posłuszny głosowi Bożemu, stał się ojcem wielu narodów i ojcem Dawida. I oto Dawid zbudował Jerozolimę na wzgórzu Moria, w miejscu ofiary Abrahama i Melchizedeka. Zapytajmy: czy król Dawid zbudował Jerozolimę tylko dla samej świątyni, która została zniszczona? Zbudował ją po to, aby na tej Górze Świętej Jezus na drzewie krzyża oddał swoje życie za zbawienie świata, aby na drzewie krzyża okazał się Królem.

Z drzewa krzyża pociąga wszystkich do siebie i mówi, jak do łotra: „Dziś ze mną będziesz w raju”. Chrystus przez wieki króluje z Golgoty sakramentalnej. Ludzie obarczeni grzechami przychodzą

do Ukrzyżowanego i Zmartwychwstałego Pana powtarzając, jak łotr, w konfesjonale: Panie spraw, abym był dziś z Tobą w Twoim królestwie. A On w swoim miłosierdziu mówi do nas: „Dziś ze mną będziesz w raju”.

Chrystus przemienia nasze serca. Na Nim sprawdzają się Słowa Proroka Ezechiela – „odbiorę wam serce kamienne, a dam wam serce z ciała (...)” (Ez 36,26). Ta przemiana dokonuje się w Eucharystii, na ołtarzu krzyża i przemienia świat, tworząc wspólnotę królestwa. Dzisiaj, Siostry i Bracia, przyszliśmy do naszego kościoła parafialnego, aby za to podziękować Bogu. Oto stoimy wobec krzyżowej ofiary Chrystusa, Króla Wszechświata i wołamy za psalmistą: „Już stoją nasze stopy w Twoich bramach, Jeruzalem”. Składamy dziękczynną Ofiarę, Eucharystię, wołając za św. Pawłem: „Dziękujemy Ojcu, który już nas uwolnił spod władzy ciemności i przeniósł do królestwa swego umiłowanego Syna” (por. Kol 1,12-13). Jego Królestwo jest królestwem prawdy i życia, królestwem świętości i łaski, królestwem sprawiedliwości, miłości i pokoju.

2. Błogosławione Jego Królestwo, które nadchodzi

Od Pięćdziesiątnicy przyjście Królestwa Bożego jest owocem działań Ducha Świętego, który dalej prowadzi swoje dzieło w świecie i dopełnia wszelkiego uświęcenia. Dzisiejszą Uroczystością kończymy obchody 15. rocznicy istnienia naszej diecezji. Uświadomiła nam ona wzrost tego Królestwa w naszej diecezjalnej wspólnocie. Obchodziliśmy ją pod hasłem: „Bogu dziękujcie, ducha nie gaście”. Przypominaliśmy sobie drogą nam Osobę Jana Pawła II, który ustanawiając nowe diecezje napisał: „Zgodnie z doświadczeniem dziejów, składam tę decyzję – wspólnie z Wami Synowie i Córkę tej samej Ojczyzny – w ręce Jasnogórskiej Pani, Królowej Polski i Matki Kościoła. Tak jak była z Apostołami w dniu Pięćdziesiątnicy, w momencie narodzin Kościoła, tak niech będzie również z Kościołem w Polsce na dalszych etapach jego pielgrzymowania przez naszą ziemię do Domu Ojca” (List do Kościoła w Polsce z 25 III 1992 r.). Czyż te słowa dzisiejszego Sługi Bożego nie zrealizowały się w pełni poprzez piętnastoletnie pielgrzymowanie Kościoła Radomskiego? Przecież tymi drogami w ostatnim roku wędrowała Jasnogórska Pani, Królowa Polski i Matka Kościoła. Wdzięczni więc jesteśmy dobremu Bogu za dar Maryjnych Nawiedzin w znaku Jasnogórskiego

Wizerunku, bowiem poprzez Jej peregrynację nasza diecezja stała się szczególnie wyróżniona spośród innych obchodzących piętnastolecie istnienia. Nie sposób nie pamiętać bogactwa przeżyć i mocy modlitwy tamtych dni. Jak nie wspomnieć raz jeszcze tych tysięcy wiernych czekających na Maryję, radosnego wyśpiewywania wraz z Nią w każdej parafii i wspólnocie naszej diecezji wzniesłego hymnu „Magnificat”, długich godzin czuwania z Nią i modlitw odzwierciedlających zatroskanie z Kany Galilejskiej, gdy prosiła za nami, a nam przypominała: „Zróbcie wszystko, cokolwiek [Chrystus] wam powie” (J 2,5). Trzeba nam dziękować też za to, że w codzienności trudnej dla wielu Polaków przyszła Maryja, by „być Matką naszych rodzin” i wskazywać, co należy zmienić i przez co jeszcze bardziej pokochać Boga. Wspomnijmy i to, że na zakończenie peregrynacji w skarżyskiej Ostrej Bramie dokonaliśmy oddania naszej diecezji w szczególną opiekę Maryi.

W minionym czasie, który był dla nas darem, zawędrowaliśmy z Maryją pod Krzyż. Tam wsłuchiwalismy się w testamentalne przesłanie: „Oto Matka twoja – Oto syn Twój”. Nałożyliśmy papieskie korony na skronie Matki Bożej w Kałkowie – „miejscu odzyskiwania tożsamości religijnej i narodowej Polaków”. Za to Sanktuarium i za wszystkie sanktuaria naszej diecezji trzeba dobremu Bogu wyrażać dziękczynienie. W naszą wdzięczność wpisujemy dziś ludzi, których Opatrzność Boża daje Kościołowi. Pół wieku temu syn Ziemi Radomskiej, urodzony w Jedlińsku, Sługa Boży bp Piotr Gołębiowski przyjął święcenia biskupie. Dziś modlimy się o rychłe wyniesienie go na ołtarze, by był wzorem dla pasterzy, kapłanów i wiernych Kościoła – jak żyć na co dzień Eucharystią, jak zaufać bezgranicznie Maryi i jak budować jedność Kościoła. W minionym roku liturgicznym wyrażaliśmy też wdzięczność Najwyższemu Kapłanowi za osobę pierwszego Biskupa Radomskiego – ks. bp. Edwarda Materskiego. Dziękujemy raz jeszcze za wybranie go, wezwanie po imieniu i przyjęte sześćdziesiąt lat temu święcenia kapłańskie. W naszą wdzięczność wpisujemy wszystkich księży biskupów, kapłanów oraz osoby życia konsekrowanego, którzy na drogach naszego Kościoła przez minione piętnaście lat spełniali swą posługę.

Spojrzenie wstecz, na miniony czas skłania do wielkiej wdzięczności za całe dobro, które z ręki wszechmocnego Boga otrzymaliśmy. Niech Chrystus króluje w naszych sercach, w naszych rodzinach, parafiach, całej naszej diecezji i Ojczyźnie. Niech On sam obdarza nas

siłą w wędrówce po drogach czasu na spotkanie w Domu Ojca. Dziękując za Bożą miłość doświadczaną w tak różnych wymiarach trzeba nam raz jeszcze prosić, byśmy „nie gasili ducha”. Prawda o zwycięstwie Boga i Jego królowaniu niech dodaje nam sił i zapału w dawaniu świadectwa o Bogu i w codziennym życiu Słowem Bożym. Maryi, Matce Kościoła powtarzamy słowa wypowiedziane w czasie zawierzenia naszej diecezji na zakończenie peregrynacji: „Czuwaj nad nami, aby na naszej ziemi nie był daremny Krzyż Chrystusa. (...) Nawiedzaj nas nieustannie, niech przez Twoją obecność nasza młoda diecezja staje się ziemią świętych”.

3. Synod diecezjalny wspólnym gruntowaniem Królestwa Bożego

Drodzy Kapłani! Umiłowani Diecezjanie! Pragnę podzielić się z Wami wiadomością, że postanowiłem zwołać II Synod diecezjalny. Czym będzie on dla każdej i każdego z nas, dla naszych rodzin, parafii, całej diecezji?

Słowo łacińskie „synodus” pochodzi od słowa greckiego „synode-in” i oznacza „razem drogę przemierzać”, razem – czyli we wspólnocie. Pojawia się w języku chrześcijańskim w trzecim wieku. Można powiedzieć, że określa ono zebranych albo też wezwanych na to samo miejsce i w tym samym celu, aby wspólnie studiować wybrane lokalne problemy, oraz podjąć określony kierunek działania. Po raz pierwszy w historii termin – synod diecezjalny (synodus dioeciesana) – znajdujemy w trzynastym wieku. Ojcowie Soboru Watykańskiego II nazywają synod diecezjalny „czcigodną instytucją” istniejącą w Kościele od pierwszych wieków. Jest ona również ważna w naszych czasach. W Kościele diecezjalnym wędrujemy razem do Królestwa niebieskiego, do niebieskiego Jeruzalem. W czasie tej wędrówki trzeba nam przystanąć, aby razem, z pomocą drugich, wspólnie zastanowić się, czy nasza wspólna diecezjalna droga była i jest zawsze tą drogą, jaką Jezus Chrystus Król Wszechświata ukazał nam w Kościele.

Kościół nie jest „martwym” Ciałem Chrystusa. Kościół nie jest tylko czcigodną „relikwią” Chrystusa. Kościół jest żywym Chrystusem. W Kościele żyje Chrystus i przez usta papieża oraz biskupów zebranych kolegialnie na soborze powszechnym ukazuje każdej diecezji drogę, jaką winna podążać i która jedyna pomaga znaleźć rozwiązania wielu trudności, piętrzących się przed nami.

W czasie synodu zastanowimy się „synodalnie”, to znaczy razem, czy znamy dobrze tę drogę i czy wiernie tą drogą podążamy. Zapraszam wszystkich do wspólnego budowania Ciała Chrystusa, którym jest Kościół poprzez synod diecezjalny. Hasłem naszej wspólnej pracy pragnę uczynić słowa: „diecezja domem i szkołą komunii”. W I Liście pasterskim pisałem: „Jako Wasz nowy Pasterz chcę, abyśmy się wszyscy w tej prawdziwej służbie odnaleźli i zjednoczyli. Pragnę czynić Kościół radomski «domem i szkołą komunii»! O to prosi nas Jan Paweł II w Liście Apostolskim *Novo Millennio ineunte*. Jest to «wielkie wyzwanie, jakie czeka nas w rozpoczynającym się tysiącleciu, jeśli chcemy pozostać wierni Bożemu zamysłowi, a jednocześnie odpowiedzieć na najgłębsze oczekiwania świata» (n. 43)”.

„Beze Mnie nic uczynić nie możecie” (J 15,5), powiedział Jezus w Wielki Czwartek, w synodalnym wieczniku, gdzie ustanowił Eucharystię. Dlatego fundamentem naszych prac przygotowujących II Synod diecezji radomskiej pragniemy uczynić przede wszystkim ogólnodieczjalną modlitwę, a zwłaszcza ofiarę Eucharystyczną sprawowaną w każdej parafii w intencji Synodu. Począwszy od dziś w I niedzielę miesiąca w modlitwie wiernych podczas każdej Mszy świętej będziemy prosić o gorliwe przygotowanie Synodu. Pragnę więc, aby każda I niedziela miesiąca była przeżywana we wszystkich parafiach jako niedziela synodalna. Będzie ona poświęcona przede wszystkim modlitwie w intencji Synodu oraz informacjom o pracach nad jego przygotowaniem.

Drodzy Kapłani, Siostry i Bracia! Ufam, że praca i modlitwa synodalna to znaczy wspólna, sprowadzi na nas błogosławieństwo Boże, którego tak bardzo potrzebujemy w dzisiejszych przełomowych czasach. Chrystus bowiem zapewnił nas: „Gdzie są dwaj albo trzej zebrani w imię moje, tam jestem pośród nich” (Mt 18,20). Na obfite owoce duchowe płynące z włączenia się w dzieło II Synodu Diecezji Radomskiej z całego serca Wam Błogosławię: W imię Ojca i Syna i Ducha Świętego. Amen.

Wasz biskup Zygmunt

W Uroczystość Opieki Najświętszej Maryi Panny

Radom, 11 listopada 2007 r.

LIST PASTERSKI
BISKUPA RADOMSKIEGO ZYGMUNTA ZIMOWSKIEGO
ZAPRASZAJĄCY NA ROZPOCZĘCIE
II SYNODU DIECEZJALNEGO –

„Czynić diecezję domem i szkołą komunii” (NMI, 43)

XXX Niedziela Zwykła – Uroczystość rocznicy poświęcenia miejscowego kościoła

Umiłowani Diecezjanie!

W kalendarzu roku liturgicznego dzisiejsza niedziela to uroczystość rocznicy poświęcenia miejscowego kościoła. Na mocy Chrystusowego odkupienia, wszyscy stanowimy jeden Kościół, który jest Mistycznym Ciałem Chrystusa. Widzialnym znakiem naszej przynależności do Chrystusa jest każda świątynia, czyli także miejscowy kościół, do którego przychodzimy jako do swojej świątyni, aby spotkać się z Bogiem na modlitwie. Dom Boży napędza nas pokojem i radością. Radujemy się swoim kościołem parafialnym, i ta radość oraz wdzięczność Bogu za dar własnej świątyni jest dzisiaj w centrum liturgicznego wspomnienia dnia, w którym została ona poświęcona dla kultu Bożego.

Budowanie i poświęcenie świątyni sięga swymi korzeniami czasów Starego Testamentu, a zwłaszcza historii Świątyni Jerozolimskiej. To o niej śpiewał Psalmista Pański: „Uradowałem się, gdy mi powiedziano: «Pójdziemy do domu Pana»” (Ps 122,1). Oczy całego Izraela były zwrócone ku świątyni Boga Jedyne w Jerozolimie. Zachwycono się pięknem tego miejsca w głębokim przekonaniu o obecności Boga pośród swego ludu.

Także i Jezus, włączając się w wielowiekową tradycję szacunku dla świątyni Pańskiej, nauczał, aby to święte miejsce było rzeczywiście miejscem skupienia i modlitwy. Piękno świątyni jest ukazywane w Piśmie świętym jako symbol i znak piękna samego Boga. Jezus wzywał więc wszystkich czcicieli Boga, aby oddawali Mu cześć „w duchu i prawdzie” (por. J 4,23), to znaczy z sercem przepełnionym szczerą, głęboką i piękną miłością.

Drodzy Bracia i Siostry!

Łącząc się w radości, jaka towarzyszy Wam dzisiaj gdy przeżywacie rocznicę poświęcenia własnego kościoła, pragnę zaprosić Was na szczególną uroczystość, związaną ze wspólnotą naszego Kościoła diecezjalnego. Będzie to inauguracja II Synodu Diecezji Radomskiej, 8 listopada br. Cieszę się, że mogę przekazać Wam to zaproszenie właśnie w kontekście liturgicznego przesłania dzisiejszej niedzieli. Rozważając bowiem, czym jest dla nas dar materialnej świątyni, tym głębiej możemy sobie uświadomić rolę i znaczenie czekającego nas Synodu dla wzrostu duchowej świątyni, jaką tworzymy we wspólnocie Kościoła diecezjalnego.

1. Dziękczynienie za świątynię parafialną

Św. Paweł w słowach skierowanych do Koryntian przypomina, że wszyscy jesteśmy powołani do służby Bogu, czyli do ciągłego budowania żywego Kościoła na fundamencie Chrystusa i Jego Ewangelii miłości (por. 1Kor 3,11). Ale zauważmy, że Apostoł Narodów myśl o Kościele łączy z refleksją, że tylko ten naprawdę buduje wspólnotę Kościoła, kto sam jest duchową świątynią, w której mieszka Bóg. Czy nie o tym właśnie poucza nas także historia Zacheusza, bogatego zwierzchnika celników, który pragnął zobaczyć Jezusa. Jego pragnienie spełniło się bardziej, niż się tego spodziewał, gdyż nie tylko zobaczył Jezusa, ale Jezus przyszedł w gościnę do jego domu. W odpowiedzi na te odwiedziny, Zacheusz zmienił swoje dotychczasowe życie. Można powiedzieć, że od tamtej pory zaprosił Jezusa do innego domu – do świątyni swojego serca (por. Łk 19,10).

Moi Drodzy! Takiego zaproszenia do siebie i wewnętrznej przemiany oczekuje Chrystus Pan także od nas. Temu osobistemu i wspólnotowemu spotkaniu z Nim służą nasze świątynie, które są miejscem naszych nieustannych powrotów na drogę prowadzącą do świętości. Jakże więc nie dziękować dzisiaj Bogu za dar każdej świątyni, każdego kościoła parafialnego i kaplicy!

Te szczególne miejsca modlitwy są darem Bożej Opatrzności, i powstają dzięki wielkiemu wspólnemu wysiłkowi materialnemu i duchowemu wielu ludzi. Co więcej, historia budowy wielu kościołów i kaplic jest naznaczona cierpieniem, niejednokrotnie wynikającym z doznawanych prześladowań. Nasze świątynie to owoc nieugiętej wiary, nadziei i miłości; to owoc wspólnej troski biskupów

i kapłanów, którzy ze swoimi wiernymi zapragnęli, aby – jak ktoś wyraził to na sposób poetycki – mieć u siebie skrawek nieba na ziemi. O tej miłości do świątyni jako do miejsca, w którym dzień i nocą jest między nami „niebo na ziemi” – Jezus Chrystus utajony w Najświętszym Sakramencie, mówił ze wzruszeniem Ojciec Święty Benedykt XVI. Podczas pobytu w Sydney na Światowym Spotkaniu Młodzieży, ogarniając swym wzrokiem tamtejszą katedrę, powiedział: „Kiedy podziwiamy tę wspaniałą budowlę, przychodzą nam na myśl liczni księża, zakonnicy i zakonnice oraz ludzie świeccy, którzy na różne sposoby przyczynili się do zbudowania [tego] kościoła (...). Bo każdy ołtarz jest znakiem Jezusa Chrystusa, obecnego pośród swego Kościoła jako kapłan, ołtarz i baranek ofiarny (por. 5 Prefacja wielkanocna). (...) On (...) wzywa byśmy w jedności z Nim składali nasze codzienne trudy i cierpienia jako ofiarę dla zbawienia świata” (Benedykt XVI, Sydney, 19 lipca 2008 r.).

2. Synod jako czas i miejsce zachwyty nad świątynią naszych serc

Drodzy Bracia i Siostry. Przed nami wielkie, historyczne wydarzenie: II Synod Diecezji Radomskiej. Będzie to czas pogłębionego spojrzenia na tajemnicę Kościoła Powszechnego, który urzeczywistnia się we wspólnocie Kościoła diecezjalnego.

Myśląc o Kościele diecezjalnym, pamiętamy, że w czasie chrztu świętego każdy z nas stał się duchową świątynią Boga. Otrzymaliśmy wówczas zaszczytne wspólne imię: „chrześcijanina”. A to oznacza, że od tamtej pory nie należymy już do samych siebie, ale do Chrystusa, który za nas umarł i zmartwychwstał. To dlatego w jednym ze swych kazań św. Leon Wielki wołał: „Chrześcijaninie, poznaj godność swoją!”. Umiłowani Diecezjanie! Jest moim głębokim pragnieniem oraz pragnieniem tak wielu osób, z którymi już od wielu miesięcy przygotowujemy II Synod diecezjalny, aby spełniły się te wspaniałe słowa św. Leona Wielkiego. Abyśmy przez zatrzymanie się nad tajemnicą zamieszkania Boga pośród nas – w świątyniach materialnych, ale jeszcze bardziej w świątyniach naszych serc – poznali naszą godność. A jest to godność niezwykła, godność dziecka Bożego i ucznia Chrystusowego. Św. Paweł Apostoł odwołując się do tej godności wołał już do pierwszych chrześcijan: „Czy nie wiecie, że jesteście świątynią Ducha Świętego, który w was jest, a którego macie od Boga, i że już nie należycie do samych siebie? Za wielką bowiem cenę zostaliście nabyci” (1Kor 6,19-20).

Biorąc więc pod uwagę, jak wiele niebezpieczeństw duszy i ciała zagraża naszej chrześcijańskiej godności, także dzisiaj, we współczesnym świecie, będziemy szukać podczas refleksji synodalnej umocnienia, pogłębienia i nowego zachwyty dla tajemnicy naszych serc, które są i powinny pozostać zawsze „świątyniami Ducha Świętego”. Wiemy przecież, jak łatwo jest utracić pamięć o tym, że Bóg jest blisko nas i że pragnie mieszkać w naszym sercu. Jakże łatwo zapomnieć, co to znaczy być chrześcijaninem. Współczesny świat zdaje się nawet niekiedy pomagać w utracie pamięci o tym, kim jest każdy człowiek w oczach Bożych. Świat zdaje się niekiedy pouczać nas, abyśmy żyli „beziemiennie”, nie pamiętając o swej osobowej godności, o swej przynależności do Chrystusa i Jego Kościoła. Pod wpływem takiego nastawienia, ulegamy tym propozycjom, a przez to wybierając drogę grzechu i jego bolesnych konsekwencji, zamazujemy i czynimy jakby nieczytelnym nasze imię: imię i godność chrześcijanina. II Synod Diecezjalny, który przeżywać będziemy pod hasłem: „Czynić diecezję domem i szkołą komunii”, jest w zamierzeniu wielką szansą dla postawienia wszystkich ważnych pytań oraz próbą, aby w świetle Ewangelii znaleźć na nie właściwą odpowiedź.

3. Wezwani do wspólnego budowania komunii diecezjalnej

Droży Bracia i Siostry. Rok temu w liście zapowiadającym Synod diecezjalny zaprosiłem Was wszystkich do osobistej i wspólnotowej modlitwy w jego intencji. Dziękuję wam z serca za każde westchnienie do Boga w intencji Synodu, a wiem, że wraz z modlitwą wiele osób łączyło dar swego cierpienia. Bóg zapłać! Przed nami dzień rozpoczęcia prac synodalnych. Zapewne każdy – na miarę swych możliwości, sił, talentów i czasu – może i powinien trwać w jedności z tym wspólnym dziełem, jaki wkrótce rozpoczniemy. Prowadzeni światłem Ducha Świętego, będziemy starali się, aby Synod pomógł wszystkim w dojrzewaniu do bycia żywym członkiem Kościoła partykularnego.

Podczas trwania Synodu wokół biskupa zgromadzi się wiele grup synodalnych, aby studiować prawdy wiary i analizować znaki czasu, czyli w bardzo konkretny oraz określony prawem kościelnym sposób przyjąć na siebie odpowiedzialność za wspólne dobro Kościoła partykularnego. Czekają nas dialog i dyskusja, obejmujące wszystkie dziedziny życia diecezjalnego, w jego wymiarze

liturgicznym, pastoralnym i prawnym. A wszystko to w duchu za troskania o przyszłość wiary chrześcijańskiej, dla której obrony i umocnienia potrzebny jest wspólny wysiłek. Ufam, że przyczyni się on do tego, że Kościół diecezjalny stanie się jeszcze bardziej domem i szkołą komunii.

Pójdziemy drogą wyznaczoną przez Sługę Bożego Jana Pawła II na początku trzeciego tysiąclecia. To On w specjalnym Liście Apostolskim pt. „Novo millennio ineunte” (z 6 stycznia 2001 r.) napisał słowa, które czynimy drogowskazem dla czekających nas prac. Oto słowa Ojca Świętego: „Czynić Kościół domem i szkołą komunii: to wielkie wyzwanie, jakie czeka nas w rozpoczynającym się tysiącleciu, jeśli chcemy pozostać wierni Bożemu zamysłowi, a jednocześnie odpowiedzieć na najgłębsze oczekiwania świata. Co to oznacza w praktyce? (...) Otóż:

- duchowość komunii to przede wszystkim spojrzenie utkwione w tajemnicy Trójcy Świętej, która zamieszkuje w nas i której blask należy dostrzegać także w obliczach braci żyjących wokół nas;

- duchowość komunii to również zdolność odczuwania więzi z bratem w wierze dzięki głębokiej jedności mistycznego Ciała, a zatem postrzegania go jako «kogoś bliskiego», co pozwala dzielić jego radości i cierpienia, odgadywać jego pragnienia i zaspokajać jego potrzeby, ofiarować mu prawdziwą i głęboką przyjaźń;

- duchowość komunii to także zdolność dostrzegania w drugim człowieku przede wszystkim tego, co jest w nim pozytywne, a co należy przyjąć i cenić jako dar Boży: dar nie tylko dla brata, który bezpośrednio go otrzymał, ale także «dar dla mnie»;

- duchowość komunii to wreszcie umiejętność «czynienia miejsca» bratu, wzajemnego «noszenia brzemion» (por. Ga 6,2) i odrzucania pokus egoizmu, które nieustannie nam zagrażają, rodząc rywalizację, bezwzględne dążenie do kariery, nieufność, zazdrość”.

Zakończenie

Umiłowani Diecezjanie! Zasłuchani w te głębokie duszpasterskie wskazania, jakie całemu Kościołowi, a tym samym każdej jego diecezjalnej wspólnotie pozostawił Sługa Boży Jan Paweł II, pragnę na zakończenie dzisiejszego Listu raz jeszcze zapewnić Was, że z Bożą pomocą uczynimy wszystko, aby czas nadchodzącego II Synodu Diecezjalnego podjął i wiernie odpowiedział

na znaki czasu, pośród których przyszło nam żyć i zdążać do domu Ojca. Dlatego trzeba nam nade wszystko gorliwej i ufnej modlitwy. Naszej modlitwie 8 listopada o godz. 15.00 w radomskiej katedrze będzie przewodniczył Ksiądz Biskup Stanisław Budzik, Sekretarz Generalny Konferencji Episkopatu Polski.

Zapraszam serdecznie do Radomskiej Katedry na to wielkie wydarzenie Kościoła diecezjalnego. Wpisze się ono w stulecie duszpasterstwa w kościele mariackim, który dzisiaj jest naszą Katedrą. Zapraszam mieszkańców Radomia i przedstawicieli każdej parafii z diecezji, przede wszystkim zespoły synodalne. Niech weźmie w nim udział jak najliczniejsze grono kapłanów i osób życia konsekrowanego, diakoni i alumni, nadzwyczajni szafarze Komunii świętej, przedstawiciele stowarzyszeń i ruchów katolickich, grup modlitewnych i apostolskich oraz innych instytucji o charakterze diecezjalnym i parafialnym.

Jestem głęboko przekonany, że całym sercem zaangażujecie się w to wielkie przedsięwzięcie diecezjalne i włączycie się w nie przez swoje apostołstwo, udział w pracach synodalnych, wyrażając swoje opinie, propozycje, rady, a przede wszystkim przez modlitwę, umartwienie i ofiary duchowe podejmowane w intencjach Synodu. O to bardzo proszę zwłaszcza ludzi chorych i cierpiących. Modlitewna pamięć o Synodzie będzie nam wszystkim szczególnie towarzyszyła w pierwsze niedziele miesiąca. Już dzisiaj, wspólnie powierzamy nasz Synod Opiece Najświętszej Maryi Panny, Patronce naszej katedry, aby pomagała nam stawać się coraz bardziej uczniami Jej Umiłowanego Syna. Przez Jej wstawienictwo, a także upraszając Boże łaski za przyczyną św. Kazimierza i wszystkich Błogosławionych naszej diecezji, pragniemy pogłębiać naszą wierność zasadom głoszonej przez Chrystusa Ewangelii, czyniąc diecezję domem i szkołą komunii.

Na obfite owoce płynące z włączenia się w dzieło II Synodu Diecezji Radomskiej, z serca wszystkim błogosławię: W Imię Ojca, i Syna i Ducha Świętego. Amen.

Wasz biskup Zygmunt

Radom, 16 października 2008 r.
we wspomnienie św. Jadwigi Śląskiej, w 30. rocznicę wyboru kard. Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową.

HOMILIA
BISKUPA RADOMSKIEGO ZYGMUNTA ZIMOWSKIEGO
PODCZAS MSZY ŚWIĘTEJ INAUGURUJĄCEJ
II SYNOD DIECEZJI RADOMSKIEJ
– 8 listopada 2008 r.

„Weźmijcie Ducha Świętego!” (J 20,22)

Najdostojniejsi Księża Biskupi – Księża Biskupie Stanisławie Sekretarzu Konferencji Episkopatu Polski; Księża Biskupie Seniorze Edwardzie, twórcu I Synodu Diecezji Radomskiej; Drogi Księża Biskupie Adamie i Stefanie. Jest dzisiaj z nami w katedrze prezbiterium Kościoła Radomskiego – Księża Infułaci, Księża Prałaci, Kanonicy wszystkich czterech Kapituł, Księża Dziekani, Proboszczowie i Wikariusze, są z nami Diakoni i Alumni ze swoimi Profesorami i Wychowawcami. Wyrażam moją radość z obecności Władz oraz Profesorów Uniwersytetu im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego oraz Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Osób Życia Konsekrowanego oraz przedstawicieli Ruchów i Stowarzyszeń Katolickich. Dziękuję za przybycie członkom Komisji Synodalnych i Synodalnych Zespołów Parafialnych. Przede wszystkim dziękuję Sekretariatowi Synodu za ich ogromny trud i wysiłek na rzecz Synodu. Cieszę się, że są wśród nas przedstawiciele Kościoła Prawosławnego i Wspólnoty Ewangelicko-Augsburskiej. Serdecznie witam Posłów i Senatorów oraz przedstawicieli Władz Samorządowych. Pozdrawiam wszystkich, łączących się z nami za pośrednictwem Radia Plus, szczególnie zaś osoby starsze i chore, które ofiarują swoje cierpienie w intencjach Synodu. Witam serdecznie Was Drodzy Diecezjanie, dla których został zwołany II Synod Diecezji Radomskiej.

1. Duch Święty – Dar Jezusa Zmartwychwstałego

„Wieczorem, owego pierwszego dnia tygodnia, tam gdzie przebywali uczniowie” – tymi słowami Ewangelista Jan, jak słyszeliśmy przed chwilą, rozpoczyna opis wspólnotowego spotkania Jezusa ze swoimi uczniami po swym chwalebnym zmartwychwstaniu. Już wcześniej wieść o zniknięciu Jezusowego ciała obiegła lotem błyskawicy

Jerozolimę i okoliczną krainę. Także Apostołowie znali tę wprost niewiarygodną wiadomość, że grób, do którego zostało złożone ciało Jezusa jest pusty.

I w tych niecodziennych i zdumiewających okolicznościach, gdy radość mieszała się ze zwątpieniem i niedowierzaniem, Jezus stanął pośrodku i rzekł do swych uczniów: „Pokój wam! A to powiedziawszy, pokazał im ręce i bok. Uradowali się, zatem uczniowie ujrawszy Pana” (J 20,19-20). Bo jakże nie mieli napełnić się radością ujrawszy swego Pana! To było dla nich bodaj najpiękniejsze spotkanie, jakiego doświadczyli w ciągu kilku lat, odkąd poznali Jezusa. Jeszcze tak niedawno byli świadkami Jego śmierci, a teraz On powrócił do nich naprawdę. Ukazał im ślady swej męki i napełnił niewypowiedzianą radością.

Czy więc w tamten wieczór mogli uczniowie oczekiwać jeszcze czegoś więcej, ponad tę radość, że znowu byli z Jezusem, że mieli blisko siebie umiłowanego Nauczyciela, Mistrza i Pana, że znowu poczulili się tak, jak dawniej – bo Jezus żyje!?

A jednak – pełni radości uczniowie nawet nie przeczuwali, że Jezus przyszedł do nich z darem, który miał doprowadzić ich radość do jeszcze wyższej, nadprzyrodzonej pełni. Zmartwychwstały Chrystus przyszedł do nich, aby im udzielić daru Ducha Świętego: „I rzekł do nich: Pokój wam! Jak Ojciec Mnie posłał, tak i Ja was posyłam. Po tych słowach tchnął na nich i powiedział im: Weźmijcie Ducha Świętego! Którym odpuscicie grzechy, są im odpuszczone, a którym zatrzymacie, są im zatrzymane” (J 20,21-23).

Umiłowani Bracia i Siostry.

Największym Darem Jezusa Zmartwychwstałego, wysłużonym nie czymś przemijającym – złotem lub srebrem – ale drogocenną Jego Krwią jest Dar Ducha Świętego. Jezus, który z miłości do człowieka umarł i zmartwychwstał, wiedział, jakiego daru najbardziej potrzebuje świat, jakiego daru potrzebuje ludzkość i każde ludzkie serce – Daru Ducha Świętego!

I po dwóch tysiącach lat, od tamtego spotkania Jezusa z uczniami „wieczorem owego pierwszego dnia tygodnia” nic się nie zmieniło. W dalszym ciągu tym, czego najbardziej potrzebuje świat, ludzkość i każdy z nas jest Dar Ducha Świętego. Dar, który od Ojca i Syna pochodzi. Dar, który z Ojcem i Synem wspólnie odbiera uwielbienie i chwałę. Dar Jezusa Zmartwychwstałego.

Dlatego chociaż zmienia się świat i będzie się zmieniał, i chociaż tak często ludzie popełniają błąd, myśląc, że tego, czego najbardziej w tym życiu potrzebują to władza, wiedza, bogactwo, sława i panowanie – to Jezus wie najlepiej, że tak naprawdę ludzkość potrzebuje tego Daru: „Weźmijcie Ducha Świętego!”

2. Duch Święty – źródło światła i mocy dla Synodu

Umiłowani Bracia i Siostry.

Ani przez moment nie miałem wątpliwości, i głęboko odczuwałem to w sercu, że tak ważną sprawę, tak ważne wydarzenie, jakim jest Synod Diecezji, trzeba nam rozpocząć tak, jak to teraz czynimy: zwracając się z wiarą, miłością i najgłębszą pokorą o pomoc Ducha Świętego. Jezusowe słowa z Ewangelii: „Weźmijcie Ducha Świętego!” są dzisiaj dla nas, w ten wieczór inauguracji Synodu, głębokim przesłaniem nadziei. Te właśnie Jezusowe słowa przyjmujemy dzisiaj ze szczególną pobożnością, zawierając Duchowi Świętemu wszystkie dni prac synodalnych, które będą przepełnione refleksją nad tyloma tematami związanymi z życiem całej naszej diecezji.

Dziękuję więc Wam Wszystkim, Drodzy Bracia i Siostry, za przybycie na dzisiejszą modlitwę do Wieczernika tej czcigodnej Katedry, w której przeżywamy dni jubileuszowych uroczystości, stulecia jej istnienia. Dziękuję także wszystkim, którzy są z nami duchowo w ten wieczór inauguracji prac synodalnych. Dziękuję szczególnie chorym, cierpiącym i samotnym. Dziękuję za dar modlitwy i cierpienia ofiarowanego tej części Kościoła Powszechnego, której na imię: diecezja radomska.

Dziękuję wszystkim bezpośrednio zaangażowanym w dzieło naszego synodu za to, co już uczynili, zwłaszcza w ostatnim czasie, aby jak najstaranniej przygotować obrady synodalne, w tym także, aby przygotować dzisiejszą inaugurację. Niech to krótkie, ale z serca płynące słowo: dziękuję – Bóg zapłać! będzie wyrazem mojej serdecznej wdzięczności.

I właśnie z tą wdzięcznością, na progu II Synodu Diecezji Radomskiej ośmielałam się powtórzyć do was wszystkich w ten historyczny wieczór słowa, wypowiedziane przez naszego Pana Jezusa Chrystusa: „Weźmijcie Ducha Świętego!”.

Tak, Drodzy Bracia i Siostry. Podczas tej Mszy świętej inauguracyjnej trzeba nam serdecznie upraszać obfitości światła Ducha Świętego i Jego niewyczerpalnej mocy. Bo dzieła Synodu nie możemy ani rozpocząć sami, ani przeprowadzić w oparciu o nasze tylko ludzkie siły.

Św. Paweł napisał, że „nikt nie może powiedzieć bez pomocy Ducha Świętego: Panem jest Jezus” (1Kor 12,3). Dzieło Synodu chcemy więc podjąć i wspólnie wykonać w mocy Ducha Świętego, aby rzeczywiście naszym Panem był Jezus, bo tylko wtedy – zgodnie z synodalnym hasłem – zdołamy „czynić naszą diecezję domem i szkołą komunii”.

Dlatego zanim usiadziemy do stołu synodalnych obrad, zanim otworzymy Pismo Święte, dokumenty Kościoła i opracowania duszpasterskie, zanim wsłuchamy się w nasze serca i podzielimy opiniami, spostrzeżeniami i radami, przychodzimy najpierw do Wieczernika, aby spotkać się z Jezusem Zmartwychwstałym. Przychodzimy podobnie jak to było wówczas: wieczorem pierwszego dnia – wieczorem naszego pierwszego dnia – aby przyjąć od Jezusa najcenniejszy Dar – Dar Ducha Świętego.

Tylko Duch Święty może sprawić, że dzieło naszego Synodu będzie miało nadprzyrodzony sens. Tylko w mocy tego „Daru z Wysoka” zarówno poszczególne osoby, jak i wszystkie grupy synodalne będą mogły podjąć owocny wysiłek refleksji nad przeszłością, teraźniejszą, a nade wszystko – bliższą i dalszą przyszłością diecezji radomskiej.

3. Synod diecezjalny – darem i zadaniem w mocy Ducha Świętego

Drodzy Bracia i Siostry. Z wielką ufnością modlimy się wspólnie w tej katedrze o światło Ducha Świętego dla całego działu, które dzisiaj pozwala nam Boża Opatrzność rozpoczynać. I chciałbym w tym miejscu podkreślić, że o to Boże Światło modlimy się dzisiaj wspólnie szczególnie dla wszystkich, którzy w ramach powołanych komisji synodalnych, podejmą trud duszpasterskich poszukiwań i analiz. A są to:

- Komisja ds. Nauki i Wychowania Katolickiego – przed tą komisją stoi zadanie oceny tego, co dobre, ale i oceny tego, co niebezpieczne dla zachowania wierności nauce Kościoła w warunkach współczesnego świata, zwłaszcza w kontekście wykształcenia i wychowania dzieci i młodzieży;

- Komisja ds. Kultu Bożego – w ramach tej komisji troska o piękno liturgii będzie łączyła się z troską o znalezienie skutecznych dróg,

aby wszyscy wierni – starsi i młodszy – coraz lepiej rozumieli znaczenie obrzędów, w których uczestniczą w ciągu całego roku liturgicznego;

– Komisja ds. Duchowieństwa Diecezjalnego – bez tej komisji prace pozostałych grup synodalnych byłyby narażone na tymczasowe owoce, gdyż trwałe owoce naszego synodu w decydujący sposób będą zależeć od osobistego zaangażowania się wszystkich kapłanów; ich kapłańskiej posłudze i doświadczeniu w szczególny sposób wszyscy będziemy zawdzięczać duchowe dobro, jakie popłynie dla diecezji z czekających nas synodalnych obrad.

– Komisja ds. Osób Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego – jak na to wskazuje przyjęta przez tę komisję nazwa, biorący w jej pracach udział będą szukali odpowiedzi na aktualne wyzwania, aby pomimo trudności zachować wierność ślubowanej czystości, ubóstwu i posłuszeństwu, na fundamencie modlitwy, życia wspólnotowego i apostołstwa.

– Komisja ds. Wiernych Świeckich, Ruchów i Stowarzyszeń Katolickich – chociaż w pracach tej komisji będą uczestniczyć przedstawiciele różnych środowisk, to jednak pytanie będzie dla wszystkich wspólne: Jak być świadkiem Chrystusa i Kościoła tam, gdzie żyjemy, mieszkamy i pracujemy? Jak być uczniem Chrystusa pośród konkretnych uwarunkowań życia społecznego i międzynarodowego?

– Komisja ds. Duszpasterstwa Małżeństw i Rodzin – dla tej z kolei komisji istotnym pytaniem będzie problem wierności i nierozzerwalności sakramentu małżeństwa, a tym samym pytanie o realną możliwość pomocy rodzicom i dzieciom, aby nie poddali się współczesnej propozycji usunięcia Boga i Jego przykazań z życia rodzinnego i małżeńskiego.

– Komisja ds. Młodzieży – ta komisja świadczy, że przy synodalnym stole nie może zabraknąć tych, którzy w szczególnym znaczeniu będą uczestniczyć w realizacji uchwał, jakie na swe zakończenie podejmie Synod. Młodzież jest nadzieją całego Kościoła. Dlatego młodzież także naszej diecezji – jeśli tylko zechce – może bardzo pozytywnie wpłynąć na całość obrad synodalnych tak, aby za kilka lub kilkanaście lat młodzi ludzie mogli włączyć się w ewangelizacyjną misję Kościoła diecezjalnego.

– Komisja ds. Duszpasterstwa Charytatywnego – poprzez pracę tej komisji pragniemy, aby został zaakcentowany i upowszechniony w naszej diecezji ten niezwykły charyzmat, jakim jest troska o cierpiących i będących w potrzebie – duchowej lub materialnej. Jest to charyzmat

miłości miłosiernej, posługa, która jest chlubą naszej diecezji, przenikając działalność dwóch moich najczcigodniejszych poprzedników: ks. bpa Edwarda Materskiego oraz śp. ks. bpa Jana Chrapka.

– Komisja ds. Administracyjno-prawnych – biorąc pod uwagę złożoność społeczno-gospodarczą, w jakiej przychodzi działać Kościołowi we współczesnym świecie, wszystkich biorących udział w pracach tej komisji czeka niemały trud udoskonalania struktur administracyjno-prawnych w naszej diecezji, aby coraz owocniej mogły one służyć głoszeniu Ewangelii, Dobrej Nowiny o zbawieniu.

– I jest także dziesiąta komisja – Komisja ds. Kultury, Mediów oraz Nowej Ewangelizacji – prace tej komisji skoncentrują się na rozpoznawaniu i odczytywaniu znaków czasu, tego czasu, w którym obecnie żyjemy. A żyjemy w świecie, w którym nowa ewangelizacja wiąże się z potrzebą dialogu z szeroko rozumianą kulturą, biorąc szczególnie pod uwagę blaski i cienie oddziaływania środków społecznego przekazu.

A zatem Drodzy Bracia i Siostry, którzy przyjmujecie z dniem dzisiejszym szczególne zobowiązanie do przeprowadzenia powierzonych wam prac w ramach wymienionych komisji synodalnych, bądźcie przekonani, że Jezusowe słowa skierowane do uczniów w dniu Jego paschalnego zwycięstwa, są wciąż i aktualne i zbawienne: „Weźmijcie Ducha Świętego!” – „Weźmijcie Ducha Świętego”, aby „czynić diecezję domem i szkołą komunii!”.

Zakończenie

Bracia i Siostry, Umiłowani Diecezjalnie.

Jutro przeżywać będziemy święto rocznicy poświęcenia Bazyliki Laterańskiej. Była i jest ona świadkiem wielu przełomowych wydarzeń w życiu Kościoła. Nad wejściem do Bazyliki widnieje napis: „Caput et Mater omnium Ecclesiarum” – „Głowa i Matka wszystkich Kościołów”. Bazylika św. Jana na Lateranie, jak powiedział Sługa Boży Jan Paweł II, „symbolizuje jedność całego Kościoła powszechnego ze względu na biskupa Rzymu”.

Chciałbym więc na zakończenie dzisiejszego słowa z całą mocą powiedzieć, że łącząc się duchowo z Ojcem Świętym Benedyktem XVI, zanosimy do Boga prośbę, aby nasz synod pogłębił i umocnił niewzruszoną więź naszej diecezji z Kościołem Powszechnym, którego znakiem jest więź z Następcą św. Piotra. Tej pogłębionej jedności będzie służyło całe synodalne dzieło!

I o tę jedność modlimy się – i modlić będziemy przez cały czas trwania obrad synodalnych – nade wszystko za wstawiennictwem Najświętszej Maryi Panny, Matki Kościoła oraz wszystkich Świętych Patronów naszej diecezji. Ufni w ich przemożne orędownictwo u Boga, pójdziemy ścieżkami synodalnych poszukiwań, aby na fundamencie autentycznej jedności z Kościołem Powszechnym, „czynić naszą diecezję domem i szkołą komunii!”

Pełni więc nadziei rozpoczynamy II Synod Diecezji Radomskiej. I rozpoczynamy go biorąc sobie głęboko do serca słowa, które Jezus Zmartwychwstały kieruje dzisiaj szczególnie do każdego z nas i do całej naszej diecezjalnej wspólnoty: „Weźmijcie Ducha Świętego!”. Ten Jezusowy Dar – Dar Ducha Świętego – pragniemy przyjąć, i dzień po dniu na ten Dar odpowiadać sercem i pracą, w duchu tej wzruszającej modlitwy, którą modli się Kościół w Breviarzu kapłańskim:

*O tajemniczy Płomieniu,
Źródło miłości i prawdy,
Pocieszycielu strapionych – Przyjdź do nas, Duchu Najświętszy!
Ożywcza roso w znużeniu,
Ogniu wśród chłodu zwątpienia
I jasne światło nadziei – Przyjdź do nas, Duchu Najświętszy!
Niech Twoja łaska przeniknie
Umysł i serce człowieka,
Gdy z całą mocą wołamy: Przyjdź do nas, Duchu Najświętszy!
Niech będzie chwała na wieki
Ojcu, Synowi i Tobie,
A Ty odpowiedz wezwaniu: Przyjdź do nas, Duchu Najświętszy!
Amen.*

WYKŁAD SEKRETARZA GENERALNEGO
KS. STANISŁAWA ŁABENDOWICZA
WYGŁOSZONY NA SESJI PLENARNEJ
II SYNODU DIECEZJI RADOMSKIEJ

Sobór Watykański II wyraził życzenie, aby z nową mocą odżyły instytucje synodów i skuteczniej mogły się przyczynić do wzrostu wiary i zachowania dyscypliny¹. Uroczysta inauguracja prac II Synodu Diecezji Radomskiej skłania nas do postawienia kilku pytań: Czym jest synod diecezjalny? Jakie są cele synodu? Jak będą przebiegać prace synodalne?

1. Czym jest Synod diecezjalny?

W rozumieniu Kodeksu Prawa Kanonicznego, „synod diecezjalny jest zebraniem wybranych kapłanów oraz innych wiernych Kościoła partykularnego, którzy dla dobra całej wspólnoty diecezjalnej świadczą pomoc biskupowi diecezjalnemu” (kan. 460 KPK). Słowo „synod” pochodzi z języka greckiego i oznacza zejście się i pójście wspólną drogą. Synod jest spotkaniem religijnym, wspólnie odbywaną drogą – chodzi o zgodę na drogach myślenia i działania. Synod diecezjalny jest zebraniem doradczym, utworzonym przez kapłanów, osoby zakonne i świeckich, zwołanym i prowadzonym przez biskupa, dla „ponownego opisanie i zdefiniowania” oblicza Kościoła partykularnego. Synod jest wydarzeniem wspólnotowym i wspianą okazją do wzrostu w wierze i miłości we wspólnocie. Jego celem podstawowym jest nauczanie wszystkich wiernych „kroczenia razem” za Chrystusem i wzajemna współpraca dla ożywienia Kościoła, który ma się stać znakiem i instrumentem braterstwa.

W myśl Instrukcji *Ecclesiae Imago* (nr 163), synod diecezjalny to zgromadzenie wezwanych zgodnie z prawem duchownych, zakonników i świeckich, na którym biskup – korzystając z pomocy specjalistów w zakresie wiedzy teologicznej, pasterskiej i prawnej, jak również wysłuchując zdania różnych zespołów – wypełnia

¹ Sobór Watykański II, Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus*, nr 36, w: *Sobór Watykański II. Konstytucje, dekry, deklaracje. Tekst polski. Nowe tłumaczenie*, Poznań 2002, s. 236-258.

w sposób uroczysty urząd i posługę pasterzowania swoją owczarnią, dostosowując do lokalnych warunków przepisy i normy Kościoła powszechnego, wytyczając drogę i sposoby pracy apostołskiej, rozwiązując trudności o charakterze ogólnym, korygując błędy w zakresie doktryny i obyczajów, jeśli takie ujawniają się w diecezji. Synod diecezjalny daje okazję do sprawowania świętych czynności, które najbardziej przyczyniają się do spotęgowania gorliwości apostołskiej lub nowego zapoczątkowania jej w całej diecezji. Ze swej natury Synod diecezjalny stanowi najbardziej uroczystą formę sprawowania władzy pasterskiej przez biskupa diecezjalnego, który wspierany jest przez duchownych oraz świeckich². Zgromadzenie synodalne na tym forum stanowi więc określoną formę współpracy biskupa ze swoim prezbiterium oraz z innymi wiernymi diecezji. Do tego rodzaju współpracy zachęca konstytucja Soboru Watykańskiego II *Lumen gentium*, gdy mówi: „Biskup zaś ma uważać kapłanów, współpracowników swoich, za synów i przyjaciół podobnie, jak Chrystus uczniów swoich nazywa już nie sługami, lecz przyjaciółmi”. Obrady synodalne, skupiające kapłanów i pozostałych przedstawicieli Ludu Bożego diecezji, pozwalają właśnie zastanowić się wspólnie z biskupem nad doniosłymi sprawami lokalnymi i podejmować normy, które by usprawniły działalność Kościoła partykularnego. Synod diecezjalny stanowi narzędzie odnowy dyscypliny prawnej i pastoralnej Kościoła partykularnego w wymiarach głębszego wniknięcia w wiedzę teologiczną, ożywienia działań duszpasterskich i akomodacji powszechnego prawa Kościoła do aktualnych warunków i potrzeb duszpasterstwa lokalnego.

Gdy chodzi o uczestników synodu, którzy powinni być nań wezwani to *Kodeks Prawa Kanonicznego* wymienia następujące kategorie osób: biskupi pomocniczy, wikariusze generalni, wikariusze biskupi, wikariusz sądowy, kanonicy gremialni kapituły katedralnej, wybrani członkowie Rady kapłańskiej, wierni świeccy, a wśród nich także członkowie instytutów życia konsekrowanego, dziekani, kapłani –

² Kongregacja do spraw biskupów w wydanym dnia 22 lutego 2004 r. *Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów Apostolorum Successores* (Kielce 2005) przypomina, czym jest ze swej natury synod (nr 168): „Synod jest zebraniem lub zgromadzeniem doradczym zwoływanym i kierowanym przez biskupa, w którym uczestniczą, zgodnie z przepisami kanonicznymi, kapłani oraz inni wierni Kościoła partykularnego, świadczący pomoc biskupowi w jego zadaniu kierowania wspólnotą diecezjalną. Podczas Synodu i za jego pośrednictwem biskup w uroczysty sposób wypełnia urząd i posługę kierowania swoją trzodą”.

po jednym z każdego dekanatu, przełożeni instytutów zakonnych i stowarzyszeń życia apostołskiego w liczbie i w sposób określony przez biskupa diecezjalnego. Ponadto biskup diecezjalny może wezwać na synod – w charakterze członków – także inne osoby; duchownych, członków instytutów życia konsekrowanego i wiernych świeckich.

2. Jakie są cele synodu diecezjalnego?

Celem Synodu jest odczytanie znaków czasu i refleksja nad sytuacją społeczno-duszpasterską wspólnoty Kościoła diecezjalnego oraz nakreślenie najważniejszych zadań na przyszłość. Celem Synodu jest odnowienie w diecezji: nauki teologii, duszpasterstwa i prawa kościelnego. Kodeks Prawa Kanonicznego określa następująco: „w trosce o dobro duchowe wiernych; mając na uwadze rozeznanie potrzeb dotyczących pogłębienia wiary i świadomości odpowiedzialności Ludu Bożego diecezji za Kościół Święty; w celu wytyczenia głównych linii działalności duszpasterskiej, ujednolicenia sprawowania obrzędów liturgicznych oraz ustanowienia kościelnego prawa partykularnego (kan. 461 § 1 KPK). Synod diecezjalny służy realizacji celu Kościoła, jakim jest chwała Boża przez zjednoczenie człowieka z Bogiem, dzięki któremu osiąga on szczęście wieczne. Synod ma pomóc w odnajdywaniu i ukazywaniu wiernym dróg prowadzących do tego celu. Synod ma zmobilizować duszpasterzy oraz wiernych do przestudiowania najważniejszych dokumentów, które pomogą przybliżyć wizję Kościoła Chrystusowego oraz wskażą konkretne zadania, jakie są przed Kościołem partykularnym, jakim jest diecezja. Celem Synodu jest duchowe ożywienie całej diecezji przez udział wszystkich wiernych w jego pracach oraz poprzez umacnianie i pogłębienie wiary, która będzie się wyrażać w prawdziwych postawach chrześcijańskich.

Synod świadczy pomoc biskupowi dla dobra całej wspólnoty diecezjalnej, dlatego też możemy powiedzieć, że zadaniem synodu jest dobro całej wspólnoty diecezjalnej poprzez: pogłębienie jedności biskupa z prezbiterium i całą wspólnotą diecezji, troska o dobro duchowe wiernych, odczytanie znaków czasu, wytyczenie głównych kierunków pracy duszpasterskiej i ożywienie aktywności duszpasterskiej, pogłębienie życia religijnego ludu Bożego, troska o świadome uczestnictwo wiernych w liturgii Kościoła, rozbudzenie odpowiedzialności wiernych za Kościół i pogłębianie świadomości eklezjalnej, troska o jak najgłębsze zespolenie duchowe wiernych z Chrystusem i między sobą, korygowanie ewentualnych błędów w zakresie doktryny

i obyczajów, jeśli takie ujawniają się w diecezji. Istotnym celem synodu jest pomoc biskupowi w pełnieniu jego funkcji nauczycielskiej, liturgicznej i pasterskiej w diecezji. Synod poprzez swoją działalność ma zmobilizować wszystkich wiernych, duchownych i świeckich, do ożywienia ducha świętości, a co za tym idzie i odpowiedzialności za Kościół lokalny i powszechny.

Zainaugurowany II Synod Diecezji Radomskiej wpisuje się w szeroką gamę wielu polskich synodów diecezjalnych, archidiecezjalnych oraz plenarnych. Hasłem przewodnim naszego Synodu są słowa: *Czynić diecezję domem i szkołą komunii*. Te słowa od dzisiaj będą nam towarzyszyć na drodze odnowienia tego, co zreformować trzeba w celu rzeczywistego pomnożenia dobra wspólnego naszego diecezjalnego Kościoła. Synod diecezjalny, kierując się celami pastoralnymi, winien odnowić duszpasterstwo w diecezji poprzez ożywienie wspólnot parafialnych. Stąd efektywność katechezy synodalnej o tyle będzie wymierna, o ile wierni Kościoła bardziej zdecydowanie otworzą się na Chrystusa. Obierając duszpasterskie cele, II Synod Diecezji Radomskiej pragnie nimi objąć wszystkie podmioty Kościoła lokalnego. Zaprasza do udziału w synodzie wszystkie zrzeszenia kościelne diecezji, grupy i wspólnoty, ruchy i stowarzyszenia oraz wszystkie instytucje spełniające warunki eklezjalności.

Synod duszpasterską troską obejmuje wszystkich diecezjan i wskazuje na potrzebę szerokiej współpracy osób duchownych ze świeckimi. Chodzi o żywą obecność świeckich we wszystkich strukturach duszpasterskich, zwłaszcza radach diecezjalnych i parafialnych. Niezwykle ważna jest ich obecność w katechezie, liturgii, działalności charytatywnej i misyjnej oraz na płaszczyźnie promocji godności człowieka i szeroko rozumianej kultury chrześcijańskiej. Oznacza to pole aktywności pastoralnej osób świeckich wewnątrz Kościoła³. U podstaw duszpasterstwa integralnego leży założenie wyraźnie sformułowane przez Sługę Bożego Jana Pawła II w encyklice *Redemptoris missio* (nr 90): „Nie wystarczy odnawiać metody duszpasterskie, ani lepiej organizować i koordynować instytucje kościelne, ani też studiować z większą przenikliwością biblijne i teologiczne podstawy wiary: trzeba wzbudzić nowy zapal świętości wśród misjonarzy

³ J.G. Pagk, *Teologiczne podstawy posłannictwa świeckich*, „Communio” 7:1987 nr 3, s. 49-63; zob. B. Drożdż, *Teologiczne aspekty posłannictwa osób świeckich we wspólnocie parafialnej*, „Legnickie Wiadomości Diecezjalne” 6:1997 nr 1, s. 65-83.

i w całej wspólnotcie chrześcijańskiej”. Przytoczone słowa są szczególnie ważne dla podejmowanego dzisiaj przez nas dzieła synodalnego. Wskazanie to, mające charakter zasady pastoralnej, łączy w sobie dwa porządki, których zachowanie jest fundamentalne. Chodzi tutaj o właściwy porządek teologiczny i duszpasterski, którego podstawą jest eklezjologia II Soboru Watykańskiego oraz nauczanie papieskie Jana Pawła II i Benedykta XVI.

3. Jak będą przebiegać prace synodalne?

Prace synodalne będą przebiegały w parafialnych zespołach synodalnych, dziesięciu komisjach synodalnych, komisji głównej oraz sesjach plenarnych. W czasie Synodu zostanie przeprowadzonych wiele spotkań, konsultacji i dyskusji oraz uroczystych celebracji eucharystycznych. W tym czasie oddycha się atmosferą jednego Kościoła partykularnego, w którym realizuje się to, co Apostoł Narodów napisał w swoim liście do Efezjan: „Jedno jest Ciało i jeden Duch, bo też zostaliście wezwani do jednej nadziei, jaką daje wasze powołanie. Jeden jest Pan, jedna wiara, jeden chrzest. Jeden jest Bóg i Ojciec wszystkich, który «jest i działa» ponad wszystkimi przez wszystkich i we wszystkich” (Ef 4,4-6). Synod wyraża szczególnie poczucie odpowiedzialności za losy Kościoła lokalnego i powszechnego, za Jego życie i świętość, za każdą rodzinę i każdego człowieka. W tym duchu Synod ma ukazać istotny sens diecezji jako Kościoła partykularnego, który jest nie tylko częścią Kościoła powszechnego, ale jego faktycznym uobecnieniem, jego konkretną formą istnienia, rozwoju i działania w świecie.

Organizacyjnie Synod diecezjalny posiada charakter duszpasterski i duchowo-wspólnotowy. Obok duchowego uczestnictwa wszystkich wiernych otaczających modlitwą, postem i pokutą będą prace członków Synodu zaangażowanych w dzieło odnowy duszpasterstwa diecezjalnego. Synod będzie funkcjonował również poprzez wielorakie formy zebrań: uroczyste Sesje Plenarne na otwarcie – którą przeżywamy – i zamknięcie Synodu; zwyczajne Sesje Plenarne (tzw. wiosenne i jesienne); zebrania Komisji Głównej Synodu; posiedzenia Komisji Synodalnych; a nade wszystko spotkania Zespołów Synodalnych, zwłaszcza parafialnych. Synod inauguruje dzisiaj działalność hierarchiczną przepływu informacji – od góry do dołu: od Biskupa diecezjalnego przez Sesję Plenarną i Komisję Główną oraz dziesięć Komisji Synodalnych do Zespołów Synodalnych

i poszczególnych wiernych w parafiach. Przepływ informacji będzie również działać od dołu do góry: od głosu parafian, ujawniających swoje potrzeby i życzenia duchowe, przez Zespoły Synodalne do Komisji Głównej, której przewodniczącym jest Biskup. Końcowym efektem tych działań będzie uchwalenie Statutów II Synodu Diecezji Radomskiej, a w wymiarze pastoralnym owocem prac synodalnych będzie odnowienie duszpasterstwa diecezjalnego na wszystkich poziomach: ewangelizacyjno-formacyjnym, administracyjno-prawnym oraz organizacyjno-instytucjonalnym.

Wspólnota diecezjalna wiernych domaga się od członków Synodu zdecydowanej i pozytywnej odpowiedzi danej Chrystusowi, który „z jeszcze większym naciskiem – jak dotychczas – powtarza wezwanie: «Idźcie i wy do winnicy» (Mt 20,7)” (*Christifideles Laici* 3). Jako aktywni członkowie Synodu, świadomi godności swego chrześcijańskiego powołania, zrobmy wszystko, co możliwe, aby dzieło synodalne, będące wspólną drogą duchowieństwa i świeckich, rzeczywiście odnowiło religijne i moralne oblicze naszej diecezji. Synod to nade wszystko święto Kościoła w drodze, a nie tylko obrady czy wyraz demokratyzacji struktur kościelnych. Życie synodalne należy więc rozumieć jako niezbywalny wymiar Kościoła lokalnego, który zawsze wymaga dobrze pojętej odnowy. Podsumowując, trzeba stwierdzić, że synod diecezjalny służy recepcji Soboru Watykańskiego II oraz II Synodu Plenarnego i stanowi ustawodawstwo partykularne stosownie do norm posoborowego prawodawstwa kościelnego. „Zgromadzeni na II Synodzie Plenarnym biskupi, kapłani, członkowie instytutów życia konsekrowanego i świeccy – czytamy w zakończeniu pierwszego dokumentu II Polskiego Synodu Plenarnego – mają pełną świadomość, że idee i postulaty nowej ewangelizacji nakreślone w dokumentach synodalnych, nie powinny i nie mogą pozostać martwą literą”. Synod to nade wszystko święto Kościoła w drodze, a nie tylko obrady czy wyraz demokratyzacji struktur kościelnych. Życie synodalne należy rozumieć jako niezbywalny wymiar Kościoła lokalnego, który zawsze wymaga dobrze pojętej odnowy i reformy.

ks. dr Zbigniew Gaczyński

TEOLOGICZNY WYMIAR SYNODU

Kościół zanurzony jest w świecie, który wciąż się zmienia. Niezbędne jest zatem, aby ukazywać przesłanie ewangeliczne w sposób odpowiadający sytuacji i pytaniom kulturowym każdej epoki. Ten sam chrzest, ta sama wiara w każdym czasie i w każdym miejscu, a jednocześnie pewne objaśnienia, konkretne propozycje na dany czas i do realizacji w konkretnym Kościele lokalnym. W tym miejscu pojawiają się synody.

„Znaczenie, jakie dzisiaj chce się nadać synodalności, wynika głównie ze stylu dialogicznego przyjętego przez Kościół w dobie Vaticanum II”¹. Sobór Watykański II w dekreście o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele popiera instytucję synodów, stwierdzając: „Obecny święty Sobór powszechny wyraża życzenie, by czcigodne instytucje soborów i synodów nabrały nowej mocy, dzięki czemu można by należycie i skuteczniej zatroszczyć się o wzrost wiary i zachowanie karności w różnych Kościołach stosownie do okoliczności czasu” (DB 36). Oczekuje zatem nie tylko kontynuowania soborów i synodów partykularnych, lecz pragnie nadania im „nowej mocy” oraz określa je jako „należyte i skuteczniejsze środki wzrostu wiary i zachowania karności kościelnej”. Samo pojęcie synodu diecezjalnego nie jest wymienione w dokumentach soborowych. Mówiąc wszakże o takiej potrzebie, Ojcowie Soboru nawiązali do wszelkich synodów przekazanych nam przez tradycję wieków, a wśród nich poczesne miejsce zajmowały synody diecezjalne². Jaki jest zatem teologiczny wymiar takich zebrań?

1. Natura Kościoła

Najważniejsza racja dla odbywania synodów leży w samej naturze Kościoła. Misterium Kościoła polega na tym, że jest on obecnością i działaniem Boga pośród ludzi w świecie. Kościół jest sakramentem, tzn. znakiem i narzędziem tego, co niewidzialne, mianowicie

¹ H. Seweryniak, *Święty Kościół Powszechny*, Warszawa 1996, 226.

² Por. E. Szafronowski, *Synod diecezjalny w doktrynie soborowej i jej wyraz w posoborowych synodach polskich*, PK 39 (1987) nr 1-2, 61-71.

wewnętrznego zjednoczenia z Bogiem (por. KK 1). A jako „znak i narzędzie” musi być właściwe do skutecznego oddziaływania i przekazu. Kościół jawi się jako żywa organiczna wielość w jedności, mająca swe źródło w Bogu Trójjedynym.

Nauka Soboru Watykańskiego II ukazuje prawdziwą i własną naturę Kościoła. Wśród najważniejszych elementów tej nauki są: doktryna, w której Kościół jest przedstawiony jako Lud Boży (por. KK 2), a władza hierarchiczna jako służba (por. KK 3), a ponadto doktryna, która ukazuje Kościół jako Wspólnotę i ustala wzajemne relacje, które powinny zachodzić między Kościołem partykularnym i powszechnym oraz między kolegialnością i prymatem. Przedstawia także naukę, według której wszyscy członkowie Ludu Bożego, w sposób sobie właściwy, partycypują w potrójnym zadaniu Chrystusa, mianowicie kapłańskim, prorockim i królewskim³. W Kościele bowiem „wspólna jest godność członków wynikająca z ich odrodzenia się w Chrystusie, wspólna łaska synów, wspólne powołanie do doskonałości, jedno zbawienie, jedna nadzieja i miłość niepodzielna” (LG 32). Dlatego, w tym, co dotyczy godności, odpowiedzialności i troski o Kościół, wśród wszystkich panuje prawdziwa równość. Cały Kościół, czyli Lud Boży, wszyscy ochrzczeni, choć każdy w odpowiedni dla niego sposób, ma głosić światu Ewangelię, sprawować kult Boży i uświęcać człowieka, prowadząc go do wiecznego życia. Zadania te wypełnia nie z własnej woli, ale z polecenia samego Chrystusa. Kościół jest zatem miejscem, w którym człowiek może spotkać się i spotyka z tajemnicą zbawienia. Konkretnie spotyka się on z Bogiem i Jego łaską w Kościele lokalnym czyli diecezji.

2. Teologia diecezji

Soborowy Dekret o pasterskim posługiwaniu biskupów *Christus Dominus* określa diecezję jako „część ludu Bożego, powierzoną pieczy pasterskiej biskupa i współpracujących z nim kapłanów, tak by trwając przy swym pasterzu i zgromadzona przez niego w Duchu Świętym przez Ewangelię i Eucharystię, tworzyła Kościół partykularny, w którym prawdziwie jest obecny i działa jeden, święty, katolicki i apostołski Kościół Chrystusowy” (DB 11).

³ A. Czaja, *Traktat o Kościele*, w: *Dogmatyka*, II, Warszawa 2006, 337-341.

W definicji odnajdujemy zasadnicze treści teologiczne: 1) diecezja to Kościół Partykularny; 2) Kościół ten jest społecznie zorganizowany „pod pasterską pieczę biskupa”; 3) wewnątrz jest ten Kościół wspólnotą w „Duchu Świętym przez Ewangelię i Eucharystię”; 4) tym, kto dokonuje tutaj owego zgromadzenia, wewnętrznego zjednoczenia, jest biskup przez swoją pasterską posługę; 5) Kościół partykularny uosabia wszystko, co jest właściwe jednemu, świętemu, katolickiemu i apostołskiemu Kościołowi Chrystusowemu. „Kościół partykularny – naucza Jan Paweł II – nie jest po prostu częścią powstałą w wyniku jakiegoś rozdrobnienia Kościoła powszechnego, ani Kościół powszechny nie jest po prostu zbiorem Kościołów partykularnych; łączy je między sobą żywa, istotna i stała więź, jako że Kościół powszechny żyje i ukazuje się w Kościołach partykularnych” (ChL 25. 23). Kościół powszechny nie „składa się” z wielu diecezji, lecz w nich istnieje, jako w swych organicznych członkach. Kościół powszechny i Kościoły partykularne tworzą dopełniające się wzajemne aspekty Kościoła Chrystusowego. W Kościele diecezjalnym działają wszystkie charyzmaty, środki łaski, które wytwarzają oraz budują wewnętrzną wspólnotę wierzących, jak też czynniki zewnętrzno-hierarchiczne, określające społeczność zewnętrzną.

3. Teologiczna rola biskupa

W misterium wzajemnego udzielania sobie dóbr zbawienia we wspólnocie Kościoła decydującą rolę odgrywają biskupi. Stanowią oni w tajemnicy Kościoła część szczególną. „Poszczególni zaś biskupi są widzialnym źródłem i fundamentem jedności w swoich partykularnych Kościołach, uformowanych na wzór Kościoła powszechnego, w którym istnieje i z których się składa jeden i jedyny Kościół katolicki” (LG 23). Na gruncie dziedziczonego po Apostołach posłannictwa strzeżenia i przekazywania zbawczego posłannictwa Chrystusa, w szczególny sposób odpowiedzialni są oni za rozwój autentycznego życia chrześcijańskiego w Kościele. Biskupi mają zatem „popierać wszelką aktywność, która wspólna jest całemu Kościołowi, zwłaszcza zaś taką, która zmierza do tego, aby wzrastała wiara i światło pełnej prawdy zajaśniało wszystkim ludziom. Zresztą jest to świętą sprawą, że oni, dobrze zarządzając własnym Kościołem, jako częścią Kościoła powszechnego, przyczyniają się skutecznie do dobra całego Mistycznego Ciała, które jest także ciałem Kościołów” (LG 23).

Posługa biskupia ma nie tylko charakter hierarchiczny, ale i synodalny. Synodalność jest wymiarem istotowym ministerium biskupiego⁴. Poszerza ona personalny wymiar pasterskiego urzędu biskupa, rozwija współodpowiedzialność i współuczestnictwo, umacnia wewnętrzną relację między kościelnymi posługami wspólnoty Kościoła (por. CHL 19.20). „Biskup nie jest biskupem sam, w pojedynkę, lecz jedynie w katolickiej wspólnocie z tymi, którzy byli przed nim, tymi, którzy są teraz razem z nim, i tymi którzy przyjdą po nim. Pojęcie to zawiera bowiem w sobie także wymiar czasowy: Kościół nie jest czymś, co dziś tworzymy, lecz jest czymś, co nam przekazują dzieje wiary i co my sami przekazujemy dalej w niedoskonałym stanie, ponieważ wypełni się on dopiero w powtórny przyjsciu Pana”⁵.

Instrukcja *Ecclesiae imago* z 1973 r., przedstawiając synod w kategoriach pastoralnych, określa że „jest zgromadzeniem, na którym biskup spełnia w sposób uroczysty urząd i posługę pasterzowania powierzona sobie owczarnią”⁶. Podkreśla się tutaj zarówno prawny charakter synodu, gdyż jest on wypełnieniem „urzędu” biskupa, jak i charakter duszpasterski, ponieważ czytamy, iż jest to „wypełnienie posługi pasterzowania”. Oznacza to, że i poza synodem biskup w wieloraki sposób wykonuje posługę „pasterza”, to na synodzie, czyni to „w sposób uroczysty”. Synod diecezjalny nazwano „jednym z dwu głównych zajęć w pasterskim posługiwaniu biskupa, które ma już swoją wiekową tradycję”⁷. Płyne stąd jakże prosty wniosek, że bez synodu nie może być w diecezji należytej organizacji życia pastoralnego i wystarczającego działania, funkcjonowania tejże organizacji.

Biskup diecezjalny powinien wsłuchiwać się w głos uczestników Synodu, zgodnie z powołaniem, o którym przypomina Sobór Watykański II, „by nie gasić Ducha, lecz doświadczać wszystkiego i zachowywać to, co dobre (por. 1Tes 5,12.19-21)” (KK 12). Sobór uczy bowiem: „Biskupi kierują powierzonymi sobie poszczególnymi Kościołami jako zastępcy i legaci Chrystusa radami, zachętami i przykładami, ale także mocą swego autorytetu i władzy świętej,

⁴ Por. E. Corecco, *Sinodalità*, w: *Nuovo Dizionario di Teologia*, Cinisello Balsamo 1991, 1452.

⁵ J. Ratziger, *Eklezjologia soboru Watykańskiego II*, w: *Kościół-Ekumenizm-Polityka*, Poznań-Warszawa 1990, 21.

⁶ Synodus dioecisana est congregatio in qua Episcopus... sollemni modo fungitur officio ac ministerio pascendi gregem sibi commissam. *Ecclesiae imago*, n. 163. PPK, t. VI, z. I, s. 230, n. 10824.

⁷ *Ecclesiae imago*, n. 162.

z której jednak korzystają tylko dla zbudowania trzody swojej w prawdzie i świętości, pamiętając o tym, że kto jest większy, ma być jako mniejszy, a położony jako usługujący (por. Łk 22,26-27)” (LG 29).

4. Synodalność Kościoła

Kościół posiada różne sposoby i alternatywy oddziaływania na powierzony sobie lud Boży, by go usposabiać do spotkania z Bogiem i z Nim jednoczyć. Kościół jest hierarchiczny, a zarazem wspólnotowy. Funkcjonowanie Kościoła hierarchicznego wymaga i w teorii, i w praktyce dopełnienia przez zgromadzenia oparte na zasadzie kolegalności i sięgające do doświadczeń oddolnych. „Soborowość” czy „synodalność” są koniecznymi przejawami życia Kościoła jako wspólnoty Ludu Bożego i Ciała Chrystusa. Synodalność wskazuje na sieć wzajemnych relacji istniejących między chrześcijanami oraz między różnymi Kościołami lokalnymi⁸.

Od początku swojego istnienia w Kościele istnieje *synodalność*, czyli *wspólne wędrowanie* albo przechodzenie razem tej samej drogi w jedności z Jezusem Chrystusem. Kościół uznał to za jeden z ważkich i skutecznych sposobów działania. Już Apostołowie odczuwali potrzebę wspólnego naradzania się i kolegalnego podejmowania pewnych postanowień, niezbędnych dla pierwotnego Kościoła (por. Dz 15,1-35), chociaż byli świadomi, że mogą wydawać indywidualnie decyzje dla swoich wspólnot⁹. Praktyka synodów wyrosła ze stałej wzajemnej łączności wspólnot chrześcijańskich, wynikającej z głębokiego poczucia jedności i potrzeby konsultacji w sprawach wiary. Pierwotną formą łączności między poszczególnymi wspólnotami chrześcijańskimi była wzajemna wymiana listów. Następnie zrodziła się inicjatywa gromadzenia się na synody. Początkowo była związana z instytucją synodu prowincjonalnego, podejmującego decyzje dogmatyczne, liturgiczne i moralne. Do IV wieku każda wspólnota praktycznie żyła zgrupowana wokół własnego biskupa, nie istniała potrzeba synodów diecezjalnych.

⁸ „Specyfikę obecnego modelu synodu diecezjalnego stanowi udział w synodzie przedstawicieli całego Kościoła partykularnego, tj. duchowieństwa i laikatu, instytucji życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołowskiego. Takie ustawienie sprawy przez *kodeks* sprawia, że synod ma wymiar eklezjalny”. Bp M. Zimałek, *Synod diecezjalny tradycyjną formą nowej ewangelizacji*, KDR 6 (1997) 1-2, 254.

⁹ Por. E. Szafronowski, *Synody*, w: *Słownik teologiczny*, Katowice 1998, 563.

Synody nie zrodziły się jednak wyłącznie pod wpływem konkretnych potrzeb historycznych, tym bardziej że początkowo nie były pojmowane w sposób wyraźny jako narzędzie organizacyjne. Pojawiły się one w strukturze Kościoła chyba bardziej na skutek działania bodźców natury teologicznej, tj. świadomości synodalnej biskupów drugiego stulecia, a więc świadomości tworzenia przez nich kolegium i odpowiedzialności jego członków za Kościół. Rozwój życia religijnego i tworzenie w związku z tym nowych ośrodków kultu poza miastem biskupim zmuszały prezbiterów do zamieszkania przy nowych świątyniach. Od tego momentu jednolite dotychczas prezbiterium stojące u boku swego biskupa zaczyna się rozpraszać po całej diecezji. W tak zmienionych okolicznościach należało szukać nowych form kontaktowania się biskupa ze swoimi prezbiterami. Jedną z nich stał się wkrótce synod diecezjalny¹⁰. Synody zwoływane były dość chaotycznie przez biskupów i dzieje się tak właściwie do naszych czasów. Jest to wyraz jakiegoś instynktu samozachowawczego Kościoła w sensie nadprzyrodzonym, u którego źródeł stoi oczywiście Duch Święty.

Zasada synodalności Kościoła polega na braniu współodpowiedzialności za obraz Ludu Bożego i kształt rzeczywistości, przez wszystkich ochrzczonych, tak świeckich, jak i duchownych. Troska o zbawienie wszystkich nie jest obowiązkiem, który nosi na sobie jedynie hierarchia kościelna, ale jest to zobowiązanie wszystkich członków Ludu Bożego, pielgrzymujących do Domu Ojca. To branie odpowiedzialności wypływa ze świadomości misji zleconej nam przez Chrystusa oraz z umiejętnego rozpoznawania znaków czasu i jest konkretną odpowiedzią na nie. Musimy mieć świadomość, że jest to zadanie nieodzowne dla spełnienia misji wspólnoty uczniów Pana. Synodalna działalność jest zasadą, według której żył i odnawiał się oraz odradzał Kościół, od swoich początków, poprzez całe wieki, aż do dzisiejszego dnia. Innymi słowy: synodowanie i synodalność są jednym z nieodłącznych czynników egzystencji Kościoła, są jego zasadą.

¹⁰ Por. E. Corecco, *Sinodalità*, w: *Nuovo Dizionario di Teologia*, Cinisello Balsamo 1991, 1431-1434.

5. Teologia synodu

Rzeczywistość synodu swoimi korzeniami tkwi w najgłębszych warstwach struktury Kościoła będącego wspólnotą (*communio*) Ludu Bożego zjednoczonego tajemnicą nadprzyrodzonej łaski wyrażającej się w różnorodnych darach. Dary te stanowią nadprzyrodzone wyposażenie jej członków. Winni się nimi dzielić poszczególne osoby i mniejsze wspólnoty kościelne w świętej wymianie Chrystusowej prawdy i nadprzyrodzonej miłości.

Synod diecezjalny jest szczególnie doniosłym przedsięwzięciem wspólnotowym, w którym biskup przy współudziale zespołu ludzi podejmuje środki zaradcze dla odnowy wiary i należytego ukierunkowania nadprzyrodzonego życia Kościoła lokalnego. Chrześcijanie mocą sakramentu chrztu są wezwani do wspólnej drogi (są *kimś jednym* w Chrystusie Jezusie: 1Kor 12,12-13; Ga 3,26-29). Łączy ich wspólnie wyznawana wiara w Jezusa Chrystusa. Człowiek wierzący jako taki nigdy nie jest sam: gdy ktoś wierzy, wychodzi z izolacji i włącza się do wspólnoty dzieci Bożych. Akt wiary zwrócenia się ku Bogu objawionemu w Chrystusie jest również aktem zwrócenia się ku tym, którzy już zostali wezwani. Taki akt jest zawsze aktem eklezjalnym, któremu właściwa jest także struktura socjalna.

Kościół został ustanowiony na świecie i dla świata, aby przez wszystkie czasy i wszystkim narodom głosić Ewangelię. Nie byłby jednak Kościołem dla wszystkich ludzi, gdyby nie przemawiał w każdym czasie językiem ludzi sobie współczesnych i nie starał się dawać odpowiedzi na ich pytania. Z drugiej strony, uwzględnienie znaków czasu pozwala Kościołowi spoglądać na powierzone mu objawienie Boże w coraz to nowym świetle, a tym samym widzieć je coraz pełniej. Jest to zrozumiałe, jeśli wziąć pod uwagę, że w znakach czasu wyraża się w pewien sposób dążenie ludzkości do Boga. Synodalność jest zatem wspólnym zabieganiem o budowanie Królestwa Bożego w sercach ludzkich, w kościele partykularnym i powszechnym, na miarę i potrzeby naszych czasów. Jest doświadczeniem wspólnoty Kościoła jako uczniów będących w drodze i zatroskanych o zbawienie samych siebie i świata. Prawda ta nie jest tylko pobożnym życzeniem, ale podstawową zasadą życia Kościoła.

Kościół diecezjalny to wspólnota wiary. Synod Diecezjalny czerpie swoją treść z tajemnicy Kościoła i wyraża *communio* eklezjalną, która jest równocześnie niewidzialna i widzialna¹¹. Celem synodu jest dobro całej wspólnoty diecezjalnej. Oczywiście chodzi tu przede wszystkim o dobro zbawcze, religijno-moralne, duchowe, nadprzyrodzone. Synod jest jakby stanem świętego zamyślenia nad aktualną sytuacją i warunkiem realizacji Królestwa Bożego w naszej diecezji. Istotnym powodem zwołania Synodu są zazwyczaj nowe wyzwania duszpasterskie, wynikające z nowej ewangelizacji. Musi on zatem dać odpowiedź spójną, trafną i przekonującą, zdolną umocnić wiarę katolicką w jej wymiarze indywidualnym, rodzinnym i społecznym.

Trzeba również pamiętać, że „wierni mają prawo, by przedstawiać pasterzom Kościoła swoje potrzeby, zwłaszcza duchowe, jak również swoje życzenia. Stosownie do posiadanej wiedzy, kompetencji i zdolności, jakie posiadają, przysługuje im prawo, a niekiedy nawet obowiązek wyjawiania swojego zdania świętym pasterzom w sprawach dotyczących dobra Kościoła, oraz – zachowując nienaruszalność wiary i obyczajów, szacunek wobec pasterzy, biorąc pod uwagę wspólny pożytek i godność osoby – podawania go do wiadomości innym wiernym” (KPK Kan. 212 § 2-3).

Synod spełnia w stosunku do biskupa formalnie funkcję czysto doradczą. Można by więc tutaj zapytać: czy jest w ogóle sens uruchamiać ten olbrzymi mechanizm, skoro i tak w ostatecznym podsumowaniu nabierze mocy prawnej to, co biskup zechce podać za obowiązujące?

Biskup powodowany poczuciem głębokiej odpowiedzialności przed Bogiem, przede wszystkim za duchowe dobro diecezji oraz pozostający pod działaniem łaski stanu, przejmuje materiał doradczy synodu, selekcjonuje go, uzupełnia i podaje wspólnocie diecezjalnej jako obowiązujący. W ten sposób nie zostaje tu naruszony z jednej strony Boski ustrój urzędu biskupa, a z drugiej jest również osiągnięty cel synodu, to jest oparcie go na mocnej i szerokiej płaszczyźnie ludu Bożego¹².

¹¹ Por. Kongregacja nauki wiary, List Biskupów Kościoła Katolickiego o niektórych aspektach Kościoła pojętego jako *communio* *Communio notio* (28.05.1992), n. 4, w: *W trosce o pełnię wiary. Dokumenty Kongregacji Nauki Wiary*, Tarnów 1995, 391-392.

¹² J. Dudziak, *Synod Diecezjalny sposobem optymalizacji życia wspólnoty Kościoła partykularnego*, „Forum Duszpasterskie” 37 (2007) 33.

Synod otwiera biskupowi diecezjalnemu możliwość zaproszenia do współpracy z kapłanami oraz przedstawicielami rodzin zakonnych, także wiernych świeckich, ponieważ „również w budowaniu ciała Chrystusowego istnieje różnorodność członków i funkcji” (KK 7). W Kościele bowiem „wspólna jest godność członków wynikająca z ich odrodzenia się w Chrystusie, wspólna łaska synów, wspólne powołanie do doskonałości, jedno zbawienie, jedna nadzieja i miłość niepodzielna” (KK 32).

Zakończenie

„Synod to przede wszystkim święto Kościoła w drodze, a nie tylko obrady czy wyraz «demokratyzacji struktur» eklezjalnych. Dlatego życie synodalne należy pojmować jako niezbywalny wymiar życia Kościoła lokalnego. Synody nawiązują też do tradycji pierwotnego chrześcijaństwa. Zbierają się w poczuciu «świętej służby» i współodpowiedzialności wszystkich za Kościół. Są instytucją głęboko ekumeniczną odgrywają przecież znacznie ważniejszą rolę w życiu innych Kościołów chrześcijańskich niż w Kościele katolickim (...). Udadzą się jednak tylko wtedy, gdy uzyskają większe uprawnienia niż dotychczas, staną się sprawą wszystkich i będą podejmowały i będą podejmowały rzeczywiste problemy”¹³.

¹³ H. Seweryniak, *Święty Kościół Powszechny*, 233.

ks. dr hab. Stanisław Łabendowicz

DUSZPASTERSKI WYMIAR SYNODU

Kościół na początku trzeciego tysiąclecia staje wobec nowych wyzwań i potrzebuje refleksji, aby nakreślić kierunki swojego działania. W tej refleksji niezmiennie przydatna i sprawdzona w historii Kościoła jest instytucja synodu diecezjalnego. W ostatnich latach niektóre diecezje w Polsce przeprowadzały lub przeprowadzają swoje synody diecezjalne.

1. Dlaczego istnieje potrzeba Synodu diecezjalnego?

Kodeks Prawa Kanonicznego (kan. 460) jako cel synodu diecezjalnego wskazuje dobro całej diecezji, której wspólnota i posłannictwo pozostają aspektami nierozzerwalnie związanymi z działalnością duszpasterską całego Kościoła.

Synod diecezjalny ma promować dobro wspólne Kościoła partykularnego. W ten sposób poprzez synod diecezjalny wyraża się wspólnotę Kościoła partykularnego i tworzy specjalną i niepowtarzalną relację między biskupem i jego Kościołem. Jak wskazuje definicja synodu diecezjalnego, ma on stawać się pomocą dla biskupa diecezjalnego w pełnieniu jego posługi. Ta pomoc ma służyć dobru całej wspólnoty diecezjalnej.

Prace synodalne dążą do pobudzenia i do wspólnego przyłgnięcia do zbawczej doktryny oraz stymulują wszystkich wiernych do naśladowania Chrystusa. Synod jest zgromadzeniem, w którym przeplatają się ze sobą tradycja i współczesność. Z tradycji mamy czerpać doświadczenie i uczyć się, jak rozwiązywać współczesne problemy. Trzeba szukać skutecznych dróg dla ewangelizacji i adekwatnych odpowiedzi na potrzeby naszych czasów. Synod diecezjalny powinien dogłębnie odczytywać naukę II Soboru Watykańskiego, by w jej świetle i w perspektywie bogatej Tradycji Kościoła powszechnego oraz dzisiejszych doświadczeń zainspirować i dać nową podstawę duszpasterstwu. Celem tego jest ożywienie parafialnego życia religijnego, nie tylko w wymiarze rodzinnym, lecz również wspólnotowym. Jest to zadanie zarówno duchownych, jak i wszystkich ludzi ochrzczonych, którzy zaproszeni są do zaangażowania się w dzieło synodu¹.

¹ Jan Paweł II, *Przemówienie w związku z otwarciem I Synodu Diecezji Białostockiej, w: I Synod Archidiecezji Białostockiej*, Białystok 2000, s. 13-14.

Transformacja, jaka nastąpiła po Soborze Watykańskim II, spowodowała, że według dzisiejszej wizji synod diecezjalny to synod teologiczno-pastoralno-prawny². O nowej jakości synodu świadczy również fakt zaangażowania wiernych świeckich w jego przygotowanie i przebieg. Trzeba poszukiwać takiej formuły i takich metod pracy synodalnej, które umożliwiłyby świeckim wypełnianie im właściwej misji w Kościele. Dlatego też należy pamiętać, że o owocności synodu nie decydują posiedzenia plenarne i uchwały na nich podjęte, ani działalność komisji synodalnych. Jego owocność zależy od jak największej rzeszy wiernych zaangażowanych w przebieg synodu, którzy modlitwą i wypowiedzianymi uwagami mogą skutecznie przyczynić się do ożywienia inicjatyw i działań duszpasterskich³. Także możliwość zaproszenia na synod diecezjalny obserwatorów z Kościołów i wspólnot kościelnych, które nie są w pełnej wspólnotocie z Kościołem katolickim jest postrzegana jako duszpasterska działalność ekumeniczna na poziomie Kościoła partykularnego⁴. Sobór Watykański II mówi na temat synodu diecezjalnego w Dekrecie o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus*. Ojcowie Soboru Watykańskiego wyrażają życzenie i nadzieję, że synod diecezjalny nabierze nowego eklezjalnego charakteru. Zwołanie synodu diecezjalnego będzie jednym z przejawów zatroskania o wiarę i o zachowanie karności kościelnej, stosownie do okoliczności czasu (por. DB 36). W soborowym tekście znajdujemy trzy elementy, które podkreślają przede wszystkim wymiar duszpasterski synodu diecezjalnego: synod diecezjalny jest instrumentem dla odnowy duchowej Kościoła partykularnego, synod służy także reformie życia zewnętrznego swojego Kościoła, natomiast sposób w jaki synod jest przeprowadzany, jego decyzje i ich sukcesywna aplikacja powinny być odpowiednie do wymogów czasu⁵. Wierność magisterium dla Soboru Watykańskiego II domaga się umiejscowienia synodu diecezjalnego w kontekście konkretnego życia Kościoła partykularnego, a także i świata, w którym to właśnie Kościół „zawsze ma obowiązek badać znaki czasów i wyjaśniać je w świetle Ewangelii” (KDK 4).

² J. Dudziak, *Synod diecezjalny, jego struktura i rola w Kościele partykularnym*, „Colloquium Salutis” 16:1984, s. 77.

³ B. Wolański, *Przypatrzmy się*. Biuletyn I Synodu Diecezji Legnickiej, nr 1, Legnica 2008, s. 71.

⁴ Por. T. Rozkrut, *Nowa instrukcja o synodach diecezjalnych*, „Prawo Kanoniczne” 42 (1999) nr 1-2, s. 151.

⁵ Por. P. W. Collins, *The diocesan synod – an anssembly of the peopele of God*, „The Jurist” 33 (1973) 400.

2. Zaangażowanie wiernych świeckich

Nauczanie soborowe ukazuje Kościół jako żywy organizm oraz wskazuje, że każdy wierny stanowi w nim aktywną część. W ten sposób podkreśla odpowiedzialną i twórczą postawę wiernych. Różnorodność członków służy ubogaceniu Kościoła⁶. Ponadto aktywność wiernych w życiu Kościoła wymaga opieki i pomocy ze strony pasterzy, którzy mają „tak uznawać ich posługi i charyzmaty, aby wszyscy oni pracowali zgodnie, każdy na swój sposób dla wspólnego dzieła” (KK 30). Można zatem powiedzieć, że w porządku synodalnym Kościoła głos doradczy wiernych świeckich stanowi wkład w podejmowanie współodpowiedzialności za życie i dobro wspólne diecezji⁷. Synod ma ożywić wspólnotę Kościoła lokalnego w różnych wymiarach. Pozytywną stroną synodu jest możliwość zaangażowania się osób świeckich, które mogą pomóc biskupowi diecezjalnemu w sprawnym zarządzaniu diecezją, w wykonywaniu posługi kapłana, nauczyciela, króla. Pomoc ta może również polegać na ukazaniu ogólnodiecezjalnego problemu duszpasterskiego, wysunięciu postulatów lub propozycji, zainicjowaniu stanowiska w sprawach dotyczących całej diecezji, wyrażeniu poparcia form i sposobów apostolstwa diecezjalnego. Możliwość zabrania w ten sposób głosu jest ogromną szansą dla diecezji. Można zaangażować się czynnie w życie Kościoła i pomóc ożywić wspólnotę lokalną, w której zdecydowanie przeważają osoby świeckie. Swoją postawą i mądrymi podpowiedziami świeccy reprezentanci na synod mogą pociągnąć do działania innych i ożywić Kościół. Powołanie w parafiach zespołów synodalnych jest ogromną szansą na ożywienie wiernych świeckich. Uczestnicy tych zespołów są proszeni o wydanie swojej opinii na temat propozycji, które będą płynęły od poszczególnych komisji synodalnych. Jeśli w każdej parafii powstanie zespół, wówczas znajdzie się pewna liczba wiernych, którzy czynnie biorą udział w życiu Kościoła lokalnego. Oni to, wyrażając swoje zdanie i dyskutując, mogą zaprotestować, pomóc coś zmienić, pociągnąć do działania i dyskusji innych (członków rodziny, sąsiadów, znajomych). Stanowią również ogromne zaplecze modlitewne. Ważne jest także to, że te zespoły po zakończeniu Synodu pozostaną w parafiach i będą czynnie zaangażowane w życie Kościoła.

⁶ K. Dullak, *Ecclesia semper reformanda. Zjawisko synodalności w Polsce po Soborze Watykańskim II*, Szczecin 2007, s. 115.

⁷ J. Dyduch, *Prawa i obowiązki wiernych świeckich w prawodawstwie soborowym*, Kraków 1985, s. 156-178.

3. Kościół jako wspólnota wspólnot

Duszpasterstwo realizuje się najpełniej poprzez małe grupy, w których człowiek nie czuje się tylko jednostką w anonimowej masie. Małe wspólnoty religijne we współczesnym anonimowym i pluralistycznym świecie są szkołą wiary i ewangelicznej przemiany życia, lekcją modlitw i wprowadzenia do liturgii, a także nauką służby Kościołowi i światu. Bez takich środowisk chrześcijańskich nie mogą rozwijać się świadomi i odpowiedzialni za Kościół chrześcijanie. Wielka parafia w przyszłości będzie mogła być wspólnotą, jeśli będą w niej istniały i dobrze funkcjonowały małe grupy religijne. Synod diecezjalny nie tylko wyraża wspólnotę diecezjalną, ale równocześnie ją buduje tak w samym Kościele, który go celebrowuje, jak i w relacji do całego Kościoła Chrystusa. Poprzez swoje doświadczenia i porady uczestnicy synodu diecezjalnego aktywnie współpracują w wypracowywaniu deklaracji i dekretów synodalnych⁸. Synodalność Kościoła polega na braniu współodpowiedzialności za obraz Ludu Bożego i kształt świata, przez wszystkich ochrzczonych, tak świeckich, jak i duchownych. Troska o zbawienie wszystkich nie jest obowiązkiem, który nosi na sobie jedynie tak zwana hierarchia kościelna, ale jest to zobowiązanie wszystkich członków Ludu Bożego, pielgrzymujących do Domu Ojca. To branie odpowiedzialności wypływa ze świadomości misji zleconej nam przez Chrystusa oraz z umiejętnego rozpoznawania znaków czasu i jest konkretną odpowiedzią na nie. Musimy mieć świadomość, że jest to zadanie nieodzowne dla spełnienia misji wspólnoty uczniów Pana. Kościół został ustanowiony na świecie i dla świata, aby przez wszystkie czasy i wszystkim narodom głosić Ewangelię. Nie byłby jednak Kościołem dla wszystkich ludzi, gdyby nie przemawiał w każdym czasie językiem ludzi sobie współczesnych i nie starał się dawać odpowiedzi na ich pytania. Z drugiej strony, uwzględnienie znaków czasu pozwala Kościołowi spoglądać na powierzone mu objawienie Boże w coraz to nowym świetle, a tym samym widzieć je coraz pełniej. Jest to zrozumiałe, jeśli wziąć pod uwagę, że w znakach czasu wyraża się w pewien sposób dążenie ludzkości do Boga. Synodalność jest zatem wspólnym zabieganiem o budowanie Królestwa Bożego w sercach ludzkich, w Kościele partykularnym i powszechnym, na miarę i potrzeby naszych czasów. Jest doświadczaniem wspólnoty Kościoła, jako uczniów będących w drodze i zatroskanych o zbawienie samych siebie i świata. Prawda ta nie jest tylko pobożnym życzeniem, ale podstawową zasadą życia Kościoła.

⁸ Por. T. Rozkrut, *Nowa instrukcja o synodach diecezjalnych*, „Prawo Kanoniczne” 42 (1999) nr 1-2, s. 149.

4. Synodalność – odpowiedzialność za wspólnotę Kościoła

Kościół to wspólnota Ludu Bożego zatroskana o zbawienie siebie i świata, umiejętnie rozpoznająca znaki i potrzeby obecnego czasu. To osoby świeckie i duchowne włączające się zgodnie ze swoimi kompetencjami w budowanie Królestwa Bożego na ziemi. Konkretną pomocą w wypełnianiu tych zadań oraz we wspólnym i owocnym wzrastaniu w świętości i głoszeniu światu Ewangelii jest synod diecezjalny. Synod pomaga w formowaniu Kościoła partykularnego. Podczas synodu diecezjalnego wokół biskupa jest zgromadzony jego Kościół w celu studiowania wybranych argumentów, korygowania nadużyć, przeżywania wzajemnej wspólnoty, wyznawania tej samej wiary, popierania nowych działań, analizowania lokalnych znaków czasu, współuczestniczenia w misji Chrystusa i jego Kościoła. Podczas synodu diecezjalnego wszyscy jego uczestnicy mogą w konkretny i prawnie określony sposób wyrazić swoją odpowiedzialność za wspólne dobro swojego Kościoła partykularnego poprzez dialog, dyskusję i głosowanie. Konsekwencją pogłębionej samoświadomości bycia i formowania tego samego Kościoła partykularnego jest to, że synod diecezjalny działa dla jego dobra a także buduje jego nowy obraz oraz nowy wymiar na różnych poziomach jego codzienności, przede wszystkim na poziomie prawnym, pastoralnym i liturgicznym.

Zwołanie synodu diecezjalnego powinno angażować w jego prace rzeczywiście cały Kościół partykularny, gdyż zwołane zgromadzenie jest oficjalnym i formalnym głosem Kościoła diecezjalnego; jest jedynym miejscem, w którym wyraża się on cały, przed całym sobą i przed swoim pasterzem, który go zwołuje, aby uzyskać od niego konkretną pomoc. Ta ważna i okresowa instytucja popiera komunikację oraz wymianę idei pomiędzy biskupem i jego Kościołem, przyczynia się do postępu edukacji religijnej oraz formacji w wierze oraz animuje społeczeństwo, w którym żyje Kościół, reorganizuje struktury Kościoła partykularnego, koryguje błędy na różnych poziomach: dyscyplinarnym, liturgicznym, duszpasterskim⁹. Synod diecezjalny powinien odnowić relacje również ze społeczeństwem, w które jest wrośnięty Kościół celebrujący swój synod. Zawsze w historii były i zawsze będą głębokie racje dla zwoływania synodu diecezjalnego. Nie można zapominać, że istotna racja wypływa z faktu bogactwa jego natury teologiczno-prawnej,

⁹ Por. J. Borucki, *Znaczenie synodu diecezjalnego w życiu diecezji*, www.homodei.com.pl.

która sprawia, iż synod diecezjalny pozostaje ważnym wydarzeniem, które buduje Kościół partykularny. Dobrze rozumiał to Sługa Boży Jan Paweł II, który podzielił się z nami wszystkimi następującą swoją refleksją: „Wiem z własnego doświadczenia jak bardzo ta synodalna metoda odpowiada oczekiwaniom różnych środowisk i jakie przynosi owoce. Synody, przede wszystkim diecezjalne, jakby spontanicznie pozbyły się dawnej jednostronności klerykalnej, a stały się sposobem wyrażenia odpowiedzialności za Kościół ze strony wszystkich. Ta wspólnotowa odpowiedzialność za Kościół, którą w naszych czasach czują szczególnie mocno ludzie świeccy, jest z pewnością źródłem odnowy. Kształtuje zaś ona oblicze Kościoła dla nowych pokoleń, w perspektywie trzeciego tysiąclecia”¹⁰.

5. Duchowo-modlitewny i liturgiczny aspekt Synodu

Ponieważ zaś niezaprzeczalnym zadaniem synodu jest ukazywanie Bożej prawdy i Bożego prawa, dlatego można powiedzieć, że życie duchowe otrzymuje tu bardzo silny bodziec wzmacniający: nawracać się to ukierunkowywać się na Chrystusa, to doskonalić swoją więź z Chrystusem; nawracać się to znaczy też umiłować bardziej prawdę i Boże prawo. Jeżeli uznać, że czas synodu jest także szczególnym czasem działania Ducha Świętego, to uczestnicy synodu są wezwani do tego, by odczytywać Jego natchnienia, rozpoznawać Jego działanie i jak najpełniej na nie odpowiadać. W ten sposób osobowa więź ze Zbawicielem może się bardziej rozwinąć i udoskonalić. Synod przyczynia się do pogłębienia wiary i staje się drogowskazem we wspólnej drodze do realizowania zadań duszpasterskich oraz pomaga w rozwiązywaniu problemów kościelnych oraz ludzkich. Również daje okazję do sprawowania świętych czynności, które najbardziej przyczyniają się do spotęgowania wiary, pobożności i gorliwości apostolskiej lub nowego ich zapoczątkowania w całej diecezji¹¹. Każdy synod diecezjalny służy realizacji celu Kościoła, jakim jest chwała Boża przez zjednoczenie człowieka z Bogiem, dzięki któremu osiąga on szczęście wieczne. Synod ma pomóc w odnajdywaniu i ukazywaniu wiernym dróg prowadzących do tego celu.

¹⁰ Jan Paweł II, *Przekroczyć próg nadziei*, Lublin 1994, s. 127.

¹¹ Por. M. Zimałek, *Synod diecezjalny*, www.sandomierz.opoka.org.pl.

ks. dr Jerzy Adamczyk

PRAWNY WYMIAR SYNODU

Wstęp

Sobór Watykański II postanawia: „Ten święty Sobór powszechny wyraża życzenie, by czcigodne instytucje soborów i synodów odżyły z nową mocą, aby tym lepiej i skuteczniej można się było przyczynić do wzrostu wiary i zachowanie dyscypliny w różnych Kościołach zależnie od okoliczności czasu”¹.

To życzenie ojców soborowych sprawiło, że w wielu diecezjach (także w Polsce) w okresie posoborowym przeprowadzono synody. Miało ono również istotny wpływ na prace Papieskiej Komisji Odnowy Kodeksu Prawa Kanonicznego. Po licznych dyskusjach przygotowała ona przepisy, które znalazły się w Kodeksie Jana Pawła II z 1983 r. Stały się one nowym bodźcem do celebracji synodów diecezjalnych, odbywających się według nowych zasad².

Obowiązującą podstawę prawną dla synodu diecezjalnego, dla jego zwoływania i przebiegu stanowi Kodeks Prawa Kanonicznego (szczególnie kanony 460-468), Instrukcja Kongregacji ds. Biskupów i Kongregacji Ewangelizacji Narodów o przeprowadzaniu synodów diecezjalnych z 19 marca 1997 roku, która kompletuje kodeksowy obraz synodu³ oraz postanowienia biskupa diecezjalnego zwołującego synod.

¹ Sobór Watykański II, Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus*, nr 36, w: *Sobór Watykański II. Konstytucje, dekry, deklaracje. Tekst polski. Nowe tłumaczenie*, Poznań 2002, s. 236-258.

² Por. J. Dyduch, *Synod diecezjalny – narzędziem odnowy Kościoła partykularnego*, „Prawo Kanoniczne” 40 (1997), nr 3-4, s. 23; zob. W. Góralski, *Ruch synodalny w Polsce po Soborze Watykańskim II*, „Roczniki Nauk Prawnych” 8 (1998), s. 240-251.

³ Congregatio pro Episcopis, Congregatio pro Gentium Evangelizatione, *Instructio De Synodis diocesanis agendis* (19 marti 1997), „Acta Apostolicae Sedis” 89 (1997), s. 706-721. *Additamentum ad instructionem de synodis diocesanis agendis. Pastoralia munia quae Codex Iuris Canonici concredit legum ferendarum potestati Episcopi dioecesanis*, „Acta Apostolicae Sedis” 89 (1997), s. 722-727, (odtąd: SI); por. J. Dyduch, *Synod diecezjalny*, s. 23.

1. Definicja synodu diecezjalnego

„Synod diecezjalny – czytamy w kan. 460 – jest zebraniem wybranych kapłanów oraz innych wiernych Kościoła partykularnego, którzy dla dobra całej wspólnoty diecezjalnej świadczą pomoc biskupowi diecezjalnemu”.

Najważniejszym elementem w przytoczonej definicji, który zmienił dotychczasowy model synodu diecezjalnego, jest jego skład osobowy. Na równi z przedstawicielami duchowieństwa, pełnoprawnymi członkami synodu są przedstawiciele wiernych świeckich i instytutów życia konsekrowanego, tj. zakonów męskich i żeńskich, instytutów świeckich oraz stowarzyszeń życia apostołskiego. Dzięki takiemu ustawieniu struktury synodu otrzymał on pełny wyraz eklezjalny, stając się odzwierciedleniem całego Kościoła partykularnego⁴.

Tak więc zasadnicza różnica, jaka uwydatnia się pomiędzy poprzednim Kodeksem oraz długą tradycją kanoniczną a nowym zbiorem prawa, polega przede wszystkim na określeniu uczestników synodu. Obecnie synod diecezjalny to *coetus delectorum* – zebranie wybranych całego Kościoła partykularnego: kapłanów i wiernych⁵.

Choć po reformie soborowej znajdujemy w strukturach Kościoła partykularnego różne instytucje wspomagające biskupa diecezjalnego, takie jak: kuria diecezjalna⁶, rada kapłańska⁷, kolegium konsultorów⁸ oraz rada duszpasterska⁹, to synod diecezjalny, jako zgromadzenie świadczące pomoc biskupowi diecezjalnemu dla dobra całej wspólnoty diecezjalnej, jawi się jako uprzywilejowane miejsce wśród wymienionych instytucji diecezjalnych przede wszystkim dlatego, że angażuje zawsze – w odróżnieniu od rad diecezjalnych: kapłańskiej i duszpasterskiej – cały Kościół partykularny¹⁰.

⁴ Por. M. Zimałek, *Synod diecezjalny*, „Kronika Diecezji Sandomiersko-Radomskiej” 81 (1988), nr 1-2, s. 27.

⁵ Por. T. Rozkrut, *Synod diecezjalny w aktualnym ustawodawstwie Kościoła*, „Tarnowskie Studia Teologiczne” 17 (1998), s. 81; por. tenże, *La natura teologico-giuridica del sinodo diocesano*, Roma 1996, s. 64.

⁶ Por. kan. 469.

⁷ Por. kan. 494 § 1.

⁸ Por. kan. 502 § 1.

⁹ Por. kan. 511.

¹⁰ Por. T. Rozkrut, *Synod diecezjalny*, 81; por. tenże, *La natura*, s. 70-72.

2. Obowiązek zwołania synodu diecezjalnego przez biskupa diecezjalnego oraz sposoby jego przewodniczenia

Nowy KPK w kan. 461 zmienia przepisy poprzedniego Kodeksu, które nakładało na biskupa obowiązek zwoływania synodu diecezjalnego co dziesięć lat¹¹ i ustala, aby synod był zwoływany „ilekroć zdaniem biskupa diecezjalnego i po wysłuchaniu rady kapłańskiej, doradzają to okoliczności”. Tak więc biskup diecezjalny przed zwołaniem synodu ma obowiązek wysłuchania rady kapłańskiej, której interwencja ma charakter jedynie konsultacyjny oraz gdy za zwołaniem synodu diecezjalnego przemawiają przede wszystkim obiektywne okoliczności. Wśród nich można by wyróżnić okoliczności o charakterze zewnętrznym (synod diecezjalny mógłby się odbyć po soborze powszechnym, synodzie plenarnym lub prowincjalnym, albo też po promulgowaniu nowego kodeksu prawa powszechnego) oraz okoliczności natury wewnętrznej (takie jak zmiana granic diecezji, promocja akcji pastoralnej, poszukiwanie adekwatnej odpowiedzi na sytuacje partykularne i trudne, takie jak błędy natury doktrynalnej, poważne braki w dyscyplinie kościelnej, formalizacja zwyczajów diecezjalnych lub uzupełnienie luk prawnych)¹².

Synod daje również okazję do sprawowania świętych czynności, które najbardziej przyczyniają się do spotęgowania wiary, pobożności i gorliwości apostołskiej lub nowego ich zapoczątkowania w całej diecezji¹³.

Synod zwołuje i jemu przewodniczy biskup diecezjalny; może on delegować na poszczególne jego sesje wikariusza generalnego lub wikariusza biskupiego, by im przewodniczył¹⁴.

Prawo powszechne nie wymienia obowiązków tego, który przewodniczy zgromadzeniu synodalnemu. Jego funkcje natury czysto technicznej mogłyby być określone tak przez regulamin synodu diecezjalnego, jak i przez akt samej delegacji¹⁵.

¹¹ Por. KPK z 1917 r. kan. 356 § 1.

¹² Por. T. Rozkrut, *Synod diecezjalny*, s. 82-83; por. E. Górecki, *Synod diecezjalny w Kościele posoborowym*, „Colloquium Salutis” 17 (1985), s. 302-303.

¹³ Por. M. Zimałek, *Synod diecezjalny*, s. 28.

¹⁴ Por. kan. 462; W przypadku delegacji biskup powinien uprzywilejować osoby wyniesione do godności biskupiej: biskupa koadiutora oraz biskupów pomocniczych (por. SI II, 1); por. A. Kowalski, *Czym jest synod i jego przebieg*, „Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie” 88 (1998), nr 3 s. 193; por. T. Rozkrut, *La natura*, s. 74.

¹⁵ Por. T. Rozkrut, *Synod diecezjalny*, s. 83-84.

3. Uczestnicy synodu diecezjalnego

Z kodeksowej definicji synodu diecezjalnego wynika, że nie jest on zebraniem całego Kościoła partykularnego, lecz tylko „wybranych kapłanów i innych wiernych”¹⁶.

Uczestnicy, czyli kompozycja synodu diecezjalnego, są określani w kan. 463, który dzieli ich na członków zgromadzenia synodalnego oraz na tych, którzy mogą uczestniczyć w synodzie diecezjalnym.

Tak więc biskup ma obowiązek powołać na synod diecezjalny:

Kan. 463 § 1.

1° biskupa koadiutora oraz biskupów pomocniczych;

2° wikariuszów generalnych i wikariuszów biskupich oraz wikariusza sądowego;

3° kanoników kościoła katedralnego;

4° członków Rady kapłańskiej;

5° wiernych świeckich, także członków instytutów życia konsekrowanego, wybranych przez Radę duszpasterską, w sposób i w liczbie do określenia przez biskupa diecezjalnego; albo – tam gdzie nie ma tej Rady – w sposób oznaczony przez biskupa diecezjalnego;

6° rektora wyższego seminarium diecezjalnego;

7° dziekanów;

8° przynajmniej jednego prezbitera z każdego dekanatu, wybranego przez wszystkich pełniących tam duszpasterstwo; należy także wybrać innego prezbitera, który by go zastąpił, gdyby ten miał przeszkodę;

9° niektórych przełożonych instytutów zakonnych i stowarzyszeń życia apostołskiego, które posiadają dom w diecezji, wybranych w liczbie i w sposób określony przez biskupa diecezjalnego¹⁷.

Ponadto biskup diecezjalny może wezwać na synod w charakterze członków także innych, czy to duchownych, czy członków instytutów życia konsekrowanego, czy wiernych świeckich¹⁸.

Idąc za wzorem Soboru Watykańskiego II, przewidziano również możliwość zaproszenia na synod w charakterze obserwatorów przedstawicieli chrześcijańskich wspólnot niekatolickich¹⁹.

¹⁶ Por. kan. 460.

¹⁷ Kan. 463 § 1.

¹⁸ Kan. 463 § 2.

¹⁹ Por. kan. 463 § 3; por. T. Rozkrut, *Nowa Instrukcja o synodach diecezjalnych*, „Prawo Kanoniczne” 42 (1999), nr 1-2, s. 151.

Konkludując, należy stwierdzić, że najwyższy ustawodawca kościelny chciał widzieć na synodzie diecezjalnym, poprzez jego uczestników – to jest poprzez członków zgromadzenia diecezjalnego – cały Kościół partykularny w osobach swoich reprezentantów²⁰. Wszyscy członkowie synodu mają obowiązek uczestniczyć w nim osobiście; nieobecność należy usprawiedliwić²¹. Jest jasne, że uczestnicy synodu mają wyróżniać się pewną wiarą, dobrymi zwyczajami i roztropnością²².

4. Dyskusja podczas synodu diecezjalnego

Kan. 465 KPK postanawia: „Wszystkie zaproponowane tematy powinny być poddane swobodnemu omówieniu przez członków na sesjach synodalnych”. Tak więc obowiązujący zbiór prawa nie tylko przewiduje i gwarantuje, ale zdecydowanie faworyzuje dyskusję na synodzie diecezjalnym.

Jest zrozumiałe, że regulamin synodu powinien ustalić porządek dyskusji, natomiast do biskupa diecezjalnego należy określenie tematów do wspólnego przedyskutowania i studiowania, które winny uwzględniać dobro całej wspólnoty diecezjalnej²³. Problematyka do dyskusji synodalnej mogłaby być zaproponowana także przez diecezjan i zaaprobowana przez biskupa²⁴. W ten sposób każdy z uczestników synodu miałby prawo nieskrępowanego wypowiedzenia się w sprawie projektowanych tekstów synodalnych. Ich akceptacja dokonuje się najczęściej poprzez głosowanie²⁵.

Aby więc dyskusja synodalna była owocna i twórcza, wielkie znaczenie posiada okres przygotowawczy do synodu. W tym czasie biskup diecezjalny winien ustalić strukturę synodu, czyli powołać komisję przygotowawczą, sekretariat synodu, komisje synodalne, ewentualnie także podkomisje i sekcje, i ustanowić ich przewodniczących. Powinien określić także zakres tematyczny prac poszczególnych komisji. Biskup diecezjalny powołuje również sekretariat synodu oraz ustanawia rzecznika prasowego²⁶.

²⁰ Por. T. Rozkrut, *Synod diecezjalny*, s. 85.

²¹ Por. kan. 464; por. T. Rozkrut, *Nowa Instrukcja*, s. 150-151.

²² Por. SI II, 1.

²³ Por. kan. 460.

²⁴ Por. T. Rozkrut, *Synod diecezjalny*, s. 86.

²⁵ Por. SI IV, 5; por. M. Zimałek, *Synod diecezjalny*, s. 30; por. T. Rozkrut, *Synod diecezjalny*, s. 85.

²⁶ Por. A. Kowalski, *Czym jest synod*, s. 193.

W przygotowaniu synodu biskup może skorzystać z pomocy organów doradczych jakimi są: rada kapłanska, kolegium konsultorów, diecezjalna rada duszpasterska i diecezjalna rada ekonomiczna, a także osób biegłych w prawie kanonicznym, teologii i świętej liturgii.

Z doświadczenia wiadomo, że zazwyczaj biskup nie zwołuje synodu diecezjalnego w pierwszych latach swoich rządów, kiedy nie zna jeszcze dobrze sytuacji w swojej diecezji; zazwyczaj też, w większości przypadków, przed zwołaniem synodu diecezjalnego stara się przeprowadzić wizytację duszpasterską w całej diecezji, która pomoże mu w zrozumieniu stosowności zwołania synodu oraz w określeniu argumentów przemawiających za jego zwołaniem²⁷. Cenną pomocą dla poznania stanu religijności diecezji byłoby przeprowadzenie badań socjologicznych odnośnie tej kwestii²⁸.

5. Przewodnia rola biskupa w synodzie diecezjalnym

Kan. 466 KPK brzmi: „Jedynym ustawodawcą na synodzie diecezjalnym jest biskup diecezjalny”. Synod zarówno w swoim zaistnieniu jak i działaniu, całkowicie od niego zależy: tylko biskup go zwołuje i na nim przewodniczy²⁹, może go zawiesić a nawet rozwiązać, przerywany z powodu wakansu stolicy biskupiej lub przeszkody w jej działaniu zakończyć bądź kontynuować³⁰, on wzywa uczestników określonych przez prawo i swobodnie dobiera innych, ustala ich liczbę i sposób wyboru³¹, określa tematykę obrad; decyduje, które spośród postanowień synodalnych promulgować, podpisuje je³² oraz podaje do wiadomości metropolicie, konferencji episkopatu³³ i Stolicy Apostolskiej³⁴.

²⁷ Por. SI III, 1; por. T. Rozkrut, *Synod diecezjalny*, s. 83.

²⁸ Por. M. Wijlens, „*For you I am bishop, witch you I am a christian*”: *the bishop as legislator*, „*The Jurist*” 56 (1996), nr 1, s. 85; por. R. Sobański, *Prawo i duszpasterstwo (Uwagi o prawnym i pastoralnym charakterze synodów diecezjalnych)*, „*Wiadomości Diecezjalne*” 42 (1974), nr 1, s. 20-22; zob. E. Labandeira, *La „remonstratio” y la aplicación de las leyes universales en la iglesia particular*, „*Ius canonicum*” 24 (1984), nr 48, s. 716-717.

²⁹ Por. kan. 462.

³⁰ Por. kan. 468.

³¹ Por. kan. 463.

³² Por. kan. 466.

³³ Por. kan. 467.

³⁴ Por. SI V, 5.

Wszyscy inni członkowie synodu posiadają jedynie głos doradczy³⁵. Są oni wezwani do tego, aby wyrazili swoją pomoc biskupowi diecezjalnemu właśnie przez głos doradczy. Poprzez swoje doświadczenia i rady uczestnicy synodu diecezjalnego współpracują aktywnie w wypracowywaniu deklaracji i dekretów³⁶.

Odnosnie głosu doradczego warto przytoczyć celne rozważania ks. Jana Dyducha: „Głos doradczy to życzliwa i kompetentna rada, to zarazem właściwa opinia, poprzedzona dokładnym i wszechstronnym rozeznaniem sytuacji. Głos doradczy posiada ogromne znaczenie dla podejmowania decyzji, jest poniekąd jej przygotowaniem. Warto przytoczyć zdanie Kard. Wojtyły na temat znaczenia głosu doradczego, które wypowiedział, zamierzając ustanowić Radę Kapłańską: «Wiadomo bowiem ile w życiu ludzkim – bardziej jeszcze w życiu społecznym – zależy od właściwego *concilium*: od rozeznania, od opinii, od naświetlenia spraw, którymi żyje dana społeczność dla których działa. Bez tej funkcji ani prawa stanowione, ani podejmowane decyzje, ani też ich wykonywanie nie może być głęboko zakorzenione w życiu wspólnym». Zadaniem więc wiernych, uczestniczących w synodzie diecezjalnym, jest przygotowanie ustaw synodalnych: przez rozeznanie, informację, opinię, przez to, co nazywamy głosem doradczym”³⁷.

Biskup ze swej strony kieruje dyskusją na sesjach synodalnych. Podpisując decyzje synodu, angażuje swój autorytet nad tym wszystkim, co synod naucza i rozporządza. Tak wypracowane prawo synodalne (dekrety i deklaracje) jest nie tylko wynikiem władzy ustawodawczej biskupa, ale jest jednocześnie wynikiem współpracy całego synodu diecezjalnego we wspólnym poszukiwaniu tego, co Duch mówi Kościołowi partykularnemu³⁸.

³⁵ Por. kan. 466.

³⁶ Por. T. Rozkrut, *Nowa Instrukcja*, s. 149.

³⁷ *Synod diecezjalny*, s. 26.

³⁸ Por. T. Rozkrut, *Nowa Instrukcja*, s. 149-150.

Zakończenie

Konkludując, wypada zauważyć, że synod diecezjalny ukazany jest w obowiązujących przepisach jako instytucja oraz jako wydarzenie eklezjalne i wspólnotowe, a także narzędzie odnowy Kościoła partykularnego. By jednak synod przyniósł oczekiwane owoce, jak również by jego postanowienia były realizowane, należy w działalność synodalną zaangażować całą wspólnotę Ludu Bożego diecezji. To zaangażowanie ma rozpocząć się już w fazie przygotowawczej synodu, trwać w czasie obrad i po ich zakończeniu w realizacji jego postanowień. Tak ukształtowany synod ma charakter duszpasterski, co znaczy także, że jest on forum wypracowania prawodawstwa partykularnego, które służy duszpasterstwu, zgodnie z zasadą *salus animarum – suprema lex esto*.

ks. prof. dr hab. Tomasz Rozkrut

SYNOD DIECEZJALNY W ŻYCIU KOŚCIOŁA PARTYKULARNEGO NA POCZĄTKU TRZECIEGO TYSIĄCLECIA

Kościół na początku trzeciego tysiąclecia, w tym także każdy Kościół partykularny, staje wobec nowych wyzwań i kreśli kierunki dla swojego najbliższego działania. Wydaje się, że w tym działaniu będzie bardzo przydatna i sprawdzona w minionych stuleciach instytucja synodu diecezjalnego. Dlatego nie powinno dziwić, że niektóre diecezje w ostatnich latach celebrowały lub celebrują swoje synody diecezjalne. Prezentowany tekst, składający się z trzech elementów: tj. historia instytucji, jej współczesny obraz prawny oraz wybrane elementy natury teologiczno-prawnej synodu diecezjalnego, pragnie podkreślić, że ta instytucja Kościoła partykularnego jest ważnym wydarzeniem w jego życiu a synod dobrze przeprowadzony może znacząco wpłynąć na życie diecezji nawet przez dziesięciolecia¹.

1. Historyczne spojrzenie na synod diecezjalny

Słowo łacińskie *synodus* pochodzi od słowa greckiego *synodein*² i oznacza *simul iter peragere, simul seu in communi* (razem drogę przemierzać, razem czyli we wspólnocie)³, pojawiło się w języku chrześcijańskim w trzecim wieku⁴. Można powiedzieć, że określa ono zebranych albo też wezwanych na to samo miejsce i w tym samym celu,

¹ Test oparty jest na publikacji: T. Rozkrut, *Synod diecezjalny w Kościele*, Tarnów 2002; zob. także: J. Dudziak, *Synod diecezjalny (Organizacja i zadania)*, w: *Struktury kolegialne w Kościele partykularnym*. Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej przez Stowarzyszenie Kanonistów Polskich, red. J. Krukowski, T. Rozkrut, Wydział Nauk Prawnych TN KUL i Wyższe Seminarium Duchowne w Tarnowie, Tarnów 17-18 września 2002, Tarnów 2004, s. 33-60.

² Słowo greckie *synodos* łączy w sobie dwa różne słowa: *syn* (razem) oraz *odos* (droga). Por. A. Lumpe, *Zur Geschichte der Wörter Concilium und Synodus in der Antiken Christlichen Latinität*, „Annuaire Historiae Conciliorum” 1 (1970) 3.

³ Por. J. Beyer, *De Synodo Dioeclesana*, „Periodica de re canonica” 81 (1992) 382.

⁴ J. Gaudemet, *Aspetto sinodale dell'organizzazione della diocesi. Excursus storico*, w: *La sinodalità nell'ordinamento canonico*, red. M. Ghisalberti, G. Mori, Padova 1991, s. 197. Zob. G. Corbellini, *De synodo dioeclesana*, w: *Comentario exegetico al código de derecho canónico*, red. A. Marzoa, J. Miras, Rodríguez-oaña, Pamplona 1996, t. 2, s. 993.

aby wspólnie studiować wybrane lokalne problemy oraz aby podjąć określony kierunek działania. Po raz pierwszy w historii termin *synod diecezjalny* (*synodus dioecesisana*) znajdujemy w trzynastym wieku w dziele *Hostiensis: Aurea summa*⁵.

Ojcowie Soboru Watykańskiego II nazywają synod diecezjalny „czcigodną instytucją” istniejącą w Kościele od pierwszych wieków⁶. Niektórzy widzą pierwsze synody diecezjalne – a może dokładniej – ich początki już przy końcu pierwszego wieku albo na początku drugiego stulecia po Chrystusie⁷. Czynią oni odniesienia przede wszystkim do instytucji kolegiów prezbiterów, zapoczątkowanych przez Apostołów dla celebrowania Eucharystii oraz dla rządzenia wiernymi⁸. Przykładowo prezbiterzy Aleksandrii, zwołani przez swojego biskupa Aleksandra, gromadzą się wspólnie w 321 r., aby przestudiować i osądzić problem zrodzony przez kapłana Ariusza⁹. Niewątpliwie w tych odległych wydarzeniach z pierwszych wieków życia Kościołów partykularnych na wschodzie trzeba dostrzec, jak wyraźnie prezbiterzy uczestniczyli w problemach biskupów i odpowiedzialności za dobro Kościołów. Natomiast, gdy chcemy rozważyć historię synodu diecezjalnego w Kościele zachodnim, to ponad wszelką dyskusją pozostaje zgromadzenie w Auxerre (Francja południowa) z roku 578¹⁰, określane jako pierwszy synod diecezjalny, z którego zachowało się czterdzieści pięć kanonów (dwadzieścia pięć z nich znajduje się w Dekrecie Gracjana). Wypada przy okazji wspomnieć, że od czwartego wieku ma miejsce proces ewangelizacji, który rozciągnął się z miast na tereny wiejskie, często dalekie od miasta biskupiego¹¹. Wspomniany proces ewangelizacji wiązał się nierozzerwalnie z tworzeniem parafii, kościelnych jednostek terytorialnych powierzanych kapłanom. W konsekwencji stawało się

⁵ Hostiensis, *Aurea Summa*, Venetiis 1631, Księga I, s. 4.

⁶ Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w kościele *christus dominus* (skrót: DB), n. 36.

⁷ Por. M. Rizzi, *De synodis dioecesisanis et de constitutionibus*, „Apollinaris” 28 (1955) 295.

⁸ Por. A. Michiels, *L'Origine de l'Episcopat*, Louvain 1900, s. 414.

⁹ Synodus Alexandrina (321), w: *Sacrum Conciliorum Nova et Amplissima Collectio*, red. J.D. Mansi, Graz 1961, t. 2, c. 557 n.

¹⁰ Data synodu nie jest pewna i różni autorzy proponują różne daty, np. Coriden widzi zwołanie tego synodu między rokiem 561 a 605. Por. J.A. Coriden, *The diocesan synod an instrument of renewal for the local Church*, w: *The Jurist*, 34 (1974) 71.

¹¹ J. Wroceński, *Rola i zadania prezbiterium w życiu Kościoła partykularnego*, Warszawa 1998, s. 45.

konieczne organizowanie periodycznych spotkań biskupa z prezbiterami. W tym kontekście trzeba wspomnieć, że w Kościele pierwotnym istniała ścisła współpraca między biskupem i jego prezbiterami, którzy często byli określani jako senat biskupa; niewątpliwie fakt ten był także istotny przy rozwoju instytucji synodu diecezjalnego. To właśnie taka działalność jest wspierana błogosławieństwem Chrystusa, który zapewnia: *gdzie są dwaj albo trzej zebrani w imię moje, tam jestem pośród nich*¹².

W szóstym wieku, a także i w następnych (wiek VII i VIII) znajdujemy pewną liczbę źródeł prawnych, które dotyczą instytucji synodu diecezjalnego. Przede wszystkim trzeba wymienić synody prowincjalne, które ustalały obowiązek zwoływania synodów diecezjalnych¹³. W tym samym czasie znajdujemy także konkretne odwołanie się do synodów diecezjalnych w wypowiedziach biskupów, szczególnie w tych adresowanych do prezbiterów¹⁴.

W okresie karolińskim i w następnych stuleciach (wiek IX i X) znajdujemy kolejne liczne odniesienia do synodu diecezjalnego, dotyczą one, przede wszystkim, obowiązku zwoływania zgromadzenia, jego częstotliwości oraz problematyki, nad którą zebrani powinni się zastanawiać¹⁵. W tym czasie synody diecezjalne służyły promulgacji postanowień synodów prowincjalnych, czasem również służyły one także dla prowadzenia działalności administracyjnej (np. często podczas synodów diecezjalnych płacono *synodalicum* – nazywane również *cathedraticum*) i sędowniczej (synod diecezjalny był postrzegany jako figura trybunału biskupiego); ponadto synod dawał wyjaśnienia kanonów i innych wcześniejszych postanowień¹⁶. W tym czasie tworzenie, a przede wszystkim reorganizacja wielu diecezji zwyczajowo odbywała się przy towarzyszących im synodach diecezjalnych¹⁷. Można zatem bez wątpienia podkreślić, że w ciągu VII i VIII wieku synod diecezjalny powoli stawał się instytucją stabilną, z własnym i konkretnym charakterem kanonicznym, oznaczającym się uczestnictwem w jego pracach duchowieństwa i świeckich (szczególnie ze stanu szlacheckiego);

¹² Mt 18, 20.

¹³ Por. J.A. Fuentes Caballero, *El Sínodo Diocesano. Breve recorrido a su actuación y evolución histórica*, „Ius Canonicum” 11 (1984) 549.

¹⁴ Por. PL CXIX, 709.

¹⁵ J. Coriden, *dz. cyt.*, s. 72.

¹⁶ Por. Tamże, s. 73.

¹⁷ Por. E. Cappellini, G.G. Sarzi Sartori, *Il sinodo diocesano. Storia, normativa, esperienza*, Milano 1994, s. 54.

ale bez precyzyjnych ukierunkowań powszechnych na temat swoich konkretnych funkcji, za wyjątkiem działalności prawodawczej, która polegała na przekazywaniu ustaw synodów prowincjalnych. Ponadto, wiek IX charakteryzował się dużą liczbą synodów diecezjalnych – w niektórych diecezjach był celebrowany regularnie dwa razy do roku¹⁸ i bez wątpienia można nazwać to stulecie złotym wiekiem synodu diecezjalnego: np. w Królestwie Franków synod diecezjalny był zwoływany bardzo często, na co wpłynął zdecydowanie Synod Germański celebrowany w Ratyzbonie w roku 742, któremu przewodniczył św. Bonifacy. Sukcesywnie synody diecezjalne były głównymi instrumentami w realizacji reformy gregoriańskiej¹⁹.

W analizowanym okresie historycznym Polska przyjmuje chrześcijaństwo i spotyka się również z wielowiekową i stabilizującą się praktyką zwoływania synodów diecezjalnych w chrześcijańskiej Europie. Stała się one sukcesywnie również ważnym elementem w życiu Kościoła w Polsce. Pierwszy polski synod diecezjalny był celebrowany we Wrocławiu, przypuszczalnie na wiosnę 1256 r., a zwołany został w związku z realizacją tzw. statutu dziesięcinnego arcybiskupa Pełki²⁰.

Synod diecezjalny pojawia się po raz pierwszy w prawodawstwie powszechnym w postanowieniach Soboru Laterańskiego IV (1215), gdzie znajdujemy instytucję w Konstytucji soborowej *De conciliis provincialibus*. Aby zakomunikować i rozpowszechnić swoje konkluzje Sobór nakładał obowiązek zwołania synodu prowincjalnego oraz każdego roku synodu diecezjalnego określanego jako *synodus episcopalis*.

Po promulgacji postanowień Soboru Laterańskiego IV, w odpowiedzi na nowe prawodawstwo można dostrzec w życiu Kościoła – szczególnie w trzynastym wieku, ale również i w następnym – niezwykle rozszerzenie się synodów diecezjalnych²¹, czego widocznym znakiem pozostają liczne statuty synodalne (*statuta synodalia*), zwłaszcza z epoki klasycznej prawa kanonicznego²². Naturalnie, pomiędzy tymi obiektywnymi elementami świadczącymi o żywotności instytucji Kościoła partykularnego, spotkać można również przykłady świadczące

¹⁸ Por. G. Le Bras, J. Gaudemet, *Le gouvernement de l'Église à l'époque classique*, Paris 1979, t. 8/2, s. 174.

¹⁹ J.A. Coriden, dz. cyt., s. 73; J. Wroceński, dz. cyt., s. 56.

²⁰ W. Wójcik, *Ze studiów nad synodami polskimi*, Lublin 1982, s. 187.

²¹ G. Corbellini, *Il sinodo diocesano nel nuovo Codex Iuris Canonici*, Roma 1986, s. 23.

²² Por. G. Le Bras, J. Gaudemet, dz. cyt., s. 177 n.

o czystym formalizmie odbywania synodów diecezjalnych. Klasycznym dowodem tej praktyki są rodziny postanowień synodalnych, tj. normy synodów Kościołów bardziej aktywnych były powtarzane przez inne, przede wszystkim, przez te geograficznie najbliższe²³. W Polsce przyczyną zewnętrzną skłaniającą do zwoływania synodów diecezjalnych były m.in. spory między duchowieństwem a świeckimi, tj. książętami i szlachtą (por. synody wrocławskie w XIII i w początkach XIV w.)²⁴. Częstszą przyczyną zwoływania synodów diecezjalnych były również sprawy wewnątrzdiecezjalne, jak np. zagrożenia ze strony ruchu husyckiego w XV w²⁵. W ówczesnych polskich statutach synodalnych spotykamy niemal wszystkie zagadnienia życia religijno-moralnego, są w nich zawarte również problemy dotyczące prawa publicznego²⁶. Pierwszą wzmiankę dotyczącą częstości zwoływania synodów w ustawodawstwie polskim spotykamy dopiero w statutach synodu prowincjalnego kaliskiego z 1406 r., która mówi, że synody diecezjalne mają się odbywać raz na rok, z wyjątkiem tego roku, w którym obradować będzie synod prowincjalny, mający się odbywać raz na trzy lata²⁷. Natomiast synod prowincjalny kaliski z 1406 r. na arcybiskupów i biskupów prowincji gnieźnieńskiej, zaniedbujących się w zwoływaniu synodów dla swojej archidiecezji czy diecezji, ustanowił karę pięćdziesięciu grzywien, którą mają uiścić bez żadnego wahania, sprzeciwu i trudności²⁸.

W wieku XV problematyka związana z synodem diecezjalnym była przedmiotem dyskusji podczas Soboru w Bazylei w 1433 r. Według Soboru synod diecezjalny reprezentuje najlepszy sposób „dla uprawiania roli Pana”, jest widziany w uniwersalnej strukturze Kościoła i jego instytucji, razem z soborem powszechnym i synodem prowincjalnym; powinien być celebrowany w każdej diecezji przynajmniej jeden raz do roku a jego tematykę winna stanowić refleksja nad czystością doktryny oraz nad życiem i moralnością duchowieństwa. Niestety wiek XV to prawie całkowite porzucenie działalności synodalnej. Zjawisko to trzeba widzieć w połączeniu z generalną sytuacją

²³ Por. J.A. Coriden, *dz. cyt.*, s. 76.

²⁴ W. Wójcik, *dz. cyt.*, s. 196.

²⁵ Tamże, s. 197.

²⁶ Tamże, 217.

²⁷ M. Morawski, *Synod diecezjalny w dawnej Polsce*, „Ateneum Kapłańskie” 39 (1937) 225.

²⁸ Tamże, 228.

rozluźnienia duchowego w Kościele, w górowaniu w działalności papieży i biskupów trosk humanistycznych nad troskami pastoralnymi, w odrzuceniu każdej formy koncyliaryzmu, a więc w rodzącym się podejrzeniu do wszelkich instytucji o charakterze wspólnotowym²⁹. W Polsce w omawianym okresie liczba synodów diecezjalnych była stosunkowo duża. W wieku XIII przykładowo diecezja wrocławska celebrowała cztery synody diecezjalne, w wieku XIV odbyto ich w Polsce dziewięć, a w XV stuleciu celebrowano ponad siedemdziesiąt synodów diecezjalnych³⁰. A zatem liczba ówczesnych synodów w diecezjach polskich była znaczna (np. na Węgrzech odprawiono od 1256 do 1526 r. około czterdziestu synodów)³¹.

Sobór Trydencki (1545-1563) rozważa synod diecezjalny w relacji do synodów prowincjalnych. Trydent przypomina – kolejny już raz w historii instytucji – obowiązek zwoływania synodu diecezjalnego każdego roku. Nowością jest wprowadzenie na obrady synodu diecezjalnego także zakonników, naturalnie tych, którzy posiadają obowiązki duszpasterskie w diecezji. Podobnie, jak to czyniły Sobory poprzednie, Sobór Trydencki ustala karę dla tych, którzy w przyszłości będą zaniedbywali soborowe dyspozycje. Ponadto, Sobór Trydencki w swoich postanowieniach wielokrotnie odwołuje się do synodu diecezjalnego, w sposób szczególny do roli jaką ta instytucja powinna odegrać w reformowaniu Kościołów partykularnych. Dlatego wypada przypomnieć nałożony przez Trydent obowiązek publicznej akceptacji, na pierwszych potrydenckich synodach diecezjalnych, tego wszystkiego, co zostało określone na Soborze razem z odnowieniem posłuszeństwa Biskupowi Rzymskiemu oraz z oddaleniem i potępieniem wszystkich herezji. Sobór wyznacza również obowiązek wybrania podczas synodu diecezjalnego sędziów kościelnych, określanych jako *synodalnych*. Warto przy tym pamiętać, że Dekrety Soboru Trydenckiego były w większości rozpowszechniane właśnie poprzez działalność synodów prowincjalnych i synodów diecezjalnych. W ten sposób konstytucje synodalne stają się instrumentem najbardziej przydatnym i skutecznym w partykularyzacji prawa powszechnego³².

²⁹ G. Corbellini, *dz. cyt.*, s. 25.

³⁰ W. Wójcik, *dz. cyt.*, s. 192.

³¹ Tamże, s. 217.

³² Por. J.A. Fuentes Caballero, *dz. cyt.*, s. 552 n.

Posoborowe pontyfikaty papieży Grzegorza XIII (1572-1585) i Sykstusa V (1585-1590) reprezentują apogeum synodów trydenckich³³, szczególnie tam, gdzie poszczególni biskupi byli rzeczywiście zainteresowani w realizowaniu reformy swoich Kościołów partykularnych. Normalnie jako klasyczne przykłady literatura wylicza: jedenaście synodów diecezjalnych zwołanych przez św. Karola Boromeusza w diecezji ambrożyńskiej, trzynaście synodów zwołanych przez św. Franciszka Salezego w diecezji genewskiej oraz praktykę corocznego celebrowania synodów diecezjalnych w Münster w latach 1642-1846³⁴. Obok tychże przykładów trzeba podzielić się także uwagą ogólną, że po Soborze Trydenckim – a dokładniej stulecia: XVII, XVIII i XIX – charakteryzują się raczej znikomą działalnością synodalną³⁵.

W Polsce, Kościół przyjął uchwały trydenckie na synodzie prowincjalnym w Piotrkowie w roku 1577³⁶. Diecezja wileńska, ze względu na duże terytorium otrzymała zgodę, aby celebrowała swoje synody diecezjalne co dwa lata³⁷. Ponieważ podobne trudności miały inne diecezje polskie, dlatego po synodzie prowincjalnym piotrkowskim (1589) prymas Karnkowski zwrócił się z prośbą do papieża Klemensa VIII, aby synody diecezjalne w Polsce mogły być zwoływane co trzy lata³⁸. Ogółem w XVI w. odbyto w sumie sto trzydzieści dwa synody diecezjalne, w XVII – dziewięćdziesiąt trzy, w XVIII – szesnaście, natomiast w XIX, w czasach rozbiorowych, nie celebrowano synodów diecezjalnych³⁹. W sprawozdaniach z tego okresu skierowanych do Stolicy Apostolskiej biskupi polscy jako przeszkody uniemożliwiające regularne zwoływanie synodów diecezjalnych wymieniali: wojny, konfederacje, zarazy, ustawiczne nękanie duchowieństwa kontrybucjami i inne klęski publiczne i prywatne⁴⁰. Sukcesywnie w początkach XX w.,

³³ Por. W. Wójcik, *dz. cyt.*, s. 102.

³⁴ Por. Tamże.

³⁵ W tym samym okresie synody diecezjalne odegrały ważną rolę w ewangelizacji Ameryki środkowej i południowej. Por. I.M. Roca Suárez-Inclán, *Los Sínodos de Quito en el siglo XVI*, Romae 1995, s. 239-319. Warto wspomnieć, że np. Turybiusz arcybiskup Limy celebrował trzynaście synodów diecezjalnych. Por. *Bibliotheca sanctorum*, Roma 1969, t. 12, s. 714.

³⁶ M. Morawski, *dz. cyt.*, s. 225.

³⁷ Tamże, s. 226.

³⁸ Tamże, s. 227.

³⁹ W. Wójcik, *dz. cyt.*, s. 134.

⁴⁰ Tamże, s. 191.

tj. przed ogłoszeniem Kodeksu Prawa Kanonicznego w 1917 r., celebrowano tylko trzy synody diecezjalne; wszystkie w diecezji przemyskiej w latach 1902, 1908 i 1914⁴¹.

Kodeks Prawa Kanonicznego promulgowany przez papieża Benedykta XV w roku 1917 poświęca instytucji synodu diecezjalnego sześć kanonów⁴². Kodyfikacja z 1917 r. zbiera całą tradycję kanoniczną na temat synodu diecezjalnego. W ten sposób, co jest godne podkreślenia, po raz pierwszy w historii Kościoła mamy do czynienia z jednolitym ogólnokościelnym obrazem instytucji. W Kodeksie z 1917 r. znajdujemy po raz pierwszy zdefiniowane, choć w formie bardzo ogólnej, funkcje synodu diecezjalnego. I tak synod diecezjalny powinien być celebrowany co dziesięć lat w celu rozważenia spraw, które dotyczą życia duchowieństwa i wiernych diecezji⁴³; synod diecezjalny jest zwoływany przez biskupa diecezjalnego, który przewodniczy jego obradom w kościele katedralnym⁴⁴; Kodeks prezentuje bardzo precyzyjny spis (wykaz) osób, które mają obowiązek uczestniczenia w synodzie diecezjalnym – są to jego uczestnicy według prawa. Określa ponadto, kogo biskup może jeszcze poprosić do uczestniczenia w pracach synodalnych; wierni świeccy nie mają prawa udziału w pracach synodu⁴⁵; uczestnictwo w pracach synodu ma być zawsze osobiste i nigdy przez delegowanego w tych celach prokuratora⁴⁶; synod diecezjalny jest przygotowywany przez powoływane w tym celu specjalne komisje⁴⁷; wszystkie proponowane kwestie powinny być przedmiotem dyskusji podczas prac przygotowujących synod⁴⁸; na synodzie diecezjalnym jedynym prawodawcą jest biskup diecezjalny, a wszyscy inni mają tylko głos doradczy; konstytucje synodalne wchodzą *in vigore* natychmiast po ich ogłoszeniu⁴⁹.

⁴¹ Tamże, s. 193.

⁴² CIC, can. 356-362.

⁴³ CIC, can. 356.

⁴⁴ CIC, can. 357.

⁴⁵ CIC, can. 358.

⁴⁶ CIC, can. 359 § 1.

⁴⁷ CIC, can. 360.

⁴⁸ CIC, can. 361.

⁴⁹ CIC, can. 362.

Po ogłoszeniu Kodeksu z 1917 r. są diecezje, gdzie synod był zwoływany regularnie co dziesięć lat⁵⁰, ale większość z diecezji zwoływała go w tym okresie jeden lub dwa razy⁵¹. Jedyne w okresie bezpośrednio po promulgacji Kodeksu widzimy liczną serię synodów diecezjalnych, które dawały okazję dla adaptacji prawa partykularnego do nowego prawodawstwa powszechnego⁵² ale nie tylko; w tym czasie synody diecezjalne rozważały także nauczanie papieskie, argumenty dotyczące liturgii, przepowiadania, muzykę i sztukę sakralną oraz apostołat świeckich⁵³. Również w czasie po promulgacji Kodeksu z 1917 r. niektóre synody diecezjalne były zwoływane jedynie w celu zachowania przepisanej normy kodeksowej⁵⁴. Druga wojna światowa (1939-1945) – szczególnie na kontynencie europejskim – naturalnie zaciążyła bardzo na niezwoływaniu synodów diecezjalnych, ale sytuacja ta nie uległa zmianie również po jej zakończeniu⁵⁵. W Polsce zgodnie z nową kodyfikacją do czasu Soboru Watykańskiego odbyło dwadzieścia pięć synodów diecezjalnych, z czego przed wojną celebrowano ich czternaście⁵⁶, inni podają, iż było ich w tym czasie szesnaście⁵⁷.

Sobór Watykański II mówi na temat synodu diecezjalnego, i to jedynie w formie *implicite*, w Dekrecie o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus*. Dokument soborowy odnosi się bezpośrednio do synodów prowincjalnych i plenarnych, które w braterskiej jedności mają promować dobro wspólne poszczególnych Kościołów. Podobny cel posiada również synod diecezjalny: ma on promować dobro wspólne Kościoła partykularnego. Ponadto, Ojcowie Soboru Watykańskiego wyrażają życzenie i nadzieję, że synod diecezjalny nabierze nowego eklesjalnego wigoru. Zwołanie synodu diecezjalnego będzie jednym z przejawów zatroskania o wiarę i o zachowanie karności kościelnej, stosownie do okoliczności czasu⁵⁸.

⁵⁰ J.A. Coriden, *dz. cyt.*, s. 84.

⁵¹ Por. W. Wójcik, *dz. cyt.*, s. 109.

⁵² Por. G. Corbellini, *dz. cyt.*, s. 30.

⁵³ E. Cappellini, G.G. Sarzi Sarto, *dz. cyt.*, s. 153.

⁵⁴ Por. J.A. Coriden, *dz. cyt.*, s. 84.

⁵⁵ Por. G. Le Bras, J. Gaudemet, *Le droit et les institutions de l'Église catholique latine de la fin du XVIII siècle à 1978*, Paris 1981, t. 16, s. 263.

⁵⁶ W. Wójcik, *dz. cyt.*, s. 194.

⁵⁷ T. Pieronek, *Posoborowe synody diecezjalne w Polsce*, w: *Służyć prawdzie i miłości*, Częstochowa 1984, s. 391.

⁵⁸ DB 36.

W tym krótkim soborowym tekście znajdujemy trzy elementy, które podkreślają, przede wszystkim, wymiar duszpasterski synodu diecezjalnego: synod diecezjalny jest instrumentem dla odnowy duchowej Kościoła partykularnego, synod służy także reformie życia zewnętrznego swojego Kościoła, natomiast sposób w jaki synod jest przeprowadzany, jego decyzje i ich sukcesywna aplikacja powinny być odpowiednie do wymogów czasu⁵⁹. Wierność dla magisterium Soboru Watykańskiego II domaga się umiejscowienia synodu diecezjalnego w kontekście konkretnego życia Kościoła partykularnego, a także i świata, w którym to właśnie Kościół zawsze *ma obowiązek badać znaki czasów i wyjaśniać je w świetle Ewangelii*⁶⁰. Refleksję o synodzie diecezjalnym zawartą w Dekrecie *Christus Dominus* można podsumować stwierdzeniem, że chociaż nie mamy w tekście soborowym nowości, to jednak trzeba ją widzieć w kontekście całego kontrybutu soborowego (specjalnie eklezjologicznego), który oznacza zmianę także konfiguracji teologiczno-prawnej instytucji. Niewątpliwie Sobór Watykański II zapoczątkował ponowne odkrywanie synodu diecezjalnego w życiu Kościoła partykularnego. Liczne synody diecezjalne tego okresu zostały zwołane w celu refleksji na określony temat: w ten sposób można mówić o synodach diecezjalnych (mono)tematycznych. Inną nowością są końcowe dokumenty synodów posoborowych. Podczas gdy synody wcześniejsze kończyły się promulgacją norm w formie kodeksu (*complexus legum*), synody diecezjalne posoborowe cechują się publikacją dokumentów różnie zatytułowanych i mają niekiedy charakter sugestii, poleceń czy też zaleceń, ukierunkowań, itd. Jednak nie można zapomnieć, że w tym okresie, pomimo, że mamy pogłębioną refleksję eklezjologiczną i soborowe zaproszenie do zwoływania synodów diecezjalnych, to jednak z drugiej strony są nadal obowiązujące dość statyczne normy o synodzie diecezjalnym z 1917 r., które na poziomie praktycznym rodziły konkretne problemy i konieczna była nowa kodyfikacja na temat instytucji synodu diecezjalnego⁶¹.

⁵⁹ Por. P.W. Collins, *The diocesan synod – an anssembly of the peopele of God*, „The Jurist” 33 (1973) 400.

⁶⁰ Konstytucja duszpasterska o kościele w świecie współczesnym (skrót: KDK), n. 4.

⁶¹ Zob. T. Rozkrut, dz. cyt., s. 61-65.

W tym okresie następujące diecezje polskie odbyły swoje synody diecezjalne: włocławska (1967), poznańska (1968-1970), gdańska (1973), warszawska (1971-1973), katowicka (1972-1975), krakowska (1972-1979), gnieźnieńska (1978-1981)⁶². Było ich zatem siedem. Wszystkie wymienione synody nawiązywały do doktryny *Vaticanum II* i starały się poszukiwać takie sposoby swojego przeprowadzania, a także takiego ułożenia treści uchwał synodalnych, żeby rzeczywiście były uważane za duszpasterskie⁶³. Wypada dopowiedzieć, że synody polskie odegrały ważną rolę w recepcji Soboru Watykańskiego II⁶⁴, co zresztą odpowiadało ogólnokościelnemu kierunkowi w tamtym czasie. Nadzwyczajny Synod Biskupów (1985) zgromadzony w dwudziestą rocznicę zakończenia Soboru Watykańskiego II wskazuje i sugeruje celebrację synodu diecezjalnego właśnie dla urzeczywistniania jego decyzji⁶⁵. Również podobnie wyraża się Jan Paweł II: *synod diecezjalny jest prawdopodobnie najbardziej skutecznym sposobem dla realizacji, dla stworzenia żywym, tego wszystkiego, co określił Sobór Watykański II jako magisterium*⁶⁶. Zgodnie z nową soborową perspektywą był celebrowany, rozpoczęty w 1972 r., krakowski synod diecezjalny zwołany przez arcybiskupa Krakowa kard. K. Wojtyłę⁶⁷. Obowiązująca w tym czasie dyscyplina kanoniczna z 1917 r., jak to już zostało wspomniane, stwarzała wiele praktycznych problemów. Dlatego było bardzo konieczne szukanie nowych dróg, aby nadać synodowi diecezjalnemu nową konfigurację, przede wszystkim, pastoralną⁶⁸.

⁶² Powyższe synody omawia T. Pieronek w swoim artykule: *Posoborowe synody diecezjalne w Polsce*, dz. cyt., s. 392-413.

⁶³ E. Szafrowski, *Synod diecezjalny w doktrynie soborowej i jej wyraz w posoborowych synodach polskich*, Prawo Kanoniczne, 30 (1987) 65.

⁶⁴ Tamże, s. 74.

⁶⁵ Relatio finalis del straordinario Sinodo dei Vescovi 1985: *Ecclesia sub verbo Dei mysteria Christi celebrans pro salute mundi*. EV, t. 9, s. 1746.

⁶⁶ Jan Paweł II, *Al Clero Romano durante l'incontro all'inizio della Quaresima* (25 febbraio 1993), w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, Libreria Editrice Vaticana 1995, t. 16-1, s. 532 n.

⁶⁷ *Równocześnie jednak Sobór wniósł wielkie bogactwo myśli i zapoczątkował na wielką skalę odnowę Kościoła o charakterze duszpasterskim, która już się realizuje i która nie pozwala czekać na ustalenia kanoniczne, owszem, wyprzedza je i warunkuje. I od tej strony synod wydaje się bardzo potrzebny.* K. Wojtyła, *Problem 900 rocznicy św. Stanisława oraz synodu prowincjalnego*, w: *Duszpasterski synod archidiecezji krakowskiej 1972-1979*, Kraków 1985, t. 2, s. 20.

⁶⁸ Por. S. Ferrari, *I Sinodi Diocesani del Post-Concilio*, „Revista Española de Derecho Canónico” 126 (1989) 179.

W ten sposób otworzył się nowy teren dla eksperymentowania⁶⁹. Krakowski synod diecezjalny bez wątpienia chciał być refleksją nad treścią soborową na poziomie Kościoła partykularnego i dlatego był widziany przez kard. K. Wojtyłę jako autorealizacja Kościoła diecezjalnego i jako pewna akcja dla akcji⁷⁰. Charakterystyczną cechą Synodu krakowskiego były synodalne grupy studyjne z szerokim udziałem wiernych świeckich⁷¹. Prace synodu krakowskiego trwały przez siedem lat i były poprzedzone rocznym przygotowaniem. Niewątpliwie pozostał on modelem posoborowego synodu diecezjalnego dla innych diecezji w Polsce, a po wyborze kard. K. Wojtyły na stolicę św. Piotra również dla całego Kościoła. Może o tym świadczyć przetłumaczenie synodu krakowskiego na język włoski. We wprowadzeniu do powyższego tłumaczenia kard. B. Gantin pisze, iż akta synodu *mogą być, i wierzę że tak jest, dużym pożytkiem dla Kościoła uniwersalnego jako przykład i kontrybut szczególnego znaczenia pastoralnego i doktrynalnego. Tom «Synod pastoralny archidiecezji krakowskiej» jest wyrażeniem usiłowania zrozumienia i realizacji Soboru, sposobu, w którym Kościół partykularny odkrył jaśniej i głębiej swoje powołanie. Powołanie polegające na byciu wcielonym w sytuację świata ale również bycia znakiem transcendentnym obecności Zmartwychwstałego Pana pośród ludzi*⁷². Wspomniany synod krakowski był sukcesywnie impulsem dla innych posoborowych polskich synodów diecezjalnych⁷³.

⁶⁹ Zob. *Synod Krakowski odczytany na nowo*. Materiały z sympozjum Duszpasterski Synod Archidiecezji Krakowskiej 1972-1979, XXV lat od zakończenia zorganizowanego przez Instytut Prawa Kanonicznego Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie dnia 8 czerwca 2004 r., red. A. Chrapkowski, A. Wójcik, Kraków 2005.

⁷⁰ Por. K. Wojtyła, *przemówienie w czasie obrad komisji głównej duszpasterskiego synodu archidiecezji krakowskiej dnia 23 xi 1974 r.*, w: *Duszpasteski Synod Archidiecezji Krakowskiej*, dz. cyt., s. 133.

⁷¹ T. Pieronek, *I concili particolari e diocesani come organi di consultazione nel governo delle Chiese particolari. Esperienza della Chiesa in Polonia dopo il Concilio Vaticano II*, w: *Esercizio del potere e prassi della consultazione*. Atti dell'VIII colloquio internazionale romanistico-canonistico, red. A. Ciani, G. Diurni, Libreria Editrice Vaticana 1991, s. 386.

⁷² *Il Sinodo Pastorale Dell'archidiocesi Di Cracovia 1972 -1979*, Libreria Editrice Vaticana 1985, s. 15.

⁷³ Zob. T. Rozkrut, *Wpływ Duszpasterskiego Synodu Archidiecezji Krakowskiej na posoborowe synody w Polsce*, w: *Synod Krakowski odczytany na nowo*, red. A. Chrapkowski, A. Wójcik, dz. cyt., s. 45-62.

Podsumowując tę prezentację historii synodu diecezjalnego, trzeba powiedzieć, że zwołanie synodu diecezjalnego było zawsze uważane w historii za wydarzenie o dużym znaczeniu, aż do uczynienia z niego ważniejszego instrumentu kanonicznego w realizacji życia i misji Kościoła partykularnego. Instytucja synodu diecezjalnego, *znana w Kościele od pierwszych wieków, przyjęła się również w Polsce, gdzie w ciągu prawie tysiąclecia swego istnienia i działalności zaznaczyła się wielkimi i trwałymi zasługami w dziejach Kościoła Polskiego. Dowodzą tego zachowane do dnia dzisiejszego po bibliotekach i archiwach liczne statuty i konstytucje synodalne, pisane czy też drukowane, uchwalone na synodach diecezjalnych całej, niegdyś tak rozległej Polskiej prowincji Kościelnej Gnieźnieńskiej, obejmującej i Prusy z Warmią, i Pomorze z Gdańskiem, i Śląsk z Wrocławiem i Cieszyńem, i Litwę ze Żmudzią, Inflanty, Białoruś, Wołyń, Podole z Kamieńcem i Ruś z Kijowem i Kresami południowo-wschodnimi*⁷⁴.

2. Synod diecezjalny w obowiązującym ustawodawstwie Kościoła

Kodeks Prawa Kanonicznego opublikowany przez Jana Pawła II w 1983 r. dedykuje instytucji dziewięć kanonów⁷⁵. Niewątpliwie dużą pomocą w ich interpretacji oraz prawidłowej aplikacji w życiu poszczególnych diecezji jest opublikowana w 1997 roku przez Kongregację ds. Biskupów wraz z Kongregacją ds. Ewangelizacji Narodów długo oczekiwana instrukcja o synodach diecezjalnych: *De synodis dioecesis agendis instructio*⁷⁶. Tym więcej, że wymieniona instrukcja zawiera dodatkowe polecenia, które należy respektować odbywając dziś synod diecezjalny⁷⁷. Sama zaś instrukcja widzi swoją eklezjalną rolę, przede wszystkim, poprzez wyjaśnienie kanonów o synodzie diecezjalnym,

⁷⁴ M. Morawski, *dz. cyt.*, s. 223.

⁷⁵ KPK, kan. 460-468, zob. komentarz do tychże kanonów: M. Sitarz, *Synod diecezjalny*, w: *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, red. J. Krukowski, Pallottinum 2005, t. II/1, s. 333-344.

⁷⁶ Congregatio pro episcopis et Congregatio pro gentium evangelizatione, *De Synodis dioecesis agendis* (19 martii 1997), EV, t. 16, s. 150-195, (skrót: SI). Komentują Instrukcję z 19 marca 1977 r. między innymi: J. Dyduch, *Synod diecezjalny – narzędziem odnowy Kościoła partykularnego*, „Prawo Kanoniczne” 40, 3-4 (1997) 23-35; J. González-Ayesta, *Instructio De Synodis dioecesis agendis*, „Ius Ecclesiae” 10 (1998) 352-377; T. Rozkrut, *Nowa Instrukcja o Synodach diecezjalnych*, „Prawo Kanoniczne” 42, 1-2 (1999) 145-156; T. Rozkrut, *Come celebrare oggi il sinodo diocesano?*, „Annales Canonici” 2 (2006) 67-80.

⁷⁷ Zob. *Handbuch des katholischen Kirchenrechts*, red. J. List, H. Schmitz, Regensburg 1999, s. 450-453.

zgodnie z normą obowiązującego kan. 34 § 1⁷⁸. We wstępie do niej zaznaczono, że Kongregacja Kurii Rzymskiej dedykuje Instrukcję wszystkim biskupom Kościoła łacińskiego i uważają ją jako braterską pomoc i odpowiedź na liczne zapytania dotyczące celebrowania synodów diecezjalnych; również ma ona posłużyć jako kompetentna pomoc w celu zaradzenia niektórym błędom i niedorzeczenościom powstałym w tej materii w ostatnich latach⁷⁹. Mówiąc krótko, instrukcja ta to troska Stolicy Apostolskiej, aby synod diecezjalny był rzeczywiście synodem, czyli instytucją prawną Kościoła partykularnego. Sukcesywne Dyrektorium na temat posługi pasterskiej biskupów z 2004 r., opierając się o Kodeks z 1983 r. oraz o wspomnianą instrukcję z 1997 r. i mówiąc o synodzie diecezjalnym w swoich kilkulinijkowych numerach (n. 167-175), wskazuje, że ta instytucja jest to akt władzy i wyraz wspólnoty, ukazuje naturę synodu, który służy aplikacji oraz adaptacji prawa powszechnego do rzeczywistości konkretnej diecezji, mówi o kompozycji synodu na wzór Kościoła partykularnego, o obecności obserwatorów z innych Kościołów lub wspólnot chrześcijańskich, o prawach i obowiązkach biskupa na synodzie, o przygotowaniu synodu diecezjalnego oraz na temat samego jego przebiegu.

Określenie synodu diecezjalnego – kan. 460. Kodeks Jana Pawła II w kan. 460 określa, czym jest synod diecezjalny: *jest zebraniem wybranych kapłanów oraz innych wiernych Kościoła partykularnego, który dla dobra całej wspólnoty diecezjalnej, świadczą pomoc biskupowi diecezjalnemu*. W kanonie znajdujemy opis instytucji, dla niektórych autorów jest on niewystarczający⁸⁰. Dlatego kanon w formie,

⁷⁸ *New commentary on the Code of canon law*, red. J.P. Beal, J.A. Coriden, T. J. Green, New York 2000, s. 610.

⁷⁹ *Doświadczenia okresu ostatnich piętnastu lat skłoniły Stolicę Apostolską do opublikowania instrukcji De synodis dioecesis agendis. Opierając się na przepisach Kodeksu Prawa Kanonicznego, ukazuje: w jaki sposób synod diecezjalny może stać się narzędziem odnowy Kościoła partykularnego*. J. Dyduch, dz. cyt., s. 35.

⁸⁰ *Synod diecezjalny, tak w formie jaką posiadał w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1917, jak również w tej jaką otrzymał w Kodeksie z 1983, nie wydaje się, aby posiadał profil teologiczny wystarczająco wyjaśniony*. T. Pieronek, *Il significato ecclesiologicalo del sinodo diocesano*, w: *Il sinodo diocesano nella teologia e nella storia*, Catania 1987, s. 7. Natomiast P. Amenta podkreśla, że kan. 460 proponuje, przede wszystkim, definicję teologiczną synodu diecezjalnego, w której można odnaleźć elementy esencjalne kościelnej synodalności takie jak: autorytet biskupa wobec którego prezbiterzy oraz wierni świeccy *adiutricem operam praestant*. P. Amenta, *Partecipazione alla potestà legislativa del Vescovo*. Indagine teologico-giuridica su chiesa particolare e sinodo diocesano, Roma 1996, s. 154.

w jakiej został zredagowany, według niektórych kanonistów mówi mało na temat natury synodu diecezjalnego⁸¹, dla innych zaś zmienia poprzedni model synodu diecezjalnego⁸². Naturalnie nie można zapominać, że opublikowane w 1973 r., a więc jeszcze przed promulgowaniem nowego Kodeksu, Dyrektorium *Ecclesiae imago* w nr. 163 oferowało już pewną definicję instytucji, określaną często mianem definicji pastoralnej synodu diecezjalnego⁸³.

Analizowany kanon ustala jasno relację pomiędzy biskupem diecezjalnym a innymi uczestnikami zgromadzenia. Uczestniczenie w synodzie diecezjalnym różnych osób nie może być widziane jako opozycja dla władzy biskupa, ale raczej jako realizacja wspólnoty kościelnej poprzez kontrybut tych wszystkich, którzy są zainteresowani problemami swojego Kościoła. Zwołanie synodu przez biskupa diecezjalnego trzeba rozumieć również jako specjalne i uroczyste zaproszenie do zaofiarowania takiej współpracy. Ponadto kan. 460 wyjaśnia, że zasadniczą rolą zgromadzenia synodalnego jest świadczyć pomoc biskupowi diecezjalnemu dla dobra całej wspólnoty diecezjalnej. Ponadto biskup, zwołując zgromadzenie synodalne, powinien określić precyzyjnie jego cel i wskazać uczestnikom synodu jak mogliby dopomóc mu w całej jego trosce pasterskiej. Wydaje się, że kanon w formie, w jakiej został zredagowany jest bardzo elastyczny i pozostawia jeszcze dużo miejsca dla jego interpretacji. Kodeksowe *prestare aiuto* może konkretyzować się w różny sposób: zebrani wokół biskupa diecezjalnego mogą ukazać różne problemy natury pastoralnej, podsuwać propozycje alternatywne, w tym także natury ustawodawczej oraz mogą zaofiarować poparcie biskupowi diecezjalnemu w realizowaniu jego codziennego *munus episcopale*. Można zatem powiedzieć, że kan. 460 wyznacza w sposób bardzo ogólny cel globalny synodu diecezjalnego. Jest nim współpraca dla dobra całej wspólnoty diecezjalnej. Każdy synod diecezjalny – według instrukcji z 1977 r. – przyczynia się do kształtowania charakteru pastoralnego Kościoła partykularnego, dając kontynuację jego specyficznej tradycji liturgicznej, duchowej i kanonicznej, która nie tylko powinna być

⁸¹ F. Coccopalmerio, *Il sinodo diocesano (can. 460-468)*, w: *Raccolta di scritti in onore di Pio Fedele*, Perugia 1984, s. 407.

⁸² Por. W. Wójcik, *Synod diecezjalny w nowym Kodeksie Prawa Kanonicznego*, „Prawo Kanoniczne” 29 (1989) 123.

⁸³ J. Dudziak, *Synod diecezjalny, jego struktura i rola w Kościele partykularnym*, „Colloquium salutis (WST)” 16 (1984) 58.

odnowiona, ale również uzupełniona, przede wszystkim, w swoich lukach prawnych, w połączeniu z nowymi propozycjami pastoralnymi⁸⁴. To wszystko powoduje niewątpliwie dużą dynamikę współczesnego synodu diecezjalnego⁸⁵.

Zwołanie synodu diecezjalnego – kan. 461. Kodeks Prawa Kanonicznego Jana Pawła II zmienia ustalenia starego ustawodawstwa, które obligowało biskupa do zwoływania synodu diecezjalnego co dziesięć lat⁸⁶ i ustala, aby był zwoływany *ilekroć zdaniem biskupa diecezjalnego i po wysłuchaniu Rady kapłańskiej, doradzając to okoliczności*⁸⁷. Dwie nowości są zasadnicze, które wprowadza kan. 461:

1. Biskup diecezjalny przed zwołaniem synodu diecezjalnego ma obowiązek wysłuchać stosowną opinię Rady kapłańskiej, która ma za zadanie wspierać go w pomnażaniu dobra powierzonej mu części ludu Bożego⁸⁸. Naturalnie biskup pozostaje wolny w swoim postanowieniu zwołania synodu diecezjalnego, niemniej jednak jego decyzja w ten sposób pozostanie jeszcze bardziej przemyślana i rozważona po wysłuchaniu głosu swojego senatu. Interwencja tego ostatniego ma charakter jedynie doradczy i nigdy dla biskupa zobowiązujący, ale według kan. 127 § 1 obowiązek wysłuchania Rady kapłańskiej decyduje o ważności aktu zwołania synodu diecezjalnego; a zatem można wnioskować, iż biskup powinien ten głos dokładnie rozważyć.

2. Za zwołaniem synodu diecezjalnego powinny przemawiać przede wszystkim okoliczności. A zatem motyw dla jego zwołania ma się znajdować w rzeczywistości samej diecezji: w faktach o różnej naturze, a nie jak było w starym Kodeksie w realizacji przepisu prawa⁸⁹. Mogą one być różne, wśród nich można by wyróżnić okoliczności o charakterze zewnętrznym, a więc synod diecezjalny mógłby się odbyć po soborze powszechnym, synodzie plenarnym lub prowincjalnym albo też po promulgowaniu nowego kodeksu prawa powszechnego oraz okoliczności natury wewnętrznej, takie jak zmiana granic diecezji, promocja akcji pastoralnej, poszukiwanie adekwatnej odpowiedzi na sytuacje partykularne i trudne, takie jak błędy natury doktrynalnej lub poważne braki w dyscyplinie kościelnej na poziomie diecezji.

⁸⁴ SI I, 3.

⁸⁵ Por. E. Szafronowski, *Podrecznik Prawa Kanonicznego 2*, Warszawa 1985, s. 147.

⁸⁶ CIC, can. 356 § 1.

⁸⁷ KPK, kan. 461.

⁸⁸ KPK, kan. 495 § 1.

⁸⁹ SI III, 1.

Wydaje się, że można postawić następujące pytanie: jak często powinien być dzisiaj zwoływany synod diecezjalny? Jedna z opinii sugeruje zwoływanie go nie zbyt często, aby uniknąć w ten sposób ciągłej analizy Kościoła partykularnego, ale z drugiej strony niezbyt rzadko tak, aby nie popierać laksyzmu i apatii⁹⁰. Doświadczenie poucza, że zazwyczaj biskup nie zwołuje synodu diecezjalnego w pierwszych latach swoich rządów, kiedy nie zna jeszcze dobrze sytuacji w swojej diecezji; zazwyczaj też, w większości przypadków, przed zwołaniem synodu diecezjalnego stara się przeprowadzić wizytację duszpasterską w całej diecezji. Niewątpliwie taka wizytacja pomaga w zrozumieniu stosowności zwołania synodu diecezjalnego oraz w wytyczeniu jego argumentów, tak sugeruje również instrukcja o synodzie diecezjalnym⁹¹.

Analizowany kan. 461, w swoim drugim paragrafie, ustala, że *jeśli biskupowi zlecono troskę o kilka diecezji, (...), może zwołać jeden tylko synod dla wszystkich powierzonych mu diecezji*. W ten sposób uwidacznia się w kanonie komunizm eklezjalny wyrażony poprzez jedność pasterza z jednym zgromadzeniem synodalnym. Oznacza to konkretnie, że w takim wypadku mielibyśmy jeden synod interdiecezjalny pod przewodnictwem biskupa, który przewodzi jako pasterz ludowi Bożemu, podzielonemu poprzez wymogi organizacyjne na więcej części.

Synod diecezjalny zwołuje tylko biskup diecezjalny – kan. 462. Sukcesywny kan. 462 ustala, że decyzja zwołania synodu diecezjalnego przysługuje jedynie biskupowi diecezjalnemu; nie zaś temu, kto przewodzi wspólnocie diecezjalnej tylko tymczasowo. Natomiast jeżeli chodzi o przewodniczenie zgromadzeniu to przysługuje ono biskupowi diecezjalnemu, *który jednak może delegować na poszczególne sesje synodu wikariusza generalnego lub wikariusza biskupiego do wypełnienia tego obowiązku*⁹². W przypadku delegacji biskup powinien uprzywilejować osoby wyniesione do godności biskupiej: biskupa koadiutora oraz biskupów pomocniczych⁹³. Mielibyśmy w takim przypadku przykład delegacji do realizacji określonego aktu, tj. do poszczególnych sesji synodalnych. Władza ta jednak nie może

⁹⁰ Por. J.A. Coriden, dz. cyt., s. 90.

⁹¹ SI III, 1.

⁹² KPK, kan. 462 § 2.

⁹³ SI II, 1.

być subdelegowana, jeżeli nie przez wyraźne zezwolenie ze strony biskupa diecezjalnego⁹⁴. Według normy generalnej do biskupa należy przewodniczenie sesjom synodalnym, a zatem wydaje się, że odwołanie się do delegacji powinno mieć odpowiednią motywację⁹⁵. Nie są wymienione w kanonie obowiązki tego, który przewodniczy zgromadzeniu synodalnemu; będąc jednak funkcją natury czysto technicznej, jej obowiązki mogłyby być określone tak przez sam regulamin synodu diecezjalnego jak i przez akt samej delegacji.

Członkowie synodu diecezjalnego – kan. 463. Uczestnicy synodu diecezjalnego są określani w kan. 463, który dzieli ich na członków zgromadzenia – uczestniczą oni w jego pracach z mocy prawa oraz na tych, którzy mogą uczestniczyć w synodzie diecezjalnym⁹⁶. Biskup diecezjalny ma obowiązek powołać na swój synod: biskupa koadiutora oraz biskupów pomocniczych, wikariusza generalnego i wikariuszy biskupich oraz wikariusza sądowego, kanoników kościoła katedralnego, członków Rady kapłańskiej, wiernych świeckich wybranych według prawa partykularnego, rektora wyższego seminarium diecezjalnego, dziekanów, prezbiterów wybranych z każdego dekanatu według norm kodeksowych oraz niektórych przełożonych instytutów zakonnych i stowarzyszeń życia apostolskiego. Wierni świeccy (kan. 463 § 1, 5°), prezbiterzy (§ 1, 8°) oraz przełożeni instytutów zakonnych i stowarzyszeń życia apostolskiego (§ 1, 9°) tworzą razem grupę uczestników synodu przewidzianą przez Kodeks, ale nieokreśloną liczbowo, ich liczba pozostaje do określenia przez szczegółowe normy wydane przez biskupa diecezjalnego. Ta grupa osób, wybrana przez sam Kościół partykularny, daje możliwość dostrzeżenia w zgromadzeniu synodalnym właśnie jego reprezentacji. Instrukcja o synodach diecezjalnych proponuje, aby przy wybieraniu wiernych świeckich kierować się normami zawartymi w kan. 512 § 2, tak aby uczestnicy synodu wyróżniali się pewną wiarą, dobrymi zwyczajami i roztropnością⁹⁷. Do drugiej grupy, tj. do tych, którzy mogą uczestniczyć

⁹⁴ KPK, kan. 137 § 3.

⁹⁵ M. Morgante, *La Chiesa particolare nel Codice di Diritto Canonico*, Milano 1987, s. 201.

⁹⁶ Inne kryterium wyróżnia cztery grupy uczestników synodu diecezjalnego: członkowie wyznaczeni przez prawo, członkowie przewidziani przez normy powszechne ale wybrani według prawa partykularnego, członkowie powołani (wyznaczeni) bezpośrednio przez biskupa diecezjalnego oraz zaproszeni obserwatorzy.

⁹⁷ SI II, 1.

w synodzie diecezjalnym należą duchowni, członkowie instytutów życia konsekrowanego oraz wierni świeccy⁹⁸. Ich obecność zależy wyłącznie od rozważenia biskupa diecezjalnego. Na synod diecezjalny, jako na ważny moment w życiu Kościoła partykularnego, biskup diecezjalny może zawsze powołać osoby, które jego zdaniem mogą dać kontybut bogaty i znaczący⁹⁹.

Nowością kan. 463 jest obecność na synodzie diecezjalnym wiernych świeckich. Chociaż dla niektórych ich obecność na zgromadzeniu Kościoła partykularnego wydawała się w pewnej mierze nawet niebezpieczna¹⁰⁰, to jednak ich obecność trzeba widzieć jako konkretną aplikację *Obowiązków i praw wszystkich wiernych* zawartych w kan. 208-223 Kodeksu Jana Pawła II, gdzie między innymi podkreśla się, że *wierni mają prawo, by przedstawiać pasterzom Kościoła swoje potrzeby, zwłaszcza duchowe, jak również swoje życzenia*¹⁰¹ oraz mają obowiązek *wyjawiania swojego zdania świętym pasterzom w sprawach dotyczących dobra Kościoła*¹⁰². Analizowany kanon daje również możliwość biskupowi diecezjalnemu do zaproszenia na synod diecezjalny, ale tylko w charakterze obserwatorów, niektórych członków Kościołów lub wspólnot kościelnych, które nie pozostają w pełnej wspólnoty z Kościołem katolickim¹⁰³. Naturalnie ich pozycja prawna jest różna od członków synodu diecezjalnego; są oni tylko obserwatorami, a zatem nie mają oni prawa ani do słowa ani tym bardziej do głosowania¹⁰⁴.

Obowiązek uczestniczenia w synodzie diecezjalnym – kan. 464.

Kolejny kan. 464 ustala obowiązek osobistego udziału w synodzie diecezjalnym; jego członkowie nie mogą wysłać swoich pełnomocników w przypadku prawnie uzasadnionej przeszkody, natomiast powinni o takiej sytuacji powiadomić biskupa diecezjalnego. Biskup diecezjalny powinien wiedzieć, że w pracach synodu brakuje jednego głosu czy też dorady¹⁰⁵. Warto dodać, że aktualnie biskup – zgodnie z postanowieniem instrukcji z 1997 r. – ma prawo i obowiązek

⁹⁸ Por. KPK, kan. 463 § 2.

⁹⁹ Por. G. Corbellini, *dz. cyt.*, s. 209.

¹⁰⁰ *Communicationes*, 14 (1982) 210.

¹⁰¹ KPK, kan. 212 § 2.

¹⁰² KPK, kan. 212 § 3.

¹⁰³ KPK, kan. 463 § 3.

¹⁰⁴ *Communicationes*, 14 (1982) 211.

¹⁰⁵ E. Cappellini, G.G. Sarzi Sartori, *dz. cyt.*, s. 177.

pozbawić swoim dekretem mandatu synodalnego każdego, kto swoimi opiniami będzie oddalał się od doktryny Kościoła lub będzie odrzucał autorytet biskupa, a tym samym szkodził zwołanemu zgromadzeniu Kościoła partykularnego¹⁰⁶. Ponadto, trzeba pamiętać, że wszyscy członkowie synodu mają obowiązek, według przepisu kodeksowego, złożyć wyznanie wiary według formuły zatwierdzonej przez Stolicę Apostolską¹⁰⁷. Prawo liturgiczne precyzuje, że ma ono się odbyć podczas otwarcia synodu diecezjalnego¹⁰⁸. Instrukcja zachęca biskupa, aby wyznanie wiary składane przez członków synodu diecezjalnego stało się dla niego okazją do rozpalenia w nich miłości do tradycji doktrynalnej i duchowej Kościoła¹⁰⁹.

Dyskusja na synodzie diecezjalnym – kan. 465. Kodeks nie tylko przewiduje i gwarantuje, ale zdecydowanie podkreśla swobodną dyskusję na synodzie diecezjalnym¹¹⁰. W ten sposób zaproponowane kwestie mają być poddane pod osąd członków zgromadzenia. Naturalnie regulamin synodu powinien określić porządek dyskusji, natomiast do biskupa diecezjalnego należy ustalenie kwestii do wspólnego przedyskutowania i studiowania, które w ten sposób mają przyczynić się dla *dobra całej wspólnoty diecezjalnej*¹¹¹. W ten sposób członkowie synodu mają możliwość swobodnego przedyskutowania różnych kwestii, zazwyczaj na końcu jest przeprowadzane głosowanie, aby w ten sposób dać każdemu okazję do wyrażenia swojego zdania¹¹². Wydaje się, że kan. 465 podkreśla zastosowanie dialogu na synodzie diecezjalnym, wyrażając w ten sposób etymologię słowa – *synodus*: podążać razem – dla dobra całej wspólnoty Kościoła partykularnego. Ponadto określa, że *wszystkie zaproponowane tematy powinny być poddane swobodnemu omówieniu przez członków na sesjach synodalnych*. Naturalnie należy rozumieć, że jest tutaj mowa o tematach dotyczących dobra wspólnoty diecezjalnej i jako takie mogą być proponowane tematy natury pastoralnej, dyscyplinarnej, rozwoju duchowego, itd.

¹⁰⁶ SI II, 5.

¹⁰⁷ KPK, kan. 833 – 1°.

¹⁰⁸ *Homilia a Praeside habita, semper dicitur vel cantatur symbolum, quod sequitur iuramentum membrorum Concilii vel Synodi necnon ipsius Praesidis*, Caeremoniale Episcoporum Ioannis Pauli II (skrót:CE), 1173.

¹⁰⁹ SI IV, 3.

¹¹⁰ Por. KPK, kan. 465.

¹¹¹ KPK, kan. 460.

¹¹² Por. SI IV, 5.

Kwestie do rozważania mogą być zaproponowane tak przez biskupa jak i przez członków synodu oraz przez innych; do biskupa jednak należy, aby je zakwalifikował do dyskusji na synodzie.

Biskup diecezjalny jest jedynym ustawodawcą na synodzie diecezjalnym – kan. 466. Na synodzie diecezjalnym jedynym ustawodawcą jest biskup diecezjalny¹¹³. Zgromadzenie Kościoła partykularnego, jak precyzuje pierwszy kanon o synodzie diecezjalnym – kan. 460, ma za zadanie świadczyć pomoc biskupowi diecezjalnemu, i jako takie posiada tylko głos doradczy, o czym wyraźnie w kan. 466. Należy wyłącznie do biskupa diecezjalnego rządzenie Kościołem partykularnym¹¹⁴, dlatego też *on sam podpisuje deklaracje i dekrety synodalne, które jedynie jego autorytetem mogą być promulgowane* – kan. 466¹¹⁵. A zatem synod diecezjalny nie ma żadnej władzy ustawodawczej, która mogłaby bazować na zasadzie większości synodalnej¹¹⁶. Naturalnie, nie oznacza to, że uczestnicy synodu byłiby bezużyteczni w formułowaniu jego decyzji. Przeciwnie, poprzez swój głos doradczy, mogą oni rzeczywiście współpracować w formułowaniu decyzji synodu. W ten sposób biskup-prawodawca nie pozostaje odizolowany od swojej wspólnoty. Należy przy tym mocno podkreślić fakt, że w ten sposób wypracowane deklaracje czy też dekrety synodalne – które biskup podpisuje i promulguje – są owocem: cierpliwym i dojrzałym zgromadzenia, które instancja przez instancję je studiowało, rozważało, perfekcjonowało, ważąc fundamenty i konsekwencje każdej decyzji. Dlatego tak w swojej genezie jak i w progresywnym przybieraniu określonej formy prawnej pozostają one owocem pracy całej wspólnoty¹¹⁷. Równocześnie w ten sposób wyrazi się uczestnictwo i współodpowiedzialność za Kościół partykularny członków synodu diecezjalnego.

Wydaje się, że ustawodawca kościelny poprzez kan. 466, sugeruje, że władza ustawodawcza biskupa i głos doradczy synodu diecezjalnego są to dwie rzeczywistości, które nie powinny być nigdy widziane w opozycji, ale winny być postrzegane w głębokiej osmozie, której

¹¹³ KPK, kan. 466.

¹¹⁴ KPK, kan. 391 § 1.

¹¹⁵ Zob. SI V, 2.

¹¹⁶ Por. Communicationes, 14 (1980) 318.

¹¹⁷ G. Corbellini, *Il sinodo e la comunità diocesana*, „Monitor Ecclesiasticus” 116 (1991) 461.

ostatecznym celem jest dobro wspólne. Według kan. 466, ustawodawstwo synodu diecezjalnego może być opublikowane jedynie autorytetem biskupa diecezjalnego. Dlatego decyzje synodalne mają zawierać jedynie podpis biskupa diecezjalnego, a słowa tekstu dokumentów synodalnych tak mają być zredagowane, iż wynikałoby z nich jasno, że biskup diecezjalny jest ich autorem¹¹⁸. Tekst niepodpisany przez biskupa nie może być uważany za tekst synodalny¹¹⁹. Poprzez dekrety synodalne biskup diecezjalny popiera i ponagla zachowywanie norm kanonicznych, których wymagają sytuacje życia diecezjalnego, reguluje materie, które prawo powierza jego kompetencjom oraz aplikuje prawodawstwo powszechne do sytuacji Kościoła partykularnego¹²⁰. Aktualnie dekrety i deklaracje synodalne obowiązują po miesiącu od dnia promulgacji, o ile w samym prawie synodalnym nie ustalono inaczej¹²¹. Niewątpliwie władza ustawodawcza biskupa na synodzie diecezjalnym powinna przyczynić się do rozwoju prawa partykularnego, przede wszystkim poprzez adaptację do wymogów lokalnych norm o charakterze uniwersalnym¹²². Według Corecco, jest dzisiaj pięćdziesiąt sześć norm Kodeksu z 1983 r., które odsyłają do prawa partykularnego¹²³.

Podanie do wiadomości postanowień synodu diecezjalnego – kan. 467. Kodeks zobowiązuje biskupa diecezjalnego, aby podał do wiadomości metropolicie i Konferencji Episkopatu treść deklaracji i dekretów synodu diecezjalnego. W ten sposób kan. 467 podkreśla komunie pomiędzy różnymi Kościołami partykularnymi,

¹¹⁸ Por. SI V, 3.

¹¹⁹ Tamże.

¹²⁰ SI V, 4.

¹²¹ Por. KPK, kan. 8 § 2.

¹²² G.B. Varnier, *Recente evoluzione di un antico istituto della Chiesa particolare: il sinodo diocesano*, w: *Studi in onore di Guido Saraceni*, Napoli 1988, s. 301.

¹²³ E. Corecco, *Ius universale – Ius particolare*, in: *Ius in Vita et in Missione Ecclesiae*, Acta Symposii Internationalibus Iuris Canonici occurrente X Anniversario Promulgationis Codicis Iuris Canonici Diebus 19-24 Aprilis 1993 in Civitate Vaticana Celebranti, Libreria Editrice Vaticana 1994, s. 573. Instrukcja o synodach diecezjalnych zawiera dodatek, w którym wymienione są materie powierzone przez Kodeks z 1983 r. władzy ustawodawczej biskupa diecezjalnego. Dotyczą one trzech dziedzin: *munus docendi*, *munus sanctificandi* oraz *munus pascendi* (w szczególności w tej ostatniej dziedzinie zostały wyodrębnione takie sektory jak: organizacja diecezji, dyscyplina duchowieństwa oraz zarządzanie w sferze ekonomicznej w diecezji).

a także zachęca do wzajemnej współpracy Kościoły tego samego obszaru geograficznego i kulturowego. Ta wymiana, bazująca na komunii pasterzy, faworyzuje jedność pomiędzy poszczególnymi Kościołami np. prowincji kościelnej czy też w skali całego kraju. W ten sposób przeciwdziała się, że partykularne prawo kanoniczne poprzez nieprawidłowy proces inkulturyzacji stawałoby się zasadniczo różne od prawa innych Kościołów partykularnych, które nadają wymiar powszechny Kościołowi Chrystusa¹²⁴. Nie jest powiedziane w analizowanym kanonie, kiedy biskup diecezjalny powinien poinformować metropolitę i Konferencję Episkopatu o decyzjach swojego synodu, ale wydaje się, że powinno się to odbyć – naturalnie o ile jest to możliwe – przed tym, jak deklaracje i dekrety synodalne zaczynają obowiązywać. Natomiast dużą nowością – w stosunku do tego co powiedziano powyżej – wprowadzoną przez instrukcję z 1997 r. jest wezwanie biskupów do przesłania Stolicy Apostolskiej, Kongregacji ds. Biskupów i Kongregacji ds. Ewangelizacji Narodów, kopii dokumentacji synodalnej dla ich odpowiedniego poznania przez centralne instytucje Kościoła; Stolica Apostolska nie wydaje jednak w tym wypadku *nihil obstat*, jak to ma miejsce w wypadku synodów partykularnych zgodnie z normą kan. 446¹²⁵.

Zawieszenie lub rozwiązanie synodu diecezjalnego – kan. 468.

Ostatni kanon Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r. na temat synodu diecezjalnego daje biskupowi diecezjalnemu prawo zawieszenia lub rozwiązania zgromadzenia¹²⁶. Jest rzeczą zrozumiałą, że racje przemawiające za zawieszeniem lub też za rozwiązaniem synodu diecezjalnego muszą przeważać te, które są za jego kontynuacją. Chociaż sam kan. 468 nic nie mówi na ten temat to wydaje się jednak, że wypadałoby, aby biskup przed powzięciem decyzji o zawieszeniu lub rozwiązaniu synodu diecezjalnego wysłuchał Rady kapłańskiej, mając na uwadze pewną analogię z tym, co jest wymagane dla zwołania synodu diecezjalnego przez kan. 461 § 1. Tak też ustala obowiązująca instrukcja¹²⁷. Aby uniknąć takiej sytuacji jest zawsze sugerowane jak najlepsze przygotowanie synodu diecezjalnego,

¹²⁴ E. Corecco, *dz. cyt.*, s. 567.

¹²⁵ SI V, 5.

¹²⁶ KPK, kan. 468.

¹²⁷ SI IV, 7.

w połączeniu z należytą troską i maksymalną prudencją¹²⁸. Ponadto kan. 468 § 2 ustala przerwanie synodu diecezjalnego – na mocy samego prawa (*ipso iure*) – w przypadku wakansu na stolicy biskupiej (poprzez śmierć biskupa diecezjalnego, przez zrzeczenie przyjęte przez Biskupa Rzymskiego, przeniesienie lub pozbawienia – kan. 416), lub w przypadku przeszkody w jej działaniu (kiedy biskup diecezjalny jest całkowicie pozbawiony możliwości wykonywania pasterskiej posługi w diecezji na skutek uwięzienia, usunięcia, wygnania lub niezdatności – kan. 412). Kontynuacja synodu diecezjalnego zależy potem od woli tego samego biskupa, kiedy stolica biskupia nie będzie więcej przeszkodzona albo od woli biskupa następcy, zgodnie z postanowieniem kan. 468 § 2. Nowy biskup diecezjalny, po rozważeniu sytuacji, pozostaje absolutnie wolny w powzięciu jakiegokolwiek decyzji. Mając jednak na uwadze to wszystko co zostało przewidziane przez Kodeks dla zwołania synodu diecezjalnego w kan. 461 § 1, również i w tym przypadku należy sugerować, aby wysłuchał on głosu Kolegium konsultorów wypełniającego funkcje Rady kapłańskiej, która ustaje z chwilą wakansu na stolicy biskupiej¹²⁹.

Instrukcja o synodach diecezjalnych z 1997 r. Kodeks Prawa Kanonicznego promulgowany przez papieża Jana Pawła II nie podejmuje tematu dotyczącego przeprowadzenia synodu diecezjalnego. Obowiązująca jednak instrukcja mówi wyraźnie o fazie przygotowawczej synodu diecezjalnego¹³⁰. Podobnie uczy doświadczenie w przeprowadzaniu synodów diecezjalnych, które wskazuje, że trzeba wyróżnić fazę przygotowawczą – wymagającą należytego przygotowania duchowego, duszpasterskiego i techniczno-doktrynalnego – od jego formalnego rozpoczęcia¹³¹. Instrukcja o synodach diecezjalnych mówi wprost o przygotowaniu duchowym, katechetycznym oraz o rzetelnej informacji na temat synodu¹³². Faza przygotowawcza ma przede wszystkim uświadomić fakt, że cały Kościół partykularny jest powołany do uczestniczenia w synodzie diecezjalnym poprzez osobisty w nim udział i wkład, szczególnie poprzez wspólne poszukiwania i propozycje¹³³. Instrukcja mówi również o utworzeniu komisji przygotowawczej,

¹²⁸ *Commento al Codice di Diritto Canonico*, red. P.V. Pinto, Roma 1985, s. 273.

¹²⁹ Por. KPK, kan. 501 § 2.

¹³⁰ Por. SI III.

¹³¹ Na temat zwołania i przygotowania synodu diecezjalnego – zob. J. Dyduch, *dz. cyt.*, s. 28-32.

¹³² SI III.

¹³³ Tamże.

składającej się z wybranych kapłanów i wiernych świeckich; w komisji tej mają znaleźć się między innymi eksperci w prawie kanonicznym i liturgii¹³⁴. Zadaniem tej komisji jest służyć pomocą biskupowi w przygotowaniu synodu, w redakcji jego regulaminu, w określeniu tematyki obrad, itp.¹³⁵ Regulamin synodu, zatwierdzony przez biskupa, służy do sprawnego przeprowadzenia prac synodu diecezjalnego. Instrukcja wylicza cztery zasadnicze funkcje regulaminu, które dotyczą: kompozycji samego synodu diecezjalnego, norm przeprowadzania wyborów uczestników synodu, określenia różnych funkcji na zgromadzeniu synodalnym oraz sposobów postępowania, czy też przeprowadzania głosowań synodalnych¹³⁶. W tym okresie ma być powołany również sekretariat synodu diecezjalnego¹³⁷. Zalecane jest również utworzenie biura prasowego w celu informowania mediów o pracach synodalnych¹³⁸. Jak zatem widać, instrukcja o synodzie diecezjalnym z 1997 r. jest bardzo ważnym i pomocnym tekstem kanonicznym, przede wszystkim o dużym znaczeniu praktycznym.

Druga faza synodu polega na pogłębieniu tematyki synodalnych i zbiega się z samymi pracami zwołanego zgromadzenia¹³⁹. Synod diecezjalny składa się zasadniczo ze swoich sesji, którym winna towarzyszyć intensywna praca nad sensybilizacją problemów synodu diecezjalnego¹⁴⁰. Ta sensybilizacja powinna być realizowana na wszystkich poziomach Kościoła partykularnego, z preferencją dla poziomów parafialnych i strefowych lub dekanalnych (normalnie cała praca jest koordynowana przez komisję centralną a także poprzez jej organy peryferyjne). Natomiast sam dialog synodalny całego Kościoła partykularnego powinien rozwijać się poprzez przesyłanie na poziomy parafialne, czyli do organów peryferycznych synodu diecezjalnego, jego dokumentów w celu prowadzenia szerokiej konsultacji diecezjalnej; naturalnie wszystko to ma być odpowiednio koordynowane i realizowane przed ostateczną promulgacją deklaracji i dekretów synodalnych. Ponadto synod diecezjalny ma powołać komisję centralną oraz komisje czy też grupy studyjne i swoje prezydium.

¹³⁴ SI III, 1.

¹³⁵ Tamże.

¹³⁶ Por. SI III, 2.

¹³⁷ Por. SI III, 1.

¹³⁸ Tamże.

¹³⁹ Na temat struktury synodu diecezjalnego i jego obrad – zob. J. Dyduch, *dz. cyt.*, s. 32-35.

¹⁴⁰ Por. SI IV, 1.

Nie można jednak zapominać, że zasadniczą rolę w przeprowadzaniu synodu diecezjalnego odgrywa zawsze biskup diecezjalny, którego obowiązkiem jest nieustanne czuwanie nad poszczególnymi jego fazami. Z zamknięciem prac synodu diecezjalnego zgromadzenie, które go tworzyło oraz komisje synodalne, zostają automatycznie rozwiązane.

3. Wybrane elementy teologiczne i prawne synodu diecezjalnego

A/ Elementy teologiczne synodu diecezjalnego

Elementy teologiczne synodu diecezjalnego tworzą jego kościelny charakter. Dzięki tym elementom instytucja Kościoła partykularnego jest nie tylko zgromadzeniem na podobieństwo zebrań obecnych w państwach demokratycznych albo partiach politycznych, ale jest, przede wszystkim, manifestacją Kościoła Chrystusa. Elementy teologiczne synodu diecezjalnego, naturalnie nie inne od komponentów Kościoła partykularnego, powodują sukcesywnie różne sytuacje prawne w czasie analizowanego zgromadzenia. Trzeba pamiętać, że synod diecezjalny jest nie tylko zgromadzeniem jego członków, równocześnie towarzyszy instytucji własna liturgia, w której powinien uczestniczyć cały Kościół partykularny. Dostrzeżenie tylko aspektu prawnego instytucji, bez rozważenia jej wymiaru teologicznego a także liturgicznego, nie byłoby wizją kompletną synodu diecezjalnego. Te elementy teologiczne to przede wszystkim: Eucharystia podczas synodu diecezjalnego, obecność Słowa Bożego na zgromadzeniu synodalnym, modlitwa do Ducha Świętego oraz tworzona w czasie synodu diecezjalnego wspólnota Kościoła partykularnego.

Różne dokumenty Kościoła podkreślają wagę celebracji Eucharystii na początku, podczas, i na zakończenie synodu diecezjalnego. Podobnie jak Eucharystia, której przewodniczy biskup diecezjalny, zwołuje Kościół partykularny, tak samo Kościół partykularny, zwołany przez swojego pasterza na zgromadzenie synodalne, jest reprezentowany w sposób najbardziej wymowny podczas synodalnej celebracji eucharystycznej. Waler i wymiar Eucharystii synodalnej jest podkreślany przez różne księgi liturgiczne¹⁴¹.

¹⁴¹ Por. *Ordo ad Synodum*, w: *Pontificale Romanum Clementis VIII Pont. Max. iussu restitutum atque editum*, Romae 1595, t. II, s. 595-619; *Caeremoniale Episcoporum Clementis VIII iussu editum*, Rzym 1600, Liber I, caput XXXI; CE, 1170, 1174, 1175.

Posoborowe Dyrektorium pastoralne *Ecclesiae Imago* (nr 165) widzi w Eucharystii celebrowanej na synodzie liturgiczne wyrażenie wspólnoty i pozostaje jakby centrum całego synodu, które przywołuje cały Kościół diecezjalny. W ten sposób Eucharystia, pozostaje jedynym momentem synodu diecezjalnego, który pozwala na szerokie w nim uczestniczenie całemu Kościołowi partykularnemu oraz przedstawia się jako *fons et culmen* całego przebiegu prac synodalnych, w sposób szczególny w jego momentach centralnych. Celebracja eucharystyczna tak jak pozostaje sercem życia Kościoła tak samo pozostaje nim na synodzie diecezjalnym.

Według biskupa Chartres Ivo (+ 1115) podczas przebiegu synodu diecezjalnego powinno się codziennie, zgromadzenie w tym czasie trwało trzy dni, czytać fragment Ewangelii wraz z odmawianiem przepisanych modlitw. I tak pierwszego dnia – *Designavit Dominus Jesus* (Luc. X), drugiego dnia – *Vos estis sal terrae* (Matth. V) albo *Estote misericordes* (Luc. VI) oraz trzeciego dnia – *Ego sum pastor bonus* (Joan. XI)¹⁴². Pontyfikał Rzymski przewidywał natomiast, odpowiednio na każdy z trzech dni synodu diecezjalnego, lekturę następujących fragmentów Ewangelii: pierwsze posłanie Apostołów (Łk 9,1-6), wysłanie siedemdziesięciu dwóch (Łk 10,1-9), upomnienie braterskie, modlitwa wspólna, obowiązek przebaczenia (Mt 18,15-22). Dyrektorium *Ecclesiae Imago* z roku 1973, podkreślając walor wspólnotowy liturgii na synodzie diecezjalnym, przypomina, że liturgia Słowa Bożego na synodzie diecezjalnym służy również do wyjaśnienia programu samego synodu¹⁴³. Obowiązujący Ceremoniał Biskupi podkreśla ponadto, że należy również wizualnie honorować Ewangelię podczas celebracji synodalnej Eucharystii i przewiduje także celebrowanie liturgii Słowa Bożego podczas synodu diecezjalnego¹⁴⁴. W ten sposób zgromadzenie synodalne pożywia się jednocześnie ze stołów Ciała Pańskiego oraz Bożego Słowa.

Ut hanc praesentem Synodum visitare et benedicere digneris. Na początku synodu diecezjalnego, podczas śpiewu Litanii do Wszystkich Świętych, właśnie te słowa powinny stanowić ostatnią inwokację¹⁴⁵. Znaczenie modlitwy na synodzie diecezjalnym,

¹⁴² PL CLXI, 318-320.

¹⁴³ *Ecclesiae imago* (skrót: EI), n. 165.

¹⁴⁴ CE 1174.

¹⁴⁵ CE 1171.

a przede wszystkim inwokacji do Ducha Świętego, podkreślane jest przez liczne dokumenty Kościoła¹⁴⁶. O randze tej modlitwy przypomina również instrukcja o synodach diecezjalnych¹⁴⁷. Synod diecezjalny nie może pozostać tylko akcją wyłącznie ludzką jako miejsce poświęcone wyłącznie studium i dialogowi, ale musi być ożywiane poprzez modlitwę¹⁴⁸. Duch Święty pozostaje w ten sposób głównym protagonistą zgromadzenia synodalnego. To On dopomaga w prowadzeniu prawidłowej, a więc nie powierzchownej krytyki, ale w konstruktywnej lekturze i analizie rzeczywistości Kościoła partykularnego¹⁴⁹. Tematyka pneumatologiczna Kościoła partykularnego jest tak bogata, że tworzy ona tło teologiczne dla wieloaspektowej rzeczywistości synodu diecezjalnego.

Koncepcja wspólnoty w nauczaniu biblijnym oraz w tradycji patrystycznej zawiera w sobie podwójny wymiar: wertykalny – ukazujący wspólnotę z Bogiem oraz horyzontalny – akcentujący wspólnotę pomiędzy ludźmi¹⁵⁰. Wymiar wertykalny synodu diecezjalnego manifestuje się w jego celu. Jest nim pogłębienie życia duchowego i religijnego oraz w konsekwencji w służbie *salus animarum*, o czym nauczał papież Jan Paweł II: synod diecezjalny jest momentem uprzywilejowanym, aby *ugruntowywać wiernych w intymnym stosunku familiarności z Bogiem*¹⁵¹. Natomiast wymiar horyzontalny przywołuje cały Kościół partykularny do wyrażenia jego własnej wspólnoty (*communio fidelium*) oraz przeżywania jej w sposób intensywny i określony. Dlatego też, w tej perspektywie synod diecezjalny powinien być widziany jako punkt docelowy dla wspólnoty kościelnej oraz równocześnie jako punkt wyjścia na przyszłość. Jedynie efektywne uczestniczenie całej wspólnoty (biskup, prezbiterium, lud Boży) w synodzie diecezjalnym, tak w sensie rzeczywistym jako jego członkowie,

¹⁴⁶ Według *Pontificale Romanum* każdego dnia po lekturze Ewangelii powinno się śpiewać *Veni, creator Spiritus*. *Pontificale Romanum* Clementis VIII, dz. cyt., s. 598; Por. CE 1171, 1174.

¹⁴⁷ SI IV, 2.

¹⁴⁸ Por. Jan Paweł II, *L'omelia alla Messa di Inaugurazione dell'Anno Mariano in Piazza San Pietro, nella Solennità di Pentecoste* (6 czerwca 1987), w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, Libreria Editrice Vaticana 1988, t. X-2, s. 2006.

¹⁴⁹ Por. E. Cappellini, G.G. Sarzi Sartori, dz. cyt., s. 169.

¹⁵⁰ *Communio* notio, n. 3.

¹⁵¹ Jan Paweł II, *L'omelia durante la solenne concelebrazione notturna in Piazza San Pietro per la veglia di Pentecoste* (17 maj 1986), w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, t. IX-1, s. 1461.

a także w sensie jedynie duchowym (poprzez śledzenie jego prac, uczestniczenie w modlitwie synodalnej, itd), może stworzyć prawdziwą wspólnotę synodalną. Gwarantuje to uczestnictwo – w obydwu sensach wyżej wymienionych – całego Kościoła partykularnego, przede wszystkim, wiernych świeckich. Synod diecezjalny, trud przemierzania dróg Kościoła rzeczywiście razem, nie może zatem nigdy być rozważany jedynie jako akt indywidualny i pojedynczy biskupa diecezjalnego. Z drugiej natomiast strony synod bez biskupa diecezjalnego, do którego należy całkowita odpowiedzialność za kierowanie powierzonym mu Kościołem, nie wyraziłby rzeczywistości teologicznej Kościoła partykularnego. W ten sposób synod diecezjalny, jako suma osób, jest wyrażeniem żywym i aktywnym wspólnoty Kościoła partykularnego i tworzy specjalną i niepowtarzalną relację między biskupem i jego Kościołem. Wymiar teologiczny Kościoła partykularnego, który jest bazą również dla wymiaru teologicznego natury synodu diecezjalnego jest fundamentem dla jego prawnej struktury, jego specyfiki i tworzy jego siłę duchową. Tradycja i doświadczenie Kościoła demonstrują, że akcja liturgiczna współdziała z wymiarem teologicznym synodu diecezjalnego oraz ubogaca jego wymiar formalno-prawny¹⁵². Konkludując, wypada zaznaczyć, że wymiar teologiczny zgromadzenia daje możliwość nie tylko doświadczenia tajemnicy Kościoła partykularnego, który celebrowe swój synod diecezjalny, ale równocześnie daje możliwość pogłębionego uczestniczenia w tajemnicy Boga samego¹⁵³.

B/ Elementy prawne synodu diecezjalnego

Synod diecezjalny to uroczyste miejsce sprawowania władzy przez biskupa diecezjalnego

W Dyrektorium *Ecclesiae Imago* można przeczytać, że podczas synodu diecezjalnego biskup w uroczysty sposób sprawuje urząd nad powierzonym sobie ludem Bożym¹⁵⁴. Biskup przewodniczy zgromadzeniu i równocześnie w nim uczestniczy. Biskup diecezjalny nie posiada na swoim synodzie większej władzy, ale sprawuje ją w sposób uroczysty. Właśnie synod diecezjalny, zwołany przez biskupa diecezjalnego, daje miejsce uroczystemu wykonywaniu jego władzy i urzędu.

¹⁵² T. Rozkrut, *Synod diecezjalny – aspekt liturgiczny zgromadzenia Kościoła partykularnego*, w: *Ku liturgii nadziei*, red. R. Biel, Tarnów 2005, s. 437-447.

¹⁵³ Por. Jan Paweł II, *L'incontro del Vescovo di Roma con il Clero della sua Diocesi* (1 marzec 1990), w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo*, t. XIII-1, s. 564.

¹⁵⁴ EI 163.

Analogicznie, tak jak Kościół partykularny daje kompetencje dla różnych funkcji biskupich, w taki sam sposób synod diecezjalny daje motywy do uroczystego sprawowania na nim urzędu przez biskupa. Ta podniosłość sprawowania urzędu przez biskupa diecezjalnego manifestuje się między innymi w następujący sposób: synod diecezjalny jest wyjątkowym miejscem dialogu Kościoła zgromadzonego wokół biskupa; biskup diecezjalny w tym czasie jest uwolniony od codziennego wyizolowania oraz działa we współpracy z całym swoim Kościołem spotykanym na zgromadzeniu; synod diecezjalny jest jedynym miejscem dla wspólnego wypracowania prawa partykularnego, następnie uroczyste promulgowanego przez biskupa; synod diecezjalny jest miejscem bardzo odpowiednim, aby zaofiarować biskupowi wspólny osąd o stanie Kościoła partykularnego. Zgromadzenie może zobaczyć i przestudiować różnego rodzaju trudności, błędy, propozycje, itd., w celu dania sukcesywnie odpowiedniego pomocniczego materiału dla decyzji biskupa diecezjalnego. Biskup podczas przebiegu synodu diecezjalnego może osądzać lepiej, a zatem może powziąć odpowiednie postanowienia, w stosunku do ewentualnych nadużyć doktrynalnych lub dyscyplinarnych. Synod diecezjalny pomaga także biskupowi w wypracowaniu diecezjalnego planu duszpasterskiego, który później będzie strzegł i aplikował poprzez wykonywanie swojego urzędu pasterskiego, np. poprzez wizytację pasterską; synod diecezjalny może być również miejscem gdzie biskup w sposób uroczysty powierza niektóre urzędy diecezjalne albo też tworzy nowe urzędy oraz odnawia struktury diecezjalne¹⁵⁵. Tak odbywało się w historii i tak może być obecnie; synod diecezjalny pozostaje miejscem uroczystej liturgii diecezjalnej pod przewodnictwem biskupa, dając mu w ten sposób możliwość również uroczystego wykonywania swojego urzędu nauczycielskiego. Bardzo ogólnie: zgromadzenie diecezjalne nadaje sprawowanemu przez niego *munus episcopale* własną, jedyną i niezwykłą atmosferę.

Znaczenie doradczego głosu synodu diecezjalnego: czy jest to chwila demokracji Kościoła partykularnego?

Synod diecezjalny posiada własną charakterystykę, która dobrze rozumiana i nakreślona, pozostaje punktem wyjścia, aby przedyskutować

¹⁵⁵ Zob. W. Góralski, Sprawowanie władzy ustawodawczej przez biskupów na synodach diecezjalnych w Polsce pod rządami KPK z 1983 r., „Prawo Kanoniczne” 46, 3-4 (2003) 15-38.

problem demokracji Kościoła partykularnego zgromadzonego na synodzie, w szczególności, w odniesieniu do głosu doradczego zgromadzenia diecezjalnego. Walor ten ma być zawsze odczytany w swoim właściwym środowisku teologicznym, to znaczy na terenie Kościoła partykularnego. W Kościele problem koniecznego i uporządkowanego rozdzielenia kompetencji nie może nigdy zbiegać się, tak jak to ostatecznie jest w porządku państwowym, z problemem posiadania większej lub mniejszej części władzy, ponieważ władza – jeżeli przez władzę rozumie się całkowitą odpowiedzialność i specyficzną posługę biskupów w życiu Kościoła – nie jest podzielna¹⁵⁶. A zatem biskup diecezjalny nie może stracić swojej władzy na korzyść synodu diecezjalnego i nie może też jej dzielić z synodem. Biskup na synodzie diecezjalnym nie może być postrzegany jako jego przewodniczący, wybrany czy też delegowany przez zgromadzenie. Z drugiej strony głos doradczy synodu diecezjalnego pozostaje wielką służbą wspólnocie Kościoła partykularnego. Autorytet synodu diecezjalnego, odpowiednio przygotowanego, który działa w pełnej komunii z biskupem, pozostaje bez wątpienia o wiele większy w relacji do kościelnej opinii publicznej niż biskupa, który działa pojedynczo. Jeżeli synod diecezjalny jest rozważany jako wysiłek uczyniony rzeczywiście razem, i to od samego początku aż do wspólnych decyzji, to ostateczna, czyli końcowa decyzja biskupa, niezgodna z duchem synodu, byłaby czymś trudnym do zrozumienia¹⁵⁷. Gdyby walor doradczy synodu diecezjalnego nie niósł ze sobą żadnego znaczenia kościelnego, to powstaje pytanie: czemu miałby służyć cały szlak synodalny przebywany razem¹⁵⁸? Ponadto, wielki walor głosu doradczego synodu diecezjalnego istnieje poprzez fakt, że nie traktuje się tutaj o doradztwie jakimkolwiek, ale o głosie prawdziwym i własnym zgromadzenia,

¹⁵⁶ E. Corecco, *Parlamento ecclesiale o diaconia sinodale?*, „Communio” 1 (1972) 33.

¹⁵⁷ Por. I. Fürer, *De synodo dioecesana*, „Periodica re morali canonica et liturgica” 62 (1973), s. 127.

¹⁵⁸ *Wszyscy byliśmy zgodni, że lepiej byłoby w ogóle nie zwoływać synodu, gdyby się on miał nie udać. Albowiem synod naprawdę nieudany może mocno osłabić, a nawet rozprzągnąć życie katolickie w diecezji. To rzecz pewna, podobnie jak jest sprawą oczywistą, że synod udany – i w pracach przygotowawczych i w końcowych postanowieniach – jest wspaniałą mobilizacją do odnowy życia katolickiego. Synod niesie więc ze sobą pewne ryzyko, ale ufając Duchowi Świętemu bierzemy na siebie to ryzyko w przekonaniu, że synod ożywi życie religijne diecezji i wytknie nowe drogi jego rozwoju.* H. Bednorz, *Synod katowicki a inne synody współczesne*, „Znak” 224 (1973) 54.

które jest powołane do uświadamiania sobie problemów diecezjalnych, dyskusji nad nimi, ich przemodlenia oraz zaproponowania rozwiązań na płaszczyźnie duszpasterskiej; biskup natomiast, zgodnie ze swoim osądem, będzie je mógł uczynić własnymi, czyli będzie je mógł powierzyć mocą swojego autorytetu Kościołowi¹⁵⁹.

Podsumowanie

Konkludując, trzeba powiedzieć, że chociaż po Soborze Watykańskim II spotykamy się często z wymiarem pastoralnym synodu diecezjalnego, to jednak powinien on zawierać również nowe ustawodawstwo partykularne, szczególnie dzisiaj, kiedy jest tyle możliwości, aby je tworzyć na poziomie Kościoła partykularnego. A zatem, synod diecezjalny powinien zakończyć się konkretnym dokumentem, również z punktu widzenia prawnego, poprzez który przyczynia się do tworzenia dobra Kościoła, dla którego został zwołany. Dokument finalny powinien pozostawać syntezą całej przebytej wspólnie drogi synodalnej.

Na zakończenie, w krótkim podsumowaniu, wypada podkreślić bardziej znaczące elementy synodu diecezjalnego. I tak instytucja ta pomaga w dojrzewaniu do bycia i do formowania Kościoła partykularnego. Podczas synodu diecezjalnego wokół biskupa jest zgromadzony jego Kościół w celu studiowania wybranych argumentów, korygowania nadużyć, przeżywania wzajemnej wspólnoty, wyznawania tej samej wiary, popierania nowych działań, analizowania lokalnych znaków czasu, współuczestniczenia w misji Chrystusa i jego Kościoła. Podczas synodu diecezjalnego wszyscy jego uczestnicy mogą w konkretny i prawnie określony sposób wyrazić swoją odpowiedzialność za wspólne dobro swojego Kościoła partykularnego poprzez dialog, dyskusję i głosowanie. Konsekwencją pogłębionej samoświadomości bycia i formowania tego samego Kościoła partykularnego jest to, że synod diecezjalny działa dla jego dobra oraz buduje jego nowy obraz oraz jego nowy wymiar na różnych poziomach jego codzienności; przede wszystkim na poziomie prawnym, pastoralnym i liturgicznym. Zwołanie synodu diecezjalnego powinno angażować w jego prace rzeczywiście cały Kościół partykularny, gdyż zwołane zgromadzenie jest oficjalnym i formalnym głosem Kościoła diecezjalnego;

¹⁵⁹ Por. C. Ruini, *Il vescovo e la comunione nella Chiesa particolare*, „Monitor Ecclesiasticus” 116 (1991) 237.

jest jedynym miejscem, w którym wyraża się on cały, przed całym sobą i przed swoim pasterzem, który go zwołuje, aby uzyskać od niego konkretną pomoc. Ta ważna i okresowa instytucja popiera komunikację oraz wymianę idei pomiędzy biskupem i jego Kościołem, przyczynia się do postępu edukacji religijnej oraz formacji w wierze oraz animuje społeczeństwo, w którym żyje Kościół, reorganizuje struktury Kościoła partykularnego, koryguje błędy na różnych poziomach: dyscyplinarnym, liturgicznym, duszpasterskim. Synod diecezjalny powinien odnowić relacje również ze społeczeństwem, w które jest wrośnięty Kościół celebrujący swój synod. Zawsze w historii były i zawsze będą głębokie racje dla zwoływania synodu diecezjalnego. Nie można zapominać, że istotna racja wypływa z faktu bogactwa jego natury teologiczno-prawnej, która sprawia, iż synod diecezjalny pozostaje ważnym wydarzeniem, które buduje Kościół partykularny. Dobrze rozumiał to Sługa Boży Jan Paweł II, który podzielił się z nami wszystkimi następującą swoją refleksją: *Wiem z własnego doświadczenia jak bardzo ta synodalna metoda odpowiada oczekiwaniom różnych środowisk i jakie przynosi owoce. Synody, przede wszystkim diecezjalne, jakby spontanicznie pozbyły się dawnej jednostronności klerykalnej, a stały się sposobem wyrażenia odpowiedzialności za Kościół ze strony wszystkich. Ta wspólnotowa odpowiedzialność za Kościół, którą w naszych czasach czują szczególnie mocno ludzie świeccy, jest z pewnością źródłem odnowy. Kształtuje zaś ona oblicze Kościoła dla nowych pokoleń, w perspektywie trzeciego tysiąclecia*¹⁶⁰.

¹⁶⁰ Jan Paweł II, *Przekroczyć próg nadziei*, Lublin 1994, s. 127.

MODLITEWNY PROGRAM PRZYGOTOWANIA DO II SYNODU DIECEZJI RADOMSKIEJ

8 grudnia 2007 – Uroczystość Niepokalanego Poczęcia. Kościół Ojców Bernardynów: *Z Maryja Niepokalaną trwamy w synodalnej modlitwie.*

12 stycznia 2008 – Seminarium Duchowne: *Misyjny wymiar II. Synodu Diecezji Radomskiej.*

2 lutego 2008 – Święto Ofiarowania Chrystusa w Świątyni. Katedra pw. Opieki NMP: *Osoby Konsekwowane we wspólnocie Kościoła.*

4 marca 2008 – Bazylika Św. Kazimierza: „*Dalby Bóg, aby sprawujący władzę byli wpatrzeni we wzór św. Kazimierza, a wierni szukali w nim oparcia*” (Jan Paweł II).

16 marca 2008 – Niedziela Palmowa – droga krzyżowa – modlitwa mieszkańców Radomia w intencji Synodu.

2 kwietnia 2008 – Diecezjalne obchody 3. rocznicy śmierci Jana Pawła II. Katedra Opieki NMP, Aleje Jana Pawła II: *W jedności z Piotrem – kochać Kościół.*

20 kwietnia 2008 – Zakończenie tygodnia modlitw o powołania kapłańskie, zakonne i misyjne. Seminarium Duchowne: *Seminarium domem nadziei i szkołą kapłańskiej komunii.*

30 maja 2008 – Uroczystość Najświętszego Serca Jezusa – Dzień Świętości Życia Kapłańskiego – procesja maryjna do katedry: *Prezbiter pasterzem wspólnoty.*

22 czerwca 2008 – Ogólnodiecezjalne spotkanie młodzieży w „Emaus”: *Młodzi we wspólnocie Kościoła.*

29 czerwca 2008 – Skarżysko-Kamienna, 3. rocznica koronacji obrazu Matki Bożej Miłosierdzia: *Ruchy katolickie w służbie Kościoła.*

5 lipca 2008 – Kałków: *Niepełnosprawni w sercu Kościoła.*

6 sierpnia 2008 – Pielgrzymi jasnogórscy w modlitewnej służbie Kościoła radomskiego: *Być uczniem Chrystusa na wzór Maryi.*

6 września 2008 – Pielgrzymka dekanatu koneckiego do sanktuarium Matki Bożej Wychowawczyni w Czarnej: *Nauczyciele i katecheci w służbie Kościoła.*

7 września 2008 – 10. rocznica koronacji obrazu Matki Pięknę Miłości w Skrzyńsku: *Cenna rola osób starszych i chorych w Kościele*.

14 września 2008 – 1. rocznica koronacji obrazu Pani Świętokrzyskiej: *Świat pracy w Kościele*.

28 września 2008 – 40. rocznica koronacji obrazu Matki Bożej Świętorodzinnej w Studziannie – Ogólnodiecezjalna pielgrzymka rodzin: *Miejsce i posłannictwo rodzin w Kościele*.

5 października 2008 – Sanktuarium Matki Bożej Różańcowej w Wysokim Kole – Pielgrzymka kółek różańcowych z diecezji: *Modlitwa buduje Kościół*.

8 listopada 2008 – Rozpoczęcie II Synodu Diecezji Radomskiej w uroczystość Opieki NMP, w 100-lecie istnienia duszpasterstwa w świątyni mariackiej.

HYMN II SYNODU DIECEZJI RADOMSKIEJ

Wezwani świętym wołaniem Kościoła,
posłuszni Matce Wcielonego Słowa,
chcemy na nowo szukać w Ewangelii
prawdy i dobra wspólnie z braćmi swymi.

Ref.

*Kościół jest naszym domem,
rodziną sióstr i braci
karmionych Bożym słowem,
niech w przyszłość nas prowadzi.*

W jedno złączeni Chrystusa nakazem,
ze świata złudzeń, słabości, porażek
chcemy się dźwigać, mocni słowem Boga,
drogę zbawienia znaleźć na bezdrożach.

Ref.: Kościół jest naszym domem...

Znaleźć na nowo skarb ukryty w roli,
jednością w wierze mocno się uzbroić;
wiarę i miłość nieść na wszystkich drogach
w świętej komunii naszego Kościoła.

Ref.: Kościół jest naszym domem...

MODLITWA SYNODALNA DO MATKI BOŻEJ

Matko Boża z Wieczernika, modląca się z Apostołami...

Patrzemy dzisiaj na to Święte Miejsce, gdzie wraz z Apostołami trwałeś na modlitwie, prosząc o dar Ducha Świętego dla Kościoła.

Chcemy trwać na modlitwie wraz z Tobą, prosząc o potrzebne dary dla II Synodu diecezjalnego. Ma on być wspólną troską, wspólnie przebytą drogą, wspólnym gruntowaniem Królestwa Bożego w nas i wokół nas.

Pomagaj nam, Nosicielko Ducha Świętego, zrealizować ten plan.

Pragniemy, aby Kościół radomski nie był „martwym” Ciałem Twojego Syna, czcigodną „relikwią”, lecz żywym *Mistycznym Ciałem Chrystusa*. Chcemy z Tobą poprzez Synod budować Kościół Twojego Syna. Pragniemy „czynić go domem i szkołą komunii”, jak nam to polecił Twój czciciel, sługa Boży Jan Paweł II.

Pomóż nam Maryjo „czynić Kościół radomski domem i szkołą komunii”.

Niech wzrasta jedność:

- między biskupami, kapłanami, diakonami;
- między duszpasterzami i całym Ludem Bożym;
- między prezbiterium diecezjalnym i zakonnym;
- między zakonami;
- między stowarzyszeniami i ruchami kościelnymi.

Naucz nas Matko duchowości komunii, czyli umiejętności „czynienia miejsca” bratu i siostrze, wzajemnego noszenia brzemion i odrzucania pokus egoizmu, które nieustannie nam zagrażają, rodząc rywalizację, bezwzględne dążenie do kariery, nieufność, zazdrość.

Matko Słowa Wcielonego!

Ty jesteś Matką Niepokalaną o wrażliwym sercu na to, co Boże, co prawdziwe, dobre i piękne, co w Bogu ma swe źródło i swe spełnienie. Przenikaj nasze serca Twą wrażliwością, owym „zmysłem wielkich Bożych” spraw, abyśmy czynili nasze środowiska domami i szkołami komunii, jedności i wspólnoty.

Matko z Wieczernika!

W Twe ręce składamy II Synod Diecezji Radomskiej. Amen.

Niech się tak stanie. Amen.

WYZNANIE WIARY ZESPOŁU SYNODALNEGO

Ja
 mocno wierzę i wyznaję wszystko, co zawiera Symbol wiary,
 a mianowicie:

Wierzę w jednego Boga, Ojca wszechmogącego, Stworzyciela nieba i ziemi, wszystkich rzeczy widzialnych i niewidzialnych. I w jednego Pana Jezusa Chrystusa, Syna Bożego Jednorodzonego, który z Ojca jest zrodzony przed wszystkimi wiekami. Bóg z Boga, światłość ze światłości. Bóg prawdziwy z Boga prawdziwego. Zrodzony, a nie stworzony, współistotny Ojcu, a przez Niego wszystko się stało. On to dla nas, ludzi, i dla naszego zbawienia zstąpił z nieba. I za sprawą Ducha Świętego przyjął ciało z Maryi Dziewicy i stał się człowiekiem. Ukrzyżowany również za nas pod Poncjuszem Piłatem; został umęczony i pogrzebany. I zmartwychwstał dnia trzeciego, jak oznajmia Pismo. I wstąpił do nieba, siedzi po prawicy Ojca. I powtórnie przyjdzie w chwale sądzić żywych i umarłych: a Królestwu Jego nie będzie końca. Wierzę w Ducha Świętego, Pana i Ożywiciela, który od Ojca i Syna pochodzi. Który z Ojcem i Synem wspólnie odbiera uwielbienie i chwałę; który mówił przez Proroków. Wierzę w jeden, święty, powszechny i apostołski Kościół. Wyznaję jeden chrzest na odpuszczenie grzechów. I oczekuję wskrzeszenia umarłych, i życia wiecznego w przyszłym świecie. Amen.

Mocno również wierzę i pragnę zachować wszystko, tak w ogólności, jak i w szczegółach, co dotyczy nauki Wiary i obyczajów przez Kościół katolicki, zarówno w sposób uroczysty, jak i zwykły, określone i do wierzenia podane, w tym również odnośnie do misterium świętego Kościoła Chrystusowego, jego Sakramentów, i Ofiary Mszy świętej oraz Prymatu Biskupa Rzymskiego.

.....
 podpis

Wobec mnie:

.....
 Proboszcz

Miejscowość, dnia

PRZYSIĘGA WIerności
PRZY OBJĘCIU URZĘDU
WYKONYWANEGO W IMIENIU KOŚCIOŁA

Ja

przyjmując funkcję uczestnika parafialnego Zespołu Synodalnego diecezji radomskiej, przyrzekam, że zarówno w słowach, jak w postępowaniu zawsze zachowam jedność z Kościołem katolickim.

Z największą starannością i wiernością wypełnię obowiązki, które zostały mi powierzone wobec Kościoła lokalnego.

W spełnianiu zadania powierzonego mi w imieniu Kościoła zachowam nienaruszony depozyt wiary i będę go wiernie przekazywał(a).

Zachowam z chrześcijańskim posłuszeństwem to, co ogłaszają Pasterze jako autentyczni nauczyciele i stróże wiary.

Tak mi dopomóż Bóg!

.....
podpis

Wobec mnie:

.....
Proboszcz

Miejscowość, dnia

TERMINY SPOTKAŃ KOMISJI SYNODALNYCH

22 listopada 2008 r.

- Spotkanie inaugurujące prace Komisji synodalnych

6 grudnia 2008 r.

- Komisja ds. Osób Życia Konsekrowanego
- Komisja ds. Duszpasterstwa Małżeństw i Rodzin

12 grudnia 2008 r.

- Komisja ds. Duszpasterstwa Charytatywnego

5 stycznia 2009 r.

- Komisja ds. Wiernych Świeckich, Ruchów i Stowarzyszeń Katolickich

10 stycznia 2009 r.

- Komisja ds. Kultury, Mediów oraz Nowej Ewangelizacji

17 stycznia 2009 r.

- Komisja ds. Młodzieży

9 lutego 2009 r.

- Komisja ds. Duchowieństwa

14 lutego 2009 r.

- Komisja ds. Nauki i Wychowania

21 lutego 2009 r.

- Komisja ds. Kultu Bożego

SPIS TREŚCI

Słowo Biskupa Radomskiego Zygmunta Zimowskiego	3
<i>Od Redakcji</i>	4
Telegram Biskupa Radomskiego Zygmunta Zimowskiego do Ojca Świętego Benedykta XVI informujący o rozpoczęciu II Synodu Diecezji Radomskiej	5
Dekret zwołujący II Synod Diecezji Radomskiej i ustanawiający Komisję Główną	7
Dekret powołujący Komisję do Spraw ds. Nauki i Wychowania Chrześcijańskiego	8
Dekret powołujący Komisję do Spraw ds. Kultu Bożego	9
Dekret powołujący Komisję do Spraw ds. Duchowieństwa Diecezjalnego	10
Dekret powołujący Komisję do Spraw ds. Osób Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego	11
Dekret powołujący Komisję do Spraw ds. Wiernych Świeckich, Ruchów i Stowarzyszeń Katolickich	12
Dekret powołujący Komisję do Spraw ds. Duszpasterstwa Małżeństw i Rodzin	13
Dekret powołujący Komisję do Spraw ds. Młodzieży	14
Dekret powołujący Komisję do Spraw ds. Duszpasterstwa Charytatywnego	15
Dekret powołujący Komisję do Spraw ds. Administracyjnoprawnych ...	16
Dekret powołujący Komisję do Spraw Kultury, Mediów i Nowej Ewangelizacji	17
Dekret ustanawiający przedstawicieli duchowieństwa poszczególnych dekanatów na II Synod Diecezji Radomskiej	18

Dekret ustanawiający wybranych przedstawicieli osób duchownych i świeckich na II Synodu Diecezji Radomskiej	21
Dekret zatwierdzający hasło, logo i hymn II Synodu Diecezji Radomskiej	22
Regulamin II Synodu Diecezji Radomskiej	24
List pasterski zapowiadający II Synod Diecezjalny	32
List pasterski Biskupa Radomskiego Zygmunta Zimowskiego zapraszający na rozpoczęcie II Synodu Diecezjalnego – „Czynić diecezję domem i szkołą komunii” (NMI, 43)	37
Homilia Biskupa Radomskiego Zygmunta Zimowskiego podczas Mszy świętej inaugurującej II Synod Diecezji Radomskiej – 8 listopada 2008 r. – „Weźmijcie Ducha Świętego!” (J 20,22)	43
Wykład Sekretarza generalnego ks. Stanisława Łabendowicza wygłoszony na Sesji Plenarnej II Synodu Diecezji Radomskiej	50
Teologiczny wymiar synodu <i>Ks. dr Zbigniew Gaczyński</i>	56
Duszpasterski wymiar synodu <i>Ks. dr hab. Stanisław Łabendowicz</i>	65
Prawny wymiar synodu <i>Ks. dr Jerzy Adamczyk</i>	71
Synod diecezjalny w życiu Kościoła partykularnego na początku trzeciego tysiąclecia <i>Ks. prof. dr hab. Tomasz Rozkrut</i>	79
Modlitewny program przygotowania do II Synodu Diecezji Radomskiej ...	112
Hymn Synodalny	114
Modlitwa Synodalna	115
Wyznanie wiary Zespołu Synodalnego	116
Przysięga wierności przy objęciu urzędu wykonywanego w imieniu Kościoła	117
Terminy spotkań Komisji Synodalnych	118